

Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A.G. Matoša u Đakovu

Mikić, Marijana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:653844>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Dvopredmetni diplomski studij Informatologije i Nakladništva

Marijana Mikić

**Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G.
Matoša u Đakovu**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Martinović

Osijek, 2020.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za informacijske znanosti
Dvopredmetni diplomski studij Informatologije i Nakladništva

Marijana Mikić

**Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G.
Matoša u Đakovu**

Diplomski rad

Područje društvenih znanosti, polje informacijskih i komunikacijskih znanosti,
grana informatologije

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Martinović

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum

04. rujna 2020.

Marijana Mikic, 0122220464

ime i prezime studenta, JMBAG

SAŽETAK

Cilj ovog diplomskog rada je opisati što su i kako se razvijaju čitateljske navike, potrebe i interesi pri čitanju iz užitka, kakvu ulogu u poticanju čitanja imaju narodne knjižnice te prikazati kakve su čitateljske navike, potrebe i interesi mladih. Rad se sastoji od teorijskog i empirijskog dijela. Teorijski dio opisuje proces čitanja, predstavlja vrste čitanja i tipologiju čitatelja te se nastavlja opisom čitanja u digitalno doba. Zatim se definiraju čitateljske navike, potrebe i interesi i opisuje razdoblje adolescencije, opisuju obilježja Generacije Z budući da, u trenutku pisanja ovog diplomskog rada, adolescenti pripadaju upravo Generaciji Z te se potom opisuju adolescenti kao čitatelji. Potom se predstavlja narodna knjižnica, prvo kao organizacija koja je u službi poticanja čitanja i ispunjavanja čitateljskih navika, potreba i interesa općenito, a potom kao organizacija u službi mladih. Na kraju teorijskog dijela rada predstavlja se presjek prethodno provedenih istraživanja na temu čitateljskih navika, potreba i interesa. Zatim slijedi empirijski dio rada u kojem se predstavlja istraživanje *Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu*, provedeno za potrebe ovog diplomskog rada. Istraživačka metoda korištena u navedenom istraživanju je online anketni upitnik, koji je ispunilo 75 učenika Gimnazije A. G. Matoša, od prvog do četvrtog razreda. Istraživanje je pokazalo da učenici iz užitka čitaju malo i da bi voljeli čitati više. Također, rezultati pokazuju da učenici najviše vole čitati kriminalističke i ljubavne romane, kao i knjige koje se bave temama svakodnevnih poteškoća i u kojima se nalaze likovi s kojima se učenici mogu poistovjetiti. Ovim istraživanjem došlo se do spoznaja o čitateljskim navikama, potrebama i interesima učenika đakovačke Gimnazije. Rezultati mogu poslužiti kao smjerokaz pri unaprjeđenju postojećih i oblikovanju budućih programa i usluga namijenjenih mladima u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo. Ovaj rad doprinosi postojećim spoznajama o čitateljskim navikama, potrebama i interesima mladih u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: čitateljske navike, čitateljske potrebe, čitateljski interesi, adolescencija, Gimnazija A. G. Matoša

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ČITANJE.....	3
2.1. PROCES ČITANJA	3
2.2. VRSTE ČITANJA I TIPOLOGIJA ČITATELJA.....	5
2.2.1. ČITANJE IZ UŽITKA.....	7
2.3. ČITANJE U DIGITALNO DOBA.....	9
3. ČITATELJSKE NAVIKE, POTREBE I INTERESI.....	11
4. ADOLESCENTI KAO ČITATELJI	14
5. NARODNA KNJIŽNICA U SLUŽBI POTICANJA ČITANJA I ISPUNJAVANJA ČITATELJSKIH POTREBA I INTERESA	16
5.1. NARODNA KNJIŽNICA U SLUŽBI MLADIH	17
6. PREGLED PRIJAŠNJIH ISTRAŽIVANJA	20
7. ISTRAŽIVANJE ČITATELJSKE NAVIKE, POTREBE I INTERESI UČENIKA GIMNAZIJE A. G. MATOŠA U ĐAKOVU.....	27
7.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA	27
7.2. METODOLOGIJA	27
7.3. REZULTATI	28
7.4. RASPRAVA.....	51
7.5. ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA	58
8. ZAKLJUČAK	60
9. LITERATURA.....	62
10. PRILOZI.....	67

1. UVOD

Čitanje je aktivnost koju svakodnevno izvršavaju milijuni ljudi, odnosno svi pismeni ljudi. Aktivnost čitanja ljudima omogućava saznavanje informacija o događajima u svijetu, učenje nečeg novog, uplovljavanje u svijet mašte, a uz to povećava kvalitetu života zbog bržeg i boljeg razumijevanja svakodnevnih zadataka, od osobnih do poslovnih. Također, čitanje je proces razmišljanja, vrednovanja, prosuđivanja, pronalaženja razloga i rješavanja problema. Promatrajući sve navedeno, može se shvatiti da je čitanje iznimno važno u životima ljudi. Važnost čitanja leži i u tome da upravo ono može biti osnova na kojoj dijete, ako ga se od malena potiče na čitanje, može graditi svoj život u svim aspektima¹. Čitanje pruža iskustvo kroz koje pojedinac može proširiti svoje znanje, identificirati, proširiti i intenzivirati svoj interes te postići razumijevanje samoga sebe, drugih ljudi i svijeta.² Stoga je iznimno važno poticati čitanje kod djece i mladih kako bi im se stvorila navika čitanja koju će zadržati i njegovati kroz cijeli život. Razvijanje čitateljske navike u ranoj dobi povećat će ljubav prema čitanju što će u konačnici vrlo vjerojatno rezultirati boljim vještinama pismenosti, razumijevanja i pisanja³. Pojedinac će naviku čitanja najlakše usvojiti ako ga se od malena potiče na čitanje kroz razne aktivnosti poput odlaska u knjižnicu da sam odabire što će čitati ili čitanje uz pomoć roditelja, ali ju je moguće stvoriti i ako nije poticana od malena. U procesu stvaranja čitateljske navike kasnije u životu, presudno je da čitatelj sam izabire ono što želi čitati jer će na taj način razviti čitateljske interese koji će ga motivirati da redovno čita. Kada čitatelj počne redovno čitati kod njega se razvija potreba za čitanjem koja će, zbog učestalog čitanja radi ispunjenja potrebe, nakon nekog vremena postati navika. Zatim, čitateljska navika postavlja temelj za čitanje iz užitka⁴, koje se odnosi na samovoljno čitanje u slobodno vrijeme podrazumijevajući da će se čitatelj zbog toga osjećati

¹ Usp. Anish, C.A.; Jincy, J. Reading habits of higher secondary school students: a study. // Imperial Journal of Interdisciplinary Research 3, 5(2007), str. 1939. URL: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2576/> (2020-06-02)

² Usp. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Reading habits – an overview. // IOSR Journal of Humanities and Social Science 14, 6(2013), str. 13. URL: <http://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol14-issue6/C01461317.pdf?id=6700> (2020-06-02)

³ Usp. Eyre, G. Back to basics: the role of reading in preparing young people for the information society. // Reference Services Review 31, 3(2003), str. 223. URL: <http://lamla2656638.pbworks.com/f/preparing%20young%20people%20for%20THE%20INFO%20SOCIETY.pdf> (2020-06-04)

⁴ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. High school students' reading habit and perception on reading for pleasure. // International Journal of Indonesian Education and Teaching 3, 1(2019), str. 81. URL: https://www.researchgate.net/publication/335012807_HIGH_SCHOOL_STUDENTS'_READING_HABIT_AND_PERCEPTION_ON_READING_FOR_PLEASURE (2020-06-02)

zadovoljno.⁵ Poticanje čitanja iz užitka, kao i razvijanje vještine čitanja kod djece, ali i kod mladih i odraslih ljudi jedna je od ključnih zadaća narodnih knjižnica. Narodne knjižnice su, zbog svojih multimedijalnih fondova, odnosno zbirki knjižne i neknjižne građe izuzetno pozitivno okruženje za usvajanje navika i potreba za čitanjem kod svih korisničkih skupina⁶. Ipak, korisnička skupina kojoj je važno posvetiti posebnu pažnju prilikom organiziranja usluga i programa za poticanje čitanja, su upravo mladi, odnosno adolescenti budući da se nalaze u razdoblju tijekom kojeg puno tinejdžera odustane od samovoljnog čitanja što može rezultirati stvaranjem loših stavova prema čitanju kroz cijeli život. Zbog toga knjižničari trebaju znati prepoznati promjene u interesima i potrebama adolescenata te im omogućiti okruženje u kojem će uvijek biti dobrodošli i moći pronaći ono što ih zanima i o čemu žele čitati⁷.

⁵ Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Reading for pleasure: a research overview. // National Literacy Trust (2006), str. 7. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496343.pdf> (2020-06-04)

⁶ Usp. Sabolović-Krajina, D. Čitanje – sposobnost važnija nego ikada. // Riječi teške od života: suvremene težnje u nastavi hrvatskoga jezika : stazama Lovrakovih sljedbenika : zbornik. / glavni urednik Vladimir Strugar. Bjelovar: Ogranak Hrvatskog pedagoškog-književnog zbora Bjelovarsko-bilogorske županije, 2003. Str. 36.

⁷ Usp. International Federation of Library Associations and Institutions. Guidelines for library services for young adults. Str. 2. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf> (2020-06-02)

2. ČITANJE

2.1. PROCES ČITANJA

S procesom čitanja ljudi su upoznati već stoljećima. Nekada se na proces čitanja gledalo kao na jednostavno primanje važnih poruka, ali istraživanja koja su uslijedila pokazuju upravo suprotno – u čitanju ništa nije jednostavno. Naprotiv, čin čitanja je višeslojan mentalni proces tijekom kojeg se aktivira vrlo velik broj moždanih stanica, a ljudskom mozgu se šalju zahtjevi za pretvaranje običnih grafičkih simbola u intelektualne koncepte⁸. Čitanje kao proces započinje u očima, čitateljev pogled kreće se po stranici i prati ispisani tekst kako bi ga mogao razumjeti kao cjelinu. Pogled se kreće u pomacima koji se nazivaju sakade te čitatelj, svake sekunde čitanja, napravi četiri ili pet sakade, odnosno trzavih pokreta kako bi u središte mrežnice doveo nove podatke. Zaustavljanjem pogleda, čitatelj se može usredotočiti i raspoznati tek jednu do dvije riječi što znači da u središte mrežnice pristižu podaci o jednoj ili dvije riječi te se proces čitanja nastavlja rastavljanjem riječi na dijelove, ponovnim sastavljanjem slova u cjelinu i davanjem značenja toj cjelini. Tek tada se riječ na koju se čitatelj usredotočio može prepoznati.⁹ Dakle, tijekom čitanja, stranica se pregledava trzavim pokretima očiju, oči čitatelja se neprestano zaustavljaju kako bi se prepoznala riječ na koju je u tom trenutku usredotočen, ali se to događa tolikom brzinom da čitatelj zapravo ni ne primjećuje da tijekom čitanja zaustavlja pogled, već ima osjećaj da mu se pogled neprestano kreće po stranici. Prema tome, čitanje bi se moglo opisati i kao mentalno obnavljanje teksta riječ po riječ na temelju niza brzih snimki. Ovo je tek osnova procesa čitanja, odnosno proces čitanja u idealnoj situaciji, kada je tekst razumljivo napisan i kada čitatelj zna sve riječi u tekstu koji čita. U slučaju krivo napisanih riječi u tekstu, postojanja novih riječi koje do sada čitatelj nije vidio ili kada bi tekst bio napisan nejasnim fontom i slično, proces čitanja postao bi još složeniji i mozgu bi se slalo još više zahtjeva koje mora obraditi na različite načine da bi se riječi prepoznale i tekst u konačnici razumio¹⁰. Vještina čitanja je vještina koja se treba steći u školi tijekom učenja jezika, budući da jezik, odnosno pravopis i gramatika jezika koji se uči čitati imaju vrlo veliku važnost za učenje čitanja. Kada je vještina čitanja u potpunosti savladana, čitatelj čita tečno. Tečno čitanje podrazumijeva učinkovit, brz, strateški, fleksibilan i interaktivan jezični proces. Kada čitatelj čita tečno, svake dvije sekunde primi od 8 do 10 riječi, potom razdvaja rečenicu na manje podatke, utvrđuje na koji način će povezati novo značenje s tekстом, provjerava

⁸ Usp. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Nav. dj., str. 14.

⁹ Usp. Dehaene, S. Kako čitamo. // Čitanje u mozgu: znanost i evolucija ljudskog izuma / S. Dehaene. Zagreb: Algoritam, 2013. Str. 23 – 30.

¹⁰ Usp. Isto, str. 31-41.

podatke s obzirom na cilj i kontrolira razumijevanje. Ako je potrebno, promjeni strategiju ili ispravlja greške koje su nastale tijekom čitanja, zastane na poteškoćama i tekstualnim podacima pristupa kritički¹¹. Krajem osamdesetih godina prošlog stojeća predstavljena je jednostavna teorija čitanja u kojoj je navedeno da se kvalitetno čitanje sastoji od elemenata točnog dekodiranja i potpunog razumijevanja. Postavljanjem dekodiranja i razumijevanja u dvije međusobno okomite osi, čitačka vještina može se podijeliti u četiri skupine. Prva skupina podrazumijeva normalno razvijenu čitačku vještinu koju karakterizira dobro dekodiranje i dobro razumijevanje. Druga skupina je disleksija tipa 1 kod koje je razumijevanje dovoljno dobro, ali je dekodiranje slabo, dok je treća skupina disleksija tipa 2 kod koje je dobro dekodiranje, ali slabo razumijevanje. Posljednja, četvrta, skupina čitačke vještine podrazumijeva potpunu nesposobnost čitanja kod koje nije dobro ni dekodiranje ni razumijevanje.¹² Savladati vještinu čitanja vrlo je važno jer je upravo čitanje temelj svih područja učenja, a povezano je i sa sposobnošću pisanja te razvojem jezičnog i govornog izražavanja. Također, omogućava sudjelovanje u društvenoj komunikaciji, širenju iskustava i duhovnom obogaćivanju¹³. Čitanje razvija i maštu budući da se tijekom čitanja u mozgu stvaraju mentalne slike. Mentalna slika je ono što pojedinac vidi, čuje ili osjeća u svome umu. Na primjer, ako dijete čita tekst u kojem se spominje pas, u svojoj glavi će, nakon pročitane riječi *pas*, psa zaista i vidjeti te mu dodati nekakve dodatne karakteristike, osim onih opisanih u tekstu¹⁴. Nadalje, čitanjem se uči o drugim ljudima, o povijesti, umjetnosti, znanosti, matematici, kao i o svim ostalim školskim predmetima. U današnjem svijetu, nemoguće je biti aktivan ili informiran građanin ako se ne čita jer je čitanje uvjet za gotovo sve društvene, ali i kulturne aktivnosti. Također, u vrijeme nebrojene količine informacija, vještina čitanja postaje važnija nego ikad. Dobro savladana vještina i sposobnost čitanja uvjet su za kvalitetno korištenje tiskanih i svih drugih medija¹⁵ jer bez savladane vještine čitanja čovjek nije primarno, sekundarno niti tercijarno pismen što mu otežava pa čak i onemogućava svakodnevni život i snalaženje u svijetu. Na primjer, bez savladane vještine čitanja pojedinac ne može utvrditi na kojem peronu treba čekati autobus ili tijekom kupovine, ne može utvrditi naziv proizvoda i cijenu istog. Primarna ili elementarna

¹¹ Usp. Kuvač-Levačić, K. Čitanje, vrste čitanja i čitatelja i koncept pismenosti 21. stoljeća. // Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu 118-119(2016), str 3-4.

¹² Usp. Čudina-Obradović, M. Znanost o čitanju. // Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja : priručnik / M. Čudina-Obradović. Zagreb: Golden marketing, 2014. Str. 17.

¹³ Usp. Sabolović-Krajina, D. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Međunarodno savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću: zbornik radova Međunarodnog savjetovanja / glavni i odgovorni urednik Marijan Kraš. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović, 1998., str. 145.

¹⁴ Usp. Fennema, E. H. Mental imagery and the reading process. // The Elementary School Journal 59, 5(1959), str. 286-287. URL: www.jstor.org/stable/999400 (2020-06-11)

¹⁵ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 2003., str. 35.

pismenost je osnovna razina pismenosti koja obuhvaća samo poznavanje čitanja i pisanja kao osnovnih vještina. Sekundarna, odnosno funkcionalna pismenost odnosi se na razumijevanje napisanog i pročitano u svakodnevnom životu (npr. pri popunjavanju obrazaca, snalaženju u prometu i sl.). Tercijarna pismenost odnosi se na informacijsku, računalnu, internetsku, tehničku, medijsku i vizualnu pismenost¹⁶. U današnjem, digitalnom svijetu, vrlo je važno biti informacijski pismen, na tehničke vještine se gleda kao na nešto što je neophodno za preživljavanje budući da je tehnologija ušla u svaki dio ljudskog života. Ipak, iznimno važno je razumjeti da je upravo razvijena vještina čitanja osnova i uvjet za razvijanje informacijske pismenosti. Svijet informacija može biti fizički dostupan, ali ako mu pojedinac ne može pristupiti jer nema razvijenu sposobnost čitanja, taj svijet nema nikakvu vrijednost. Dakle, ako pojedinac ne zna pročitati informaciju s ekrana računala ili pametnog telefona, ništa mu neće značiti to što je informacija točno ispred njega i što do nje može doći u nekoliko sekundi. U konačnici, pojedinac do informacije neće moći ni doći jer bez razvijene vještine čitanja iznimno je mala vjerojatnost da će se osoba znati učinkovito koristiti tehnološkim uređajima. Što znači da iako uspjeh u informacijskoj pismenosti ovisi o upravljanju informacijama i tehničkim vještinama, čitateljska vještina je osnova svega¹⁷. Vještina čitanja odraslim ljudima koji redovno čitaju postaje automatizirana i zbog toga ne zahtijeva svjestan napor u čitanju raznih tekstova određene težine. Dakle, automatiziranost vještine je rezultat višegodišnje intenzivne čitateljske prakse te se ta vještina uvijek može nadograđivati i uvježbavati iznova¹⁸. Prema redovitosti, odnosno učestalosti čitanja može se razlikovati više tipova čitatelja. Na primjer, postoje čitatelji koji čitaju samo zbog prikupljanja novih informacija ili samo zato što moraju i čitatelji koji čitaju da pobjegnu od stvarnosti, zbog osjećaja koje prožive tijekom čitanja i uživanja u sadržaju. Osim što je moguće razlikovati tipove čitatelja, moguće je razlikovati i vrste čitanja, a najčešće su to čitanje zbog učenja i čitanje zbog zabave, odnosno užitka.

2.2. VRSTE ČITANJA I TIPOLOGIJA ČITATELJA

Promatrajući čitanje kao aktivnost lako je uvidjeti da se ljudi čitanju najčešće okreću kada žele saznati ili naučiti nešto novo i kada se žele opustiti, odmaknuti od svojih problema ili pak poistovjetiti se s likovima u pričama i pronaći rješenje za svoje probleme. Dakle, osnovnim funkcijama čitanja mogu se smatrati obrazovna korist, individualni razvoj, eskapizam, odnosno

¹⁶ Usp. Bučević-Sanvincenti, L. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62-63. URL: <https://hrcak.srce.hr/165681> (2020-06-05)

¹⁷ Usp. Eyre, G. Nav. dj., str. 221-222.

¹⁸ Usp. Ćavar, A. Čitanje kao oblikovanje značenja. // Konteksti čitanja: razumijevanje i sociokulturno znanje / A. Ćavar. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2017. Str. 18-20.

bijeg od stvarnosti i užitak, iz čega se može zaključiti da se čitanje svodi ili na čitanje za učenje ili na čitanje za užitak¹⁹. Neki od autora koji se bave fenomenom čitanja, ne zadržavaju se samo na ta dva načina čitanja, već ističu više vrsta čitanja. Tako slovenska znanstvenica M. Kordigel, prema studijama njemačkog pedagoga H. E. Giherla, predstavlja četiri vrste čitanja: informacijsko, evazivno, kognitivno i literarno. Informacijsko čitanje odnosi se na razabiranje potrebnih informacija iz teksta, na primjer, čitatelj informacijski čita kulinarske recepte. Evazivno čitanje podrazumijeva čitanje tijekom kojeg se čitatelj „odmiče“ od svijeta u kojem živi i u mašti doživljava sve ono što bi želio doživjeti i u stvarnosti. Kognitivnim čitanjem, čitatelj pokušava spoznati svijet oko sebe, kao i njegove zakonitosti, te kroz pročitano razviti logičan pogled na svijet. Literarnim čitanjem, čitatelj traži smisao života i prelazi granice svoje realne egzistencije. Nadalje, čitanje se, prema motivaciji, može podijeliti na pragmatično i literarno-estetsko. Ove vrste čitanja mogu se savladati u većoj ili manjoj mjeri. Najniža razina pragmatičnog čitanja, prema Kordigel, bi bila informacijsko čitanje, a zatim slijede popularno-znanstveno, stručno i znanstveno. Kod literarno-estetskog čitanja najniža razina je evazivno čitanje, a viši stupanj, literarno čitanje.²⁰

Uz navedene vrste čitanja, nekoliko je i tipova čitanja koji se mogu manifestirati kroz načine na koje pojedinac čita. Tako se među odraslim čitateljima mogu razaznati određeni tipovi čitatelja, ali jedan, čisti tip čitatelja zapravo ne postoji i gotovo svi čitatelji su kombinacija više tipova. Četiri tipa čitatelja koje je moguće razlikovati i povezati s vrstama čitanja koje je predstavila Kordigel, su funkcionalno-pragmatični čitatelj, emocionalno-fantastički čitatelj, racionalno-intelektualni čitatelj i literarni čitatelj. Funkcionalno-pragmatični čitatelj u tekstu ne traži posebne vrijednosti i životni smisao te ga ne zanima estetska vrijednost teksta, dakle njega karakterizira informacijsko čitanje i najčešće čita literaturu svoje struke. Emocionalno-fantastički čitatelj najčešće čita na evazivan način, u čitanju traži senzacionalne doživljaje te voli čitati fantastičnu, zabavnu i trivijalnu literaturu. Racionalno-intelektualni čitatelj, tijekom čitanja intenzivno razmišlja i traži egzaktne spoznaje, teško ga je oduševiti i skeptičan je, na sve što pročita gleda kritički i stvara si logičnu sliku o problemu što ga povezuje s kognitivnom vrstom čitanja. Najviše čita neknjiževne tekstove i diskurzivne vrste. Literarni čitatelj čita prvenstveno zbog doživljaja, neka djela uvijek čita ispočetka, a književni tekst doživljava i sadržajno i stilski. Literarni čitatelji su rijetki budući

¹⁹ Usp. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Užitak u čitanju: teme u literaturu za mlade objavljenoj u Hrvatskoj 2016. – 2019. godine. // Anafora 6, 2(2019). str. 289. URL: <https://www.ffos.unios.hr/anafora/anafora-62-1-martinovic-ivana-grgic-ivona-kotromanovic-elizabeta> (2020-06-02)

²⁰ Usp. Kuvač-Levačić, K. Nav. dj., 2016., str 3-5.

da malo ljudi dostigne taj stupanj čitanja književnosti²¹. Prilikom prepoznavanja i razlikovanja tipova čitatelja potrebno je imati na umu i motivaciju za čitanje koja se razlikuje od čitatelja do čitatelja pa stoga postoje i tipovi čitatelja prema motivaciji odnosno onome što ih potiče da čitaju ili ne čitaju. Motivacija za čitanje može se definirati kao individualni osobni ciljevi, vrijednosti i vjerovanja podrazumijevajući teme, procese i ishode učenja, a uključuje intrinzičnu i ekstrinzičnu motivaciju, samoefikasnost i društvenu motivaciju za čitanje²². Prema motivaciji, tipovi čitatelja su aktivni, strastveni i nemotivirani. Aktivni čitatelji imaju intrinzičnu motivaciju i usmjereni su na to da postignu znanja, osjećaju vlastitu vrijednost i kompetenciju u čitateljskoj vještini. Kod strastvenih čitatelja motivacija je uživanje u sadržaju i slikama koje njihova svijest stvara dok čitaju. Nemotivirani čitatelji, čitaju samo kada moraju u svrhu postizanja cilja ili rješavanja zadatka, oni nikada ne čitaju iz zabave, štoviše čitanje izbjegavaju i smatraju ga dosadnim.²³ Nadalje, uzimajući u obzir tehniku i namjeru čitanja te sklonost određenim vrstama materijala za čitanje, čitatelje se može podijeliti na romantične, realistične, estetske i intelektualne. Romantični tip u djelima traži nešto čarobno i čudesno, dok je realistični tip sasvim drugačijeg ukusa i ne voli ništa što se može povezati s fantastikom. Intelektualni tip u onome što čita traži objašnjenje i razloge, kao i praktičnu korist ili moralnu komponentu. Estetski tip voli čitati, ali i pamtiti poeziju te zapisivati dijelove teksta koji mu se svide, voli ritam i rimu te zvuk riječi.²⁴ Promatrajući vrste čitanja i tipologiju čitatelja, jasno je vidljivo da svi odrasli čitatelji, kao što je već navedeno, ne pripadaju samo jednom tipu čitatelja već su kombinacija više različitih tipova, a isto tako da ovisno o potrebama i željama čitatelj odabire vrstu čitanja koja mu je u određenom trenutku potrebna te da ne postoji čitatelj koji uvijek čita samo kako bi nešto naučio ili samo za zabavu. Obje vrste čitanja, i čitanje za učenje i čitanje za zabavu, omogućavaju osobni rast i intelektualni razvoj pojedinca, ali čitanje iz zabave, odnosno užitka, je posebno specifičan koncept budući da kroz aktivnost koju je pojedinac odlučio raditi za zabavu i opuštanje razvija i mnoge druge vještine ne ulažući u to poseban svjesni trud i napor.

2.2.1. ČITANJE IZ UŽITKA

Kao što je spomenuto u prethodnom poglavlju, kada se čitanje želi najjednostavnije podijeliti, najčešće se dijeli na čitanje za učenje i čitanje iz užitka. Čitanje iz užitka može se nazvati još i

²¹ Usp. Isto, str. 3.

²² Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Nav. dj., str. 16-17.

²³ Usp. Kuvač-Levačić, K. Nav. dj., 2016., str. 5.

²⁴ Usp. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Nav. dj., str. 293.

čitanje za zabavu, volontersko čitanje ili *zaigrano* čitanje (eng. *ludic reading*)²⁵. Za zabavu ili užitak najčešće čitaju redoviti, aktivni čitatelji koji imaju razvijenu čitateljsku naviku. Oni se upuštaju u čitanje iz užitka kako bi kvalitetno proveli slobodno vrijeme te kako bi se opustili i odmaknuli od stvarnog svijeta i svojih problema. The National Library Trust (UK) čitanje iz užitka definira kao aktivnost za slobodno vrijeme, neovisnu ili rekreativnu aktivnost, a uključuje i čitanje koje čitatelj započne zbog nečijeg zahtjeva, ali nastavi jer postane zainteresiran za to. Čitanje iz užitka može se opisati i kao kreativan interaktivni proces tijekom kojeg se u mašti čitatelja mogu iskusiti potpuno različiti svjetovi od onog u kojem žive²⁶. Kod čitanja iz užitka, čitatelj sam odabire materijale koje će čitati, prema svojim interesima i prema onome što u određenom trenutku želi proživjeti ili saznati kroz čitanje knjige. Isto tako, čitatelj odabire kada će i na kojem mjestu čitati za zabavu, užitak. Dakle, čitanje iz užitka karakterizirano je time što čitatelj radi sve onako kako on želi i zato što želi, a ne zato što mora zbog škole ili posla. Upravo po tome je čitanje iz užitka specifično, jer se čitatelj odluči čitati, ne da nešto nauči, već da se zabavi, a kroz zabavu nauči puno toga i razvije razne vještine. Zbog toga je čitanje iz užitka iznimno važno, jer čitatelju, tijekom aktivnosti na koju se odlučio zbog zabave, poboljšava i vještine pisanja, razumijevanje teksta, gramatiku, vokabular, razvija maštu, pozitivan stav prema čitanju, kao i čitateljsko samopouzdanje. Nadalje, razvija bolje razumijevanje drugih kultura i ljudske naravi, poboljšava donošenje odluka, društvene vještine, smanjuje osjećaj usamljenosti²⁷, povećava empatiju, a uz to razvija emocionalnu inteligenciju te može pomoći u smanjivanju stresa. Također, čitanje iz užitka zbog svega navedenog, iako služi za zabavu, povećava i uspjehe učenika i studenata u školi, odnosno na fakultetu. Vještine koje studenti i učenici razviju tijekom čitanja iz užitka pomoći će im da ostvaruju bolje rezultate, uspješnije rješavaju probleme, više se uključuju u nastavne aktivnosti, imaju veći stupanj motivacije i slično²⁸. Neka su istraživanja čak pokazala, da je čitanje iz užitka, za djetetov uspjeh u školi, važnije od ekonomsko-socijalnog statusa obitelji.²⁹ Želja za čitanjem iz užitka smanjuje se tijekom odrastanja stoga bi roditelji, uz pomoć gradskih knjižnica djecu od malena trebali poticati na čitanje kako bi stvorili naviku čitanja koju će održati i kroz adolescenciju, i dalje u životu. Poticanje tradicionalnog načina čitanja kod djece, u današnjem svijetu je možda zahtjevnije i važnije nego ikada. Pojava tehnologije omogućila je pristup iznimno

²⁵ Usp. Research evidence on reading for pleasure, 2012. Str. 8. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/284286/reading_for_pleasure.pdf (2020-06-02)

²⁶ Usp. Reading for pleasure – a door to success. URL: <https://natlib.govt.nz/schools/reading-engagement/understanding-reading-engagement/reading-for-pleasure-a-door-to-success> (2020-06-02)

²⁷ Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Nav. dj., str. 8.

²⁸ Usp. Reading for pleasure – a door to success. Nav. dj.

²⁹ Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Nav. dj., str. 6.

velikoj količini elektroničkih tekstova, a uz to promijenila i način poimanja tekstova i čitanja. Čitanje elektroničkih tekstova poprilično se razlikuje od čitanja tiskanih tekstova te ne razvija istu količinu vještina kao čitanje na tradicionalan način.

2.3. ČITANJE U DIGITALNO DOBA

Pojava tehnologije promijenila je gotovo sve sfere svakodnevnog života pa je tako svoj utjecaj ostavila i na način čitanja, točnije uslijed razvoja tehnologije razvili su se i novi načini čitanja elektroničkih tekstova. Porast količine informacija i vremena koje ljudi provode u čitanju elektroničkih medija utjecalo je na čitateljsko ponašanje i način čitanja. Čitanje elektroničkih medija zahtijeva multisenzorne vještine potrebne za pretraživanje, istraživanje i čitanje teksta, kao i korištenje interaktivnih elemenata, a zbog svega toga se povećava mentalni napor i teže se održava pažnja pa koncentracija pri čitanju opada³⁰. Također, čitatelji su tiskane tekstove naučili čitati linearno, od riječi do riječi, od prve do zadnje stranice, s lijeva na desno, a za čitanje elektroničkih tekstova moraju razviti nelinearan način čitanja budući da elektronički tekstovi, često nemaju unaprijed određen redoslijed, već čitatelj tijekom čitanja nailazi na dodatne sadržaje koje može aktivirati na više različitih načina. Elektronički tekstovi nemaju unaprijed određen redoslijed jer je osnova elektroničkih tekstova hipertekst, čije je glavno obilježje mogućnost veza pomoću kojih čitatelj sam povezuje tekst s ostalim sastavnicama cjeline, pomoću grafova, infografika, slika i video zapisa, pri čemu čitatelj određuje redoslijed pregledavanja elemenata ili čitanja teksta ovisno o onome što ga zanima. Zato, čitanje elektroničkih tekstova postaje aktivnost odabira, više se ne čita redom od riječi do riječi, od retka do retka, već čitanje postaje odabir između tekstualnih, slikovnih, zvukovnih i ostalih interaktivnih elemenata, a tijekom tog procesa neki se elementi zanemaruju, dok se drugima daje više pažnje.³¹ Zbog navedenih obilježja elektroničkih tekstova, čitatelji određene tekstove više vole čitati u tiskanom obliku, dok neke druge više vole čitati u elektroničkom obliku. S obzirom na mogućnost konstruiranja redoslijeda elektroničkog teksta od strane čitatelja, elektronički tekst se često samo *skenira* i ne čita detaljno već se traže ključne riječi. Stoga, tiskane knjige još uvijek imaju prednost nad elektroničkim knjigama kada se čitaju duži tekstovi koje je potrebno razumjeti ili zapamtiti određene dijelove, npr. prilikom učenja.³² Isto

³⁰ Usp. Ghazal Ghalebadi, S.; Noorhidawati, A. Engaging children with pleasure reading: the e-reading experience. // Journal of educational Computing Research 0, 0(2017), str. 2-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/320926880_Engaging_Children_With_Pleasure_Reading_The_E-Reading_Experience (2020-06-09)

³¹ Usp. Grosman, M. Čitatelji i književnost u 21. stoljeću. URL: <https://www.azoo.hr/citanje/09.html> (2020-06-04)

³² Usp. Ferris, J. The reading brain in the digital age: the science of paper versus screens, 2013. URL: <http://www.scientificamerican.com/article.cfm?id=reading-paper-screens> (2020-06-09)

tako, pri čitanju iz užitka, velikom broju čitatelja su također, još uvijek draže tiskane knjige zbog svog izgleda, osjećaja koji pruža knjiga dok ju čitatelj drži u rukama, zvuka okretanja stranica, različite težine knjige, lakšeg kretanja po stranici i slično. S druge strane, neki čitatelji ipak daju prednost elektroničkim tekstovima jer sve što čitaju mogu nositi na jednom, istom uređaju, koji ne zauzima dodatan prostor i koji je uvijek iste težine. Što se tiče kraćih tekstova koji sumiraju nove informacije i predstavljaju ih na zanimljiviji način, poput vijesti ili infografika, čitatelji su skloniji elektroničkim verzijama upravo zbog interaktivnih elemenata koje je nemoguće postići na papiru, a ove vrste tekstova čine izuzetno zanimljivima za čitanje i lakšima za shvaćanje čime poboljšavaju iskustvo čitanja³³. Prema dostupnim informacijama može se zaključiti da čitatelji na papiru većinom više vole čitati duže tekstove koje moraju razumjeti ili zapamtiti te knjige koje čitaju iz užitka, dok u elektroničkom obliku više vole čitati kraće tekstove popraćene interaktivnim elementima. Ipak, odabir načina čitanja određene vrste teksta ovisi o pojedincu, njegovim čitateljskim navikama, potrebama i interesima.

³³ Usp. Ferris, J. Nav. dj.

3. ČITATELJSKE NAVIKE, POTREBE I INTERESI

Redovnim čitanjem, neovisno o tome čitaju li se tiskani ili elektronički materijali i koju vrstu čitanja čitatelj primjenjuje, stvaraju se čitateljski navike, potrebe i interesi koji su međusobno povezani, a može se reći i da su međusobno ovisni jedni o drugima. Kada čitatelj, zbog čitanja onoga što mu je interesantno, počne učestalo i redovno čitati, on počinje razvijati potrebu za čitanjem, a kada aktivnost čitanja postane potreba pojedinca, ono se pretvara u čitateljsku naviku što postaje temelj čitanja iz užitka³⁴.

Čitateljske navike se ne mogu steći u kratkom vremenu, već zahtijevaju dug proces. Kako bi osoba razvila čitateljske navike na čitanje ju se treba poticati još od malena. Poticanje čitanja treba započeti u obiteljskom okruženju gdje će roditelji čitati s djecom, a potom ih poticati i učiti da sami čitaju. Učenje i poticanje čitanja se zatim treba nastaviti u školi. Dobra organizacija obrazovanja olakšat će razvijanje, a u konačnici i razviti čitateljsku vještinu kod učenika. U tome veliku ulogu imaju svi učitelji i profesori. Oni učenicima trebaju prenijeti vrijednosti i naučiti ih važnosti čitanja kako bi učenici razvili pozitivan stav i samopouzdanje za čitanje. Posebno veliku ulogu u razvijanju čitateljske vještine imaju profesori jezika jer je razvijanje dobre čitateljske vještine usko povezano s učenjem gramatike, pravopisa i stila određenog jezika³⁵. Razvijanje čitateljske vještine, a zatim i poticanje razvijanja čitateljskih navika u školi iznimno je važno jer su razvijene čitateljske navike jedan od najvažnijih faktora za uspjeh u svim sferama života. Stoga bi razvijanje čitateljskih vještina i navika trebao biti jedan od glavnih ciljeva obrazovanja³⁶. Način na koji se, nakon razvijanja vještine čitanja, stvaraju čitateljske navike je sljedeći – u trenutku kada pojedinac poželi čitati on za čitanje odabire nešto što će mu biti zanimljivo, knjigu, članak, novine, magazin i sl., te provede vrijeme čitajući odabrani tekst. Ako to uzrokuje pojavu redovnog čitanja, nakon nekog vremena će čitanje postati automatsko te tako postati navika čitatelja. Ako iz čitateljskog procesa izostaje interes i motivacija, navika se neće moći ni razviti³⁷. Čitateljske navike se često mjere u količini pročitanih materijala, učestalosti čitanja i količini vremena koja se provede na čitanje. Također, navike se odnose na ponašanje koje izražava koliko pojedinac voli

³⁴ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. Nav. dj., str. 81-85.

³⁵ Usp. Palani, K. K. Promoting reading habits and creating literate society. // Journal of Arts, Science & Commerce 3, 2(1) (2012), str. 94. URL: https://didarnews.ir/files/fa/news/1398/8/21/129559_545.pdf (2020-08-18)

³⁶ Usp. Reading habits, str. 123. URL:

https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/131544/13/13_chapter%205.pdf (2020-08-18)

³⁷ Usp. Suhana, A.; Haryudin, A. The effects of reading habit towards students reading comprehension at private senior high school in Purwakarta. // Eltin Journal 5, 2(2017). Str 57-58. URL:

https://www.researchgate.net/publication/332733109_THE_EFFECTS_OF_READING_HABIT_TOWARDS_STUDENTS'_READING_COMPREHENSION_AT_PRIVATE_SENIOR_HIGH_SCHOOLIN_PURWAKARTA (2020-07-07)

čitati i koje vrste čitanja primjenjuje. Čitateljske navike su uzorak kojim pojedinac organizira svoje čitanje, a uvjetovane su spolom, godinama, akademskim uspjehom i profesionalnim rastom. Tijekom života, mogu se njegovati i nadograđivati³⁸, a jednom kada se steknu one su zdrava ovisnost. Važne su jer poboljšavaju vokabular, koncentraciju, analitičke vještine³⁹, razvijaju osobne i mentalne kapacitete, kao i društveni, ekonomski i građanski život. Također, čitateljske navike razvijaju emocionalnu inteligenciju i povećavaju emocionalno zadovoljstvo pojedinca.⁴⁰ Osim razvijanja raznih vještina, razvijanje čitateljskih navika važno je jer može poboljšati kvalitetu života pojedinca. Čitanje prije spavanja pomoći će u boljem spavanju i pridonijeti psihološkom miru, čitanjem pojedinac gradi svoju osobnost, otkriva samog sebe i osobno napreduje. Isto tako osobe koje imaju razvijenu naviku čitanja, bolje će se nositi s novim situacijama jer je velika vjerojatnost da su sličnu situaciju prošli kroz lika jedne od puno priča koje su pročitali⁴¹. Za održavanje navike čitanja kroz život važno je da čitatelj sam izabire što će čitati jer mu to daje osjećaj samostalnosti što rezultira većom motivacijom, a samim time i većom količinom pročitanih tekstova i vremena provedenog u čitanju⁴².

Čitateljske potrebe, kao zasebni koncept, nisu definirane u stručnoj i znanstvenoj literaturi. Razlog tome mogla bi biti uska povezanost i sličnost s čitateljskim navikama i interesima. Na njih se gleda kao na dio procesa stvaranja čitateljskih navika⁴³, a vrlo lako ih se može poistovjetiti s čitateljskim interesima. Često ih se stavlja u kontekst knjižnica, u smislu kako su knjižnice obavezne provoditi usluge koje će zadovoljiti razvojne, obrazovne, informacijske, kulturne i ostale potrebe u svim sferama života korisnika. Knjižnice bi potrebe korisnika trebale ispuniti kroz različite usluge i programe poput savjetovanja za čitanje te stalnim obnavljanjem knjižničnih zbirki prema čitateljskim potrebama svojih korisnika, kao i onih koji bi mogli postati korisnicima⁴⁴. Upravo osjećaj čitateljske potrebe najčešće motivira čitatelje na čitanje iz užitka budući da je čitateljska potreba funkcionalna potreba koju redovni čitatelji osjete i mogu ju ispuniti samo čitanjem samostalno izabраниh tekstova⁴⁵.

³⁸ Usp. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Nav. dj., str. 13-14.

³⁹ Usp. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Nav. dj., str. 289.

⁴⁰ Usp. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Nav. dj., str. 13.

⁴¹ Usp. Patil, N. The importance of reading habit in young generation. URL: <https://theknowledgereview.com/importance-reading-habit-young-generation/> (2020-08-18)

⁴² Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Nav. dj., str. 20-21.

⁴³ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. Nav. dj., str. 85.

⁴⁴ Usp. Gorman, M.; Suellentrio, T. The philosophy of service to young adults. // Connecting young adults and libraries : a how-to-do-it manual. / M. Gorman.; Suellentrop T. New York: Neal-Schuman Publishers, 2009. Str. 3-8.

⁴⁵ Usp. Kunz, J. C. Understanding your reader's needs and wants can lead to higher book sales, 2019. URL: <https://kunzonpublishing.com/2019/03/understanding-your-readers-needs-and-wants-can-lead-to-higher-book-sales/> (2020-07-07)

Čitateljske interese najčešće se povezuje s odabirom predmeta ili preferiranog žanra čitatelja. Kao i kod čitateljskih navika, sasvim je prirodno da su čitateljski interesi različiti među pojedincima različitih spolova, godina ili obrazovanja.⁴⁶ Čitateljskim interesima se mogu smatrati i elementi teksta koji određenog čitatelja privlače određenom tekstu. Na čitateljske interese utječu razni unutarnji i vanjski faktori, poput osobne motivacije, obiteljske pozadine, utjecaja vršnjaka i okoline ili dostupnosti materijala za čitanje. Ti faktori mogu se podijeliti u tri kategorije. U prvu kategorija faktora koji utječu na čitateljske interesu pripadaju sadržaj, forma, količina, kvaliteta i duljina teksta koji se čita. Druga kategorija odnosi se na godine, spol, inteligenciju, psihološke potrebe, stavove i sposobnost čitanja. Treća kategorija podrazumijeva dostupnost knjiga, utjecaj vršnjaka, roditelja, učitelja i medija te socioekonomski status. Čitateljski interesi određuju što i na koji način čitatelj čita. Za neke čitatelje važna je tema, za druge osjećaj koji knjiga daje ili kako je napisana, npr. s puno ili malo detalja, okružje za koje neki čitatelji žele da je slično njihovom svakodnevnom okružju, dok drugi žele da je potpuno različito, materijali koji se čitaju, npr. knjiga ili stripovi i sl. Čitateljske interese može se istražiti jedino kroz izravno anketiranje čitatelja. Katalozi knjižnica te liste *bestsellera* nisu dobar izvor otkrivanja kakve su čitateljske navike pripadnika određene dobne skupine.⁴⁷ Kao što je već navedeno, čitateljski interesi mogu se razlikovati ovisno o dobi čitatelja. Dobna skupina koja, svakako ima specifične čitateljske navike, potrebe i interese, zbog razvojnog razdoblja u kojem se nalaze su adolescenti.

⁴⁶ Usp. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Nav. dj., str. 13.

⁴⁷ Usp. Sheldrick Ross, C. Reading interests. // Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition. Taylor & Francis, 2010. Str. 2-7. URL: https://www.researchgate.net/publication/258764077_Reading_Interests (2020-06-09)

4. ADOLESCENTI KAO ČITATELJI

Adolescenciju kao posebnu razvojnu fazu prvi je opisao psiholog G. Stanley Hall.⁴⁸ Naziv joj je dao prema latinskom glagolu *adolescere* što znači odrastati, te ju je opisao kao razdoblje novog rasta budući da se tijekom adolescencije potpuno obnavljaju svi aspekti ličnosti. Značenje adolescencije, kao i određivanje uzrasta tijekom koje se ona događa razlikuje se ovisno o kulturološkim i povijesnim kontekstima. Zbog toga se u literaturi može naći više različitih dobnih granica početka i završetka adolescencije, ali u pravilu razdoblje adolescencije traje od četrnaeste do dvadesete godine kod mladića, te od dvanaeste do osamnaeste godine kod djevojaka.⁴⁹ Adolescenciju obilježava prijelaz iz djetinjstva u odraslu dob, kontinuirani rast i velike promjene svih dijelova života, od tjelesnih preko društvenih do osjećajnih i duhovnih. U razdoblju adolescencije adolescenti postaju svjesni samih sebe i svoga života te se, u želji za otkrivanjem tko su oni zapravo i što očekuju i žele od života, počinju propitkivati i tražiti.⁵⁰ U trenutku pisanja ovog rada, adolescenti pripadaju Generaciji Z. Generacija Z obuhvaća osobe rođene između 1995. i 2010. godine,⁵¹ a naziva ju se još i postmilenijci, Facebook generacija, digitalni domoroci, netgeneracija, iGeneracija itd.⁵² Generaciju Z obilježava stalna upotreba tehnologije i interneta, svakodnevno korištenje društvenih mreža, koje koriste za komunikaciju. Imaju jako dobro razvijene tehničke vještine te bolje razumiju i više koriste razne tehnološke uređaje, provode puno vremena na gledanje videa, blogova, slušanje glazbe i dopisivanje.⁵³ Osim što se odlično služe tehnologijom pripadnici Generacije Z dobro su upoznati s drugim kulturama i tolerantni su prema njima, brže donose odluke i stvaraju prijatelje, vole popularnu glazbu i filmove, nemaju snažne obiteljske veze te im je emocionalna inteligencija slabo razvijena, teže se koncentriraju i dugoročno pamte, mišljenje vršnjaka im je vrlo važno, a slavne osobe imaju veliki utjecaj na njih i njihove odluke. Zabavljaju se na drugačije načine te naglašavaju važnost fizičke aktivnosti, a čitanje stavljaju na drugo mjesto⁵⁴. Vidljivo je da adolescenti, u današnjem svijetu, nisu previše skloni čitanju i da je puno drugih aktivnosti koje više vole raditi u slobodno vrijeme. Što se čitanja

⁴⁸ Usp. Rudan, V. Normalni adolescentni razvoj. // Medix 52, 10(2004), str. 36. URL: <https://hrcak.srce.hr/20237> (2020-06-05)

⁴⁹ Usp. Ninčević, M. Izgradnja adolescentskog identiteta u današnje vrijeme. // Odgojne znanosti 11, 1(2009), str. 120-121. URL: <https://repozitorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A860/datastream/FILE0/view> (2020-06-04)

⁵⁰ Usp. Ninčević, M. Nav. dj., str. 119-123.

⁵¹ Usp. Rothman, D. A tsunami of learners called generation Z. Str. 1. URL: https://mdle.net/Journal/A_Tsunami_of_Learners_Called_Generation_Z.pdf (2020-06-09)

⁵² Usp. Csobanka, Z. E. The Z Generation. // Acta Technologica Dubnicae 6, 2 (2016), str. 67. URL: <https://content.sciendo.com/view/journals/atd/6/2/article-p63.xml> (2020-06-05)

⁵³ Usp. Isto, str. 66-69.

⁵⁴ Usp. Csobanka, Z. E. Nav. dj., str. 66-69.

tiče, može se reći da adolescenti čitaju puno s obzirom da velik dio vremena provode na čitanje kratkih tekstova s ekrana svojih pametnih telefona ili računala dok pregledavaju društvene mreže, razgovaraju s prijateljima ili igraju računalne igrice⁵⁵. Upravo zbog toga je čitanje iz užitka kod adolescenata zastupljeno u manjoj mjeri te ih se treba poticati na čitanje, a ako postoje mladi koji imaju poteškoća s čitanjem potrebno im je pomoći u razvijanju te vještine jer bi u suprotnom mogli razviti loše stavove prema čitanju koje će zadržati cijeli život⁵⁶. Kao razlog zašto ne čitaju, mladi najčešće navode nedostatak vremena i motiviranosti ili to da sebe jednostavno ne vide kao čitatelje⁵⁷, a često navode i da ne čitaju zato što teško pronalaze knjige koje im se sviđaju i koje govore o temama koje ih zanimaju. Razlog za nedostatkom volje i želje za čitanjem iz užitka kod mladih može biti i to što ih čitanje, bilo kakve vrste, previše podsjeća na školu i učenje pa im to predstavlja napor.⁵⁸ Ipak, upravo tijekom adolescencije, u razdoblju od trinaeste do sedamnaeste godine, formiraju se tipovi čitatelja i pronalaze tekstovi koje odgovaraju emocionalnom stanju pojedinca. Informacijske potrebe u tom razdoblju sadrže i emocionalnu stranu pa zbog toga mladi često iskazuju interes za popularno-znanstvenu literaturu,⁵⁹ ali najviše vole čitati beletristiku i to pustolovne, detektivske i ljubavne žanrove, dok najmanje čitaju poeziju. Također, tijekom adolescencije, djevojke čitaju više od mladića zbog toga što mladići slobodno vrijeme više provode kroz neke druge aktivnosti, poput bavljenja sportom.⁶⁰ Razlog tomu što mladići čitaju manje od djevojaka može biti i činjenica da mladićima tekst koji čitaju mora biti zanimljiv kako bi ga mogli razumjeti, dok djevojke lako čitaju i razumiju i one tekstove koji im možda i nisu toliko zanimljivi, a koje su odabrale jer to trenutno čitaju njihove vršnjakinje. Također, uzrok nižoj zastupljenosti čitanja kod mladića može biti i taj što adolescenti aktivnost čitanja često smatraju ženskom aktivnošću. Kako bi se mladi uključili u čitanje, važno je da na raspolaganju imaju literaturu koja ispunjava njihove potrebe i interese za čitanje iz užitka,⁶¹ stoga je potrebno raznoliku literaturu, poput stripova, romana raznih žanrova, časopisa, magazina i slično učiniti dostupnima u narodnim i školskim knjižnicama, budući da mladi, uz posuđivanje knjiga od prijatelja, materijale koje žele čitati najčešće traže u lokalnim knjižnicama.⁶²

⁵⁵ Usp. Čunović, K.; Vuković, Z. Slobodno vrijeme mladih. // Priloga Knjižničarskih novic 15(2005), str. 2. URL: <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/pdf/november2005-priloga5.pdf> (2020-06-04)

⁵⁶ Usp. Clark, C.; Rumbold, K. Nav. dj., str. 7

⁵⁷ Usp. Šaškor, M. Poticaji razvijanju čitateljskih navika adolescenata, 2011., str. 7. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/4/48/Zup_vijece_srednjih_%C5%A1kola.pdf (2020-06-05)

⁵⁸ Usp. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Nav. dj., str. 290-293.

⁵⁹ Usp. Kuvač-Levačić, K. Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje „neknjiževnih“ tekstova. URL: <https://www.azoo.hr/citanje/03.html> (2020-06-04)

⁶⁰ Usp. Čunović, K.; Vuković, Z. Nav. dj., str. 2.

⁶¹ Usp. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Nav. dj., str. 293.

⁶² Usp. Čunović, K.; Vuković, Z. Nav. dj., str. 2.

5. NARODNA KNJIŽNICA U SLUŽBI POTICANJA ČITANJA I

ISPUNJAVANJA ČITATELJSKIH POTREBA I INTERESA

Narodna knjižnica jedna je od glavnih institucija koja svojim radom treba služiti, poticati i sudjelovati u razvijanju čitateljskih navika, potreba i interesa kako svojih korisnika, tako i svih ostalih građana. Prema IFLA-inim Smjernicama za narodne knjižnice, narodna knjižnica je organizacija koja, pomoću niza izvora i usluga, osigurava pristup književnim djelima, znanju i informacijama te podupire cjeloživotno obrazovanje. U narodnoj knjižnici, svaka se osoba mora osjećati dobrodošlo i imati mogućnost ispuniti svoje čitateljske potrebe i interese. Stoga, narodna knjižnica mora biti na raspolaganju svim članovima zajednice bez obzira na njihovu nacionalnost, rasu, spol, dob, religiju ili jezik, kao i na njihov ekonomski, radni i obrazovni status⁶³. Knjižnica mora biti na raspolaganju i svim osobama s posebnim potrebama, poput slijepih i slabovidnih osoba, osoba s oštećenim sluhom ili invalidnih osoba.⁶⁴ Također, knjižnične zbirke, moraju biti oblikovane jedino u svrhu poticanja i ispunjavanja čitateljskih interesa i potreba svojih korisnika. Knjižnične zbirke, kao ni službe ne smiju biti izložene nikakvim ideološkim, političkim, vjerskim i trgovačkim cenzurama i/ili pritiscima⁶⁵.

Misija narodnih knjižnica je pomoći korisnicima pri pronalaženju, korištenju te vrednovanju informacija koje su im potrebne za posao, obrazovanje, slobodno vrijeme i sve ostale dijelove života. Svoju misiju narodne knjižnice ostvaruju kroz osiguravanje slobodnog pristupa knjigama i svim ostalim informacijama, kroz pružanje djelotvornih knjižničnih usluga, izgradnju fondova koji će zadovoljiti interese i obrazovne, informacijske, kulturne i rekreacijske potrebe svih dobnih i društvenih grupa, praćenje promjena u tehnologiji te uvođenje tehnologije u knjižnicu.⁶⁶ Uz to, narodna knjižnica treba podupirati razvoj korisnika, na osobnoj, kulturnoj i kreativnoj razini pa su zadaće narodne knjižnice i poticanje mašte kod djece i mladih, osiguranje pristupa kulturnim događajima, zastupanje kulturoloških različitosti, osiguravanje pristupa informacijama vezanih uz zajednicu u kojoj djeluje, olakšavanje razvijanja računalnih vještina te podupiranje razvijanja pismenosti⁶⁷ i poticanje čitanja kod svih dobnih skupina. Knjižničari imaju vrlo važnu ulogu u poticanju čitanja među članovima zajednice kojoj služe, a čitanje mogu poticati svojim uslugama,

⁶³ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1 (2012), str. 124-125. URL: <https://hrcak.srce.hr/93699> (2020-06-02)

⁶⁴ Usp. Bučević-Sanvincenti, L. Nav. dj., str. 63-64.

⁶⁵ Usp. UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice 1994. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2020-06-05)

⁶⁶ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1998., str. 145-158.

⁶⁷ Usp. UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice. Nav. dj.

fondom te raznim programima kao što su klubovi ljubitelja knjiga, klubovi spisatelja, susreti s književnicima i slično. Kako bi se poboljšalo učenje i poticanje čitanja, a budući da se od narodnih knjižnica očekuje da budu uključene u sve dijelove života zajednice, potrebna je i suradnja knjižnica s drugim ustanovama kulturne i obrazovne naravi poput vrtića, muzeja, a posebno osnovnih i srednjih škola. U suradnji s tim ustanovama, knjižnice mogu organizirati posjete knjižnici u svrhu upoznavanja prostora i knjižničkog fonda, zajedničke izložbe, programe za razvoj čitateljskih navika, potreba i interesa i slično⁶⁸. Pri organiziranju raznih programa i događaja za promoviranje i poticanje čitanja, knjižničari na umu trebaju imati specifičnost mladih kao korisničke skupine te im posvetiti malo više pažnje, kako bi ih potaknuli da rado dolaze u knjižnicu jer znaju da je to mjesto gdje će biti dobrodošli i gdje će moći pronaći ono što žele čitati.

5.1. NARODNA KNJIŽNICA U SLUŽBI MLADIH

Korisnička skupina mladih u knjižnici se najčešće odnosi na one između trinaeste i osamnaeste godine. Narodne knjižnice, mogu svaka za sebe, odrediti na koga će se sve odnositi njihove usluge i programi za mlade, ali koje god dobne granice postavili, moraju uključivati sve mlade unutar tih dobnih granica, neovisno o rasi, religiji, intelektu, kulturi ili fizičkim sposobnostima.⁶⁹

Odnos knjižnice i mladih mogao bi se okarakterizirati kao težak. Često se mladi i knjižničari razilaze u razmišljanjima i pogledima na svijet što je sasvim normalno s obzirom da pripadaju različitim generacijama i dobnim skupinama, ali uzrok lošem odnosu mladih prema knjižnici i obrnuto najčešće su predrasude i stereotipi. S jedne strane su knjižničari koji mlade ljude često smatraju neozbiljnima, glasnima i nezainteresiranima za knjižnicu i usluge koje ona pruža. Dok su s druge strane mladi koji često knjižnicu smatraju hladnim i dosadnim mjestom u kojemu ne mogu pronaći teme koje ih zanimaju⁷⁰. Ipak, knjižnice mogu biti iznimno važan dio uspješnog razvoja pojedinca i prijelaza iz djetinjstva u odraslu dob i upravo zbog toga, knjižničari moraju raditi na poboljšanju odnosa knjižnica i mladih. Potrebno je osvijestiti činjenicu da mladi ljudi imaju različite potrebe za informacijama, a da knjižnica posjeduje te informacije⁷¹. Također, mladi se nalaze u životnom razdoblju tijekom kojeg im se događaju velike promjene i često izgube interes za čitanje iz užitka. Stoga im se u knjižnici treba posvetiti posebna pažnja i knjižničari, svjesni

⁶⁸ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1998., str. 146-148.

⁶⁹ Usp. International Federation of Library Associations and Institutions. Nav. dj, str. 4.

⁷⁰ Usp. Corradini, E. Teens and library services: experiences, expectations, perspectives: an exploratory study: dissertation proposal. Str. 3-4. URL:

https://www.researchgate.net/publication/33436328_Teens_and_library_services_experiences_expectations_perspectives_an_exploratory_study_dissertation_proposal (2020-06-04)

⁷¹ Usp. Corradini, E. Nav. dj., str. 4.

njihovog fizičkog i emocionalnog razvoja, trebaju podržavati promjene u njihovim interesima i poticati ih čitanje u skladu s novorazvijenim interesima⁷². Misija knjižnice, što se tiče usluga za mlade, je pomoći mladima da uspješno pređu iz djetinjstva u odraslu dob pružajući im pristup mnogobrojnim izvorima te okružje koje ispunjava različite potrebe mladih za njihov socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj. Usluge koje knjižnica treba pružati, kako bi ispunila svoju misiju vezanu uz usluge za mlade, su slobodan pristup internetu, obilasci knjižnica, davanje čitateljskih savjeta, poticanje korištenja svih formata knjižničnih zbirki, pružanje pomagala i sl.⁷³ Knjižnica koja želi biti na usluzi mladima mora raditi na postizanju šest ključnih ciljeva. Prvi i osnovni cilj je, kao što je već i navedeno, provođenje usluga koje su prigodne za različite razvojne potrebe mladih. Kako bi se to ostvarilo potrebno je uključiti mlade u rad knjižnice te ih tražiti da izraze svoje mišljenje o potrebama i važnosti određenih knjižničnih usluga, zatim se usluge i programi trebaju organizirati prema potrebama mladih, a ne prema potrebama knjižnice. Drugi cilj je uključiti mlade u rad knjižnice kao volontere i/ili zaposliti osoblje koje je specijalizirano za rad s mladima, a ako to trenutno nije moguće, omogućiti trenutnom osoblju obrazovanje u području mladenaštva i razvojnim potrebama mladih. Treći cilj odnosi se na jedinstvene potrebe mladih pri čemu se treba prepoznati da mladi nisu ni odrasli ni djeca, ali su korisnici knjižnice i treba im se pristupati kao i prema svim drugim korisničkim skupinama. U svrhu ispunjavanja jedinstvenih potreba mladih, bilo bi dobro surađivati sa školama te provoditi ankete ili statistički pratiti što posuđuju kako bi se fond mogao poboljšati. Četvrti cilj je osigurati mjesto u knjižnici za mlade, opremiti prostor koji će biti namijenjen samo za mlade, u stilu koji će im se sviđati, te u organizaciju i uređivanje prostora uključiti i mlade. Peti cilj je omogućivanje jedinstvenih knjižničnih zbirki i izvora koji će ojačati vještine pismenosti, pružiti informacije potrebne za obrazovanje i za „rekreaciju“. Mladima je potrebno pružiti pristup i fondu za odrasle (pogotovo za žanrove, fantastike, znanstvene-fantastike i horora) osigurati posjedovanje popularnih djela, stripova, djela s temama o zdravlju, seksualnosti, fakultetima, poslu i slično. Šesti cilj odnosi se na to da knjižnice trebaju iskoristiti iskustvo i „stručnost“ mladih za poboljšanje svojih usluga u svim aspektima, od prostora do knjižničnih zbirki, a najvažnije što knjižnice, odnosno knjižničarsko osoblje, mora zapamtiti je da knjižnice ne trebaju služiti mladima zato što je to dobro za knjižnicu nego zato što je to dobro za mlade⁷⁴. Kako bi knjižnice što učinkovitije mogle ispunjavati čitateljske potrebe i interese mladih korisnika važno je provoditi istraživanja u

⁷² Usp. International Federation of Library Associations and Institutions. Nav. dj., str. 2.

⁷³ Usp. Isto, str. 3-6.

⁷⁴ Usp. Gorman, M.; Suellentrio, T. Nav. dj., str. 3-8.

području čitateljskih navika, potreba i interesa koja daju uvid u ono što mladi žele čitati i što žele imati na raspolaganju u svojim lokalnim knjižnicama.

6. PREGLED PRIJAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

Puno je provedenih istraživanja na temu čitateljskih navika i interesa. Čitateljske potrebe manje su zastupljene u istraživanjima, odnosno njih se istražuje povezujući ih s navikama i interesima najčešće kroz pitanja o tome zašto ispitanici čitaju i što ih motivira na čitanje. Istraživanja ovakvog tipa najčešće se provode prema dobnim skupinama. Posebno važna su istraživanja čitateljskih navika, potreba i interesa adolescenata budući da se oni nalaze u razvojnem razdoblju tijekom kojeg im se mijenjaju interesi pa često gube interes za čitanje, za što je jedan od razloga i to što ne mogu pronaći knjige koje govore o temama koje ih zanimaju. Stoga je važno, saznati što i zašto adolescenti žele čitati kako bi im se omogućio i olakšao pristup knjigama koje ih zanimaju te ih se na taj način potaknulo na čitanje i razvijanje čitateljskih navika. Prilikom istraživanja ove teme, istraživači se najčešće koriste metodom anketiranja, online ili uživo, a ponekad istraživanje proširuju i provođenjem intervjua kako bi dobili širu sliku o odgovorima dobivenim u anketi. Istraživanja o čitateljskim navikama, potrebama i interesima su iznimno važna jer pružaju uvid u to kako, zašto i što određena generacija ili populacija voli čitati, a rezultati postaju vodič za lokalne knjižnice i izgradnju usluga i programa koji ispunjavaju potrebe i interese njihovih korisnika. Stoga ne čudi činjenica da se istraživanja na ovu temu provode već godinama diljem cijelog svijeta pa tako i u Hrvatskoj. Najviše istraživanja o čitateljskim navikama i interesima u Hrvatskoj provodila je Dijana Sabolović-Krajina koja navodi da se zanimanje za istraživanjem čitateljskih navika i interesa javilo već 1960-ih godina kada je, zbog utjecaja televizije, kod mladih počela opadati zainteresiranost za čitanje u slobodno vrijeme i smanjivati količina i učestalost čitanja, što su potvrdili i rezultati istraživanja koje je Sabolović-Krajina provodila između 1987. i 1993. godine. Aktivnost čitanja u slobodno vrijeme najviše se „natječe“ s gledanjem televizije, slušanjem glazbe, sportom i druženjem s prijateljima⁷⁵. Slične rezultate pokazalo je istraživanje autorice Zasacka, provedeno godinama kasnije, odnosno 2010. godine u Poljskoj. Adolescenti koji su sudjelovali u tom istraživanju su navodili da umjesto čitanja u slobodno vrijeme više vole slušati glazbu, gledati televiziju, provoditi vrijeme s prijateljima ili baveći se hobijima i sportom⁷⁶. S druge strane, istraživanje autorica Moeller i Becnel, provedeno u Sjevernoj Karolini prikazuje nešto drugačije rezultate. Ispitanici tog istraživanja čitanje su naveli kao drugu aktivnost koju vole raditi u slobodno vrijeme, jedina aktivnost koja im je draža od čitanja je sport, odnosno različite fizičke aktivnosti. Ipak, iako su ispitanici naveli da im je čitanje druga najdraža aktivnost za

⁷⁵ Usp. Sabolović-Krajina, D. Čitateljske navike tinejdžera u Hrvatskoj. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic-krajina_1993.htm (2020-06-02)

⁷⁶ Usp. Zasacka, Z. Teenagers and books – from daily reading to avoidance. // Edukacija 6, 131(2014), str. 70. URL: <http://www.edukacija.ibe.edu.pl/images/numery/2014/6-5-zasacka-teenagers-and-books.pdf> (2020-06-09)

slobodno vrijeme, rezultati pokazuju da tek trećina ispitanika čita trideset minuta do sat vremena tjedno, dok ostali iz užitka čitaju manje od trideset minuta tjedno⁷⁷. Slične rezultate pokazalo je i istraživanje autorica Clark i Foster provedeno 2005. godine u Londonu. Ispitanici su bili učenici osnovnih i srednjih škola. Tek 32% učenika srednjih škola odgovorilo je da čita jednom ili dva puta tjedno, ali gotovo isto toliko ih čita svaki ili skoro svaki dan. Nažalost popriličan je postotak, 18%, onih koji ne čitaju nikada, a isto toliko ih čita jednom ili dva puta mjesečno. Također, velik je postotak učenika srednjih škola koji ne uživaju u čitanju nimalo ili malo, njih čak 56.3%. Unatoč tome, većina učenika smatra da čita dovoljno (42%), velik je postotak i onih koji smatraju da ne čitaju dovoljno, ali ni ne žele više čitati (25%), dok su oni koji smatraju da trebaju više čitati u manjini (33%). Ispitanici navode da bi više čitali kada bi imali više vremena, kada bi više uživali u tome, kada bi mogli pronaći knjige sa zanimljivim temama, kada bi ih knjižnica, škola i obitelj više poticali na čitanje te kada bi njihovi prijatelji čitali više⁷⁸. Značajno bolje rezultate što se tiče vremena provedenog na čitanje iz užitka pokazalo je istraživanje autorice Howard provedeno u srednjim školama u istočnoj Kanadi. Ondje je 85% učenika navelo da čita svaki tjedan te da smatra da je čitanje iz užitka aktivnost za slobodno vrijeme, dok je samo ostalih 15% suprotnog mišljenja⁷⁹. Dobre rezultate pokazalo je i istraživanje autora Anish i Jincy u srednjim školama indijske općine Thalassery. Najviše ispitanika tog istraživanja odgovorilo je da tijekom tjedna čitajući provede jedan do dva sata (56.9%), zatim tri do pet sati (26.7%), a nekoliko ispitanika je čak navelo da čitaju deset ili više sati tjedno⁸⁰. Rezultati istraživanja autorica Maharasi i Maulami provedenog u srednjim školama u Indoneziji, također pokazuju da mladi imaju dobro razvijene navike čitanja. Većina ispitanika čita jednom ili više puta tjedno (29%), dok je sasvim mali postotak onih koji ne čitaju (2%). Isto tako većina učenika je u posljednjih godinu dana pročitao jednu do dvije knjige, a nešto manje od trećine ispitanika pročitao je više od pet knjiga⁸¹. Dobre rezultate o učestalosti čitanja, pokazuje i istraživanje autora Plavšić i Ljubišić provedeno u Hrvatskoj, točnije na području Istarske i Primorsko-goranske županije 2008. godine. Većina mladih koji su sudjelovali u tom istraživanju, njih čak 60.8% navelo je da mjesečno pročitaju dvije ili više knjiga, jednu knjigu mjesečno pročitaju 29.2%, dok samo 10% mladih pročitaju manje od jedne

⁷⁷ Usp. Moeller, R. A.; Becnel, K. E. You are what you read: young adult literacy and identity in rural America. // YRLA 6(2015), str. 10-15. URL: http://www.yalsa.ala.org/jrly/wp-content/uploads/2015/04/You-Are-What-You-Read_Final.pdf (2020-06-12)

⁷⁸ Usp. Clark, K.; Foster, A. Children's and young people's reading habits and preferences: the who, what, why, where and when. // National Literacy Trust (2005), str. 44-53. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED541603.pdf> (2020-08-17)

⁷⁹ Usp. Howard, V. The importance of pleasure reading in the lives of young teens: self-identification, self-construction and self-awareness. // Journal of Librarianship and Information Science 43, 1(2011), str. 49. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0961000610390992> (2020-06-02)

⁸⁰ Usp. Anish, C.A.; Jincy, J. Nav. dj., str. 1945.

⁸¹ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. Nav. dj., str. 82-83.

knjige mjesečno⁸². Rezultati pojedinih istraživanja pokazuju da se količina i učestalost čitanja razlikuje između spolova te da djevojke generalno čitaju više od mladića⁸³. Rezultati istraživanja autora Abeyrathna i Zainab provedenog u srednjim školama u Šri Lanki pokazuju malu razliku između toga koliko u slobodno vrijeme čitaju djevojke (51%), a koliko mladići (49%)⁸⁵. Istraživanje autorice Ase provedeno u Oslu pokazuje nešto veću razliku, 70% djevojaka čita jednom ili više puta tjedno, dok toliko čita 60% mladića. Također, samo 3% djevojaka navodi da nikada ne čitaju za zabavu u slobodno vrijeme, dok je isto navelo čak tri puta više mladića⁸⁶. S druge strane, istraživanje autorice Zasacka pokazalo je značajne razlike u čitanju kod djevojaka i mladića. Svaka druga djevojka u ovom istraživanju navela je da čita barem jednom tjedno, dok je čitanje redovni hobi za svaku desetu djevojku. Vrlo malo mladića je spomenulo čitanje kao redovni hobi, a tek 6% ih se izjasnilo da su učestali čitatelji, dok je postotak mladića koji nikada ne čitaju knjige u slobodno vrijeme zaista velik, čak 44%⁸⁷. Osim razlika u količini i učestalosti čitanja između spolova, postoje razlike u učestalosti čitanja između djece i mladih, odnosno mlađih i starijih tinejdžera. Promatrajući čitateljska ponašanja djece i mladih može se uočiti da djeca čitaju više od mladih te da imaju pozitivniji stav prema čitanju. Ove pretpostavke potvrđuje i istraživanje autorica Clark i Foster koje je uključivalo učenike osnovnih i srednjih škola, a prema odgovorima na pitanja koliko često čitaju i koliko uživaju u čitanju, vrlo lako se može zaključiti da učenici osnovnih škola više uživaju u čitanju od učenika srednjih škola. Na primjer, 36.9% učenika osnovne škole je odgovorilo da puno uživa u čitanju, dok je isto odgovorilo tek 16.3% učenika srednje škole. Također, 52% učenika osnovne škole odgovorilo je da čita svaki dan ili skoro svaki dan, dok je tako odgovorilo tek 33% učenika srednje škole⁸⁸. Motivacija i razlozi za čitanje razlikuju se od pojedinca do pojedinca, za neke je to potreba za čitanjem i uživanjem u sadržaju, za druge je razvijanje vještina koje će im biti potrebe u budućnosti, dok je za neke motivacija i uživanje u sadržaju i razvijanje vještina. Rezultati istraživanja autorice Howard pokazuju da

⁸² Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Književni interesi mladeži (na području Istarske i Primorsko-goranske županije). // *Metodički obzori* 4, 1-2(2009), str. 130. URL: <https://hrcak.srce.hr/45758> (2020-06-05)

⁸³ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1993.

⁸⁴ Usp. Walia, P. K.; Sinha, N. Changing trend in reading habits of teenagers in Delhi: an impact assessment of demographic and environmental variables. // *Library Review* 63, 1/2(2014), str. 129. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/LR-03-2013-0038/full/html> (2020-06-02)

⁸⁵ Usp. Abeyrathna, P. H. A. S.; Zainab, A. N. The status of reading habit and interests among secondary school children in Sri Lanka. // *Malaysian journal of Library & Information Science* 9, 2 (2004), str. 116. URL: <https://mjlis.um.edu.my/article/view/8410/5843> (2020-08-17)

⁸⁶ Usp. Ase Tveit, K. Reading habits and library use among young adults. // *New Review of children's literature and librarianship* (2012), str. 97. URL: https://www.researchgate.net/publication/265417806_Reading_Habits_and_Library_Use_Among_Young_Adults (2020-08-17)

⁸⁷ Usp. Zasacka, Z. Nav. dj., str. 70.

⁸⁸ Usp. Clark, K.; Foster, A. Nav. dj., str. 44-46.

ispitanici koji čitaju iz užitka, čitaju zbog zabave, da im brže prođe vrijeme, da se opuste i razvijaju maštu, zbog obrazovanja, povećanja vještina pismenosti i slično⁸⁹. Istraživanje autora Plavšić i Ljubišić pokazalo je da su među ispitanicima najčešći razlozi za čitanje otkrivanje nečeg novog, strast prema čitanju i ispunjavanje slobodnog vremena⁹⁰. Dok rezultati istraživanja autorica Clark i Foster pokazuju da mladi čitaju kako bi razvili vještine za život, jer smatraju da će im razvijene čitateljske navike pomoći da dobiju bolji posao, jer im čitanje pomaže razumjeti svijet i upoznati druge kulture, dok je zabava manje zastupljen razlog za čitanje iz užitka⁹¹. Slične rezultate pokazalo je istraživanje autora Bussert-Webb i Zhang provedeno u srednjim školama u Texasu, ispitanici ovog istraživanja najčešće čitaju zbog uspjeha u školi, dok najmanje čitaju zbog zabave⁹². Istraživanje autora Abeyrathna i Zanaib, također je dalo slične rezultate. U tom je istraživanju većina ispitanika navela da čita zbog općeg znanja i za ispite, a oni koji u slobodno vrijeme čitaju iz zabave su u manjini⁹³. Čitatelji koji u slobodno vrijeme vole čitati iz zabave često navode kako im je čitanje razvilo razne vještine i pomoglo s raznim poteškoćama. Tako u istraživanju autorice Howard, ispitanici navode da im je čitanje iz užitka pomoglo s poteškoćama pri učenju te ih potaknulo da razmišljaju o kreativnim karijerama poput karijere spisatelja i redatelja. Također, ispitanici navode da im je čitanje iz užitka pomoglo da shvate povijesne događaje i društvene probleme te im je poboljšalo društvene vještine i stupanje u kontakt s drugima, pomoglo da razumiju sami sebe i svoje emocije i reakcije na događaje iz okoline, razvilo empatiju i pomoglo da razviju stavove i uvjerenja te da se osjećaju bolje u vezi sebe i uvide posljedice riskantnih ponašanja⁹⁴. Ispitanici istraživanja autorica Maharasi i Maulani također smatraju da čitanje poboljšava njihove gramatičke vještine, vokabular i općenito unaprjeđuje znanje i pruža zabavu⁹⁵. Mladi koji vole čitati imaju razvijene čitateljske interese te neke žanrove vole čitati više, dok neke manje. Za mlade čitatelje često se smatra da najviše vole čitati djela koja pripadaju fantastiji i znanstvenoj-fantastici, kao i djela ljubavne i kriminalističke tematike. Istraživanje autorica Clark i Foster potvrđuje ove pretpostavke. Ispitanici tog istraživanja navode da najviše vole čitati avanturistička djela, komediju, horor, realističnu tinejdžersku fikciju, kriminalističke i detektivske priče, priče o ratovima i špijunima, znanstvenu-fantastiku, fantastiju,

⁸⁹ Usp. Howard, V. Nav. dj., str. 49.

⁹⁰ Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Nav. dj., str. 131.

⁹¹ Usp. Clark, K.; Foster, A. Nav. dj., str. 48.

⁹² Usp. Bussert-Webb, K; Zhang, Z. Reading attitudes of Texas high school students. // Reading Psychology 37, 2 (2016), str. 433. URL:

https://www.researchgate.net/publication/281926141_Reading_Attitudes_of_Texas_High_School_Students (2020-06-05)

⁹³ Usp. Abeyrathna, P. H. A. S. ; Zainab, A. N. Nav. dj., str. 117.

⁹⁴ Usp. Howard, V. Nav. dj., str. 49-53.

⁹⁵ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. Nav. dj., str. 82.

sport i ljubavne priče⁹⁶. Slične rezultate prikazuje i istraživanje autorica Maharasi i Maulani u kojem su ispitanici naveli da najviše vole čitati djela fikcije, kratke priče, komedije, drame, misterije, detektivske priče, avanture, romantične priče, znanstvenu-fantastiku, knjige o putovanjima te knjige o hobijima⁹⁷. Do sličnih rezultata došla je i Sabolović-Krajina u svojim istraživanjima. Ispitanici u tim istraživanjima kao najdraže žanrove izdvajali su pustolovne, detektivske i ljubavne priče te popularno-znanstvenu literaturu, dok je poezija bila među žanrovima koje najmanje čitaju⁹⁸. Djelomično slične rezultate dalo je istraživanje autora Abeyrathna i Zainab. Ispitanici tog istraživanja odgovorili su da vole čitati humoristične, kriminalističke, detektivske, povijesne, ljubavne i romantične priče. Uz to, u velikoj količini navodili su kako vole čitati nefikciju te su u tome prevladavala djela religije, filozofije, znanosti, tehnologije, sporta i politike, a najmanje popularna djela su bila ona koja se bave problemima društvenih znanosti i međunarodnim aferama⁹⁹. Istraživanje autorica Moeller i Becnel također je pokazalo slične rezultate što se tiče žanrova fikcije. Ispitanici su naveli da najviše vole čitati avanturistička djela, humoristične priče, ljubavne priče, misterije i detektivske priče. Uz to, najviše vole čitati o sportu, ratu, povijesti, znanosti, slavnim osobama, tinejdžerima i slično. Više od pola ispitanika navelo je i da čita priče koje sadrže likove koji su slični ljudima koje poznaju ili njima samima, priče koje sadrže likove slične onome kakvi oni žele biti jednog dana, priče koje sadrže situacije u kojima su bili i oni sami ili njihovi prijatelji i obitelj, kao npr. briga za starijeg člana obitelji, smrt, ovisnost, ljubavni problemi, nasilje, siromaštvo i sl.¹⁰⁰. O temama i problemima iz svakodnevnog života u kojima su se našli oni sami ili njihovi prijatelji poput zlostavljanja, rasizma, predrasuda, seksualnosti, ljubavi i izgleda vole čitati i ispitanici istraživanja autorice Hopper provedenog 2002. godine u Jugozapadnoj Engleskoj¹⁰¹. Lako je uočiti da se fantazija, znanstvena-fantastika, ljubavni i kriminalistički romani najčešće spominju među najdražim žanrovima pa ne

⁹⁶ Usp. Clark, K.; Foster, A. Nav. dj., str. 51.

⁹⁷ Usp. Maharasi, I.; Maulani, S. Nav. dj., str. 82.

⁹⁸ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1993.

⁹⁹ Usp. Abeyrathna, P. H. A. S. ; Zainab, A. N. Nav. dj., str. 115.

¹⁰⁰ Usp. Moeller, R. A.; Becnel, K. E. Nav. dj., str. 10-14.

¹⁰¹ Usp. Hopper, R. What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. // Literacy (2005), str. 116. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/49585145/j.1467-9345.2005.00409.x20161013-8012-b125fc.pdf?1476409130=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DWhat_are_teenagers_reading_Adolescent_fi.pdf&Expires=1598447689&Signature=aOydQsaRe4kw59336Bti784ZnRIEhK0YXv4XpE9mUJfDIXu7h-6SrquMHPrh6H48ANSNU0b-kjtPtBFSSaX-goEzP1C0zSahlLISLJYs5E8E5jZgyCxxcSVUSr4sMPUOY7m3m7iPKCV0nUTXZltxkFrleBTDOWTa8rJMTIKucHJBTjuqwFvaJBw4qzG-LI6IMA6SCjElxCY-OEBiyuzaBUcNUMVBIvBULY0L5bpoMnLi7-Px1Pfhf8ybM11pvGA39e5XHvjxzhg22jALH0jhSnXibbpFbCfxO SAE3ggDa7CG5hFkgV0V9YVrr9c2Vb-eRaxFYRWyYtZSBWSBLWQ__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA (2020-08-17)

čudi činjenica da su u istraživanju autora Plavšić i Ljubišić među najdražim spisateljima izdvojeni J. K. Rowling, J. R. R. Tolkien, Paulo Coelho, Dan Brown i Agatha Christie¹⁰². Mladi često imaju različite kriterije prema kojima odabiru knjigu koju će čitati. Istraživanje autorice Hopper pokazuje da mladi knjige najčešće odabiru prema predznanju o određenoj knjizi ili prema autoru knjige, a na odabir knjige za čitanje djelomično utječe i izgled knjige, je li povezana s televizijskim programom, filmom ili serijama, kojeg je žanra te preporuka drugih¹⁰³. Do sličnih rezultata došli su i Plavšić i Ljubišić u svome istraživanju. Ispitanici tog istraživanja naveli su da na odabir knjige za čitanje utječe preporuka drugih i utjecaj reklama, a da često odabiru knjige autora koje su već čitali¹⁰⁴. Različite informacije pružilo je istraživanje autora Brown provedeno u Americi tijekom 2015. i 2016. godine. Ispitanici u tom istraživanju odgovorili su da pri odabiru knjiga za čitanje veliku ulogu imaju cijena i izgled korica, a manju autor. Isto tako, na odabir knjiga utječu i recenzije na društvenim mrežama i blogovima¹⁰⁵. Prema rezultatima istraživanja Sabolović-Krajina, mladi knjige koje žele čitati najčešće posuđuju iz lokalnih knjižnica i od prijatelja, dok je kupovina knjiga najmanje zastupljen način nabavljanja knjiga¹⁰⁶. Slične rezultate pokazalo je i istraživanje autora Plavšić i Ljubišić. Ispitanici tog istraživanja navode da knjige najčešće posuđuju u knjižnicama, dok ih vrlo mali broj kupuje. Razlika u rezultatima je jedino u tome što ispitanici ovog istraživanja knjige jako rijetko posuđuju od prijatelja¹⁰⁷. Do poprilično različitih rezultata u svome istraživanju došle su autorice Moeller i Becnel. Najzastupljeniji odgovori na pitanje kako dolaze do knjiga koje čitaju u tom istraživanju bili su da čitaju knjige koje imaju kod kuće ili ih kupuju u trgovačkim lancima i second-hand trgovinama čiji prihodi idu u humanitarne svrhe (eng. *thrift stores*), dok knjige koje čitaju najrjeđe posuđuju od prijatelja i iz školskih knjižnica¹⁰⁸. Rezultati istraživanja autora Hopper pokazali su da je mladima važno čuti preporuku za knjige, a najvažnije su im preporuke koje dobiju od obitelji i vršnjaka, dok im preporuka profesora ne igra veliku ulogu ako nije namijenjena za knjige koje moraju čitati zbog škole¹⁰⁹. Da je mladima važna preporuka prijatelja pokazali su i rezultati istraživanja Sabolović-Krajina. Uz to, rezultati tog istraživanja pokazali su i da mladi, osim što jedni drugima vole preporučivati knjige, o pročitanim knjigama vole i razgovarati¹¹⁰. Slični su i rezultati istraživanja autora Plavšić i

¹⁰² Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Nav. dj., str. 132.

¹⁰³ Usp. Hopper, R. Nav. dj., str. 117.

¹⁰⁴ Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Nav. dj., str. 138.

¹⁰⁵ Usp. Brown, Brendan. INFOGRAPHIC: the surprising reading habits of millennials, 2019. URL: <https://experteditor.com.au/blog/infographic-surprising-reading-habits-millennials/> (2020-06-02)

¹⁰⁶ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1993.

¹⁰⁷ Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Nav. dj., str. 136.

¹⁰⁸ Usp. Moeller, R. A.; Becnel, K. E. Nav. dj., str. 9.

¹⁰⁹ Usp. Hopper, R. Nav. dj., str. 117.

¹¹⁰ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1993.

Ljubišić koji pokazuju da mladi svojim prijateljima vole preporučiti knjige za čitanje u slobodno vrijeme, ali i da sa svojim prijateljima vole razgovarati o pročitanim knjiga. Dio ispitanika o pročitanim knjigama razgovara i sa svojom obitelji, dok mali dio ispitanika o pročitanim knjigama ne voli pričati¹¹¹. Istraživanje autorica Clark i Foster, prikazalo je prilično različite rezultate. Polovica ispitanika tog istraživanja o pročitanim knjigama nikada ne razgovara s obitelji, dok trećina ispitanika ponekad razgovara o pročitanim knjigama¹¹². U današnjem svijetu, u istraživanju čitateljskih navika ne mogu se zanemariti ni e-knjige koje bi isto mogle biti dio čitateljskih navika pojedinaca. Ipak, istraživanje autora Walia provedeno u Delhiju pokazuje da većina tinejdžera e-izvore za čitanje koristi nikada ili samo ponekad¹¹³. Različite rezultate pokazuje istraživanje autora Brown u kojem je više od trećine ispitanika izjavilo da čita e-knjige te da ih većinom čitaju na tabletima, mobitelima i laptopima, a najmanje na elektroničkim čitačima¹¹⁴. Prilikom istraživanja čitateljskih navika i interesa, često se ispituje i ispunjavaju li lokalne knjižnice potrebe i interese korisnika, budući da je upravo to jedna od glavnih zadaća knjižnica. Ispitanici istraživanja Sabolović-Krajina pokazali su visok stupanj zadovoljstva lokalnim knjižnicama iako predlažu da se u školskoj knjižnici nabavi više i raznolikije literature za čitanje u slobodno vrijeme¹¹⁵. Slične rezultate pokazalo je i istraživanje koje je provedeno u sklopu projekta na Fakultetu knjižničnih i informacijskih znanosti St. John. U tom istraživanju ispitanici su izrazili zadovoljstvo lokalnim knjižnicama te naveli kako su pozitivne strane knjižnice dobro osoblje i posjedovanje knjižnične građe o temama koje ih zanimaju.¹¹⁶

¹¹¹ Usp. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Nav. dj., str. 138-139.

¹¹² Usp. Clark, K.; Foster, A., Nav. dj., str. 55.

¹¹³ Usp. Walia, P. K.; Sinha, N. Nav. dj., str. 131.

¹¹⁴ Usp. Brown, Brendan. Nav. dj.

¹¹⁵ Usp. Sabolović-Krajina, D. Nav. dj., 1993.

¹¹⁶ Usp. Creel, S. L. Early adolescents' reading habits. // Young adult library services 5, 4(2007), str. 48. URL: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=e4d0f4f9-1a0f-490b-bcb9-1a85e42ef70e%40sdc-v-scssmgr03> (2020-08-17)

7. ISTRAŽIVANJE ČITATELJSKE NAVIKE, POTREBE I INTERESI

UČENIKA GIMNAZIJE A. G. MATOŠA U ĐAKOVU

7.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je utvrditi čitateljske navike, potrebe i interese učenika Gimnazije A. G. Matoša pri čitanju iz užitka. Uz to, istraživanjem se želi utvrditi ispunjava li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo potrebe i interese učenika navedene gimnazije te potiče li ih na čitanje iz užitka. Svrha istraživanja je dobiti uvid u čitateljske navike, potrebe i interese učenika srednje škole, u ovom slučaju učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu. Dobiveni rezultati pomažu prepoznati čitateljske navike, potrebe i interese učenika na temelju čega Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo može procijeniti koliko dobro ispunjava čitateljske potrebe i interese učenika i što mogu napraviti kako bi poboljšali svoje usluge i programe na tom području.

Istraživačka pitanja (IP):

1. Kakve su čitateljske navike učenika pri čitanju iz užitka?
2. Koje su čitateljske potrebe učenika pri čitanju iz užitka?
3. Koji su čitateljski interesi učenika pri čitanju iz užitka?
4. Koje čitateljske potrebe i interese učenika, u kontekstu čitanja iz užitka, zadovoljava Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo?
5. Potiče li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo čitanje iz užitka kod učenika?

7.2. METODOLOGIJA

Metoda i instrument

Za ovo istraživanje odabrana je kvantitativna metoda, odnosno metoda anketiranja. Anketni upitnik sastoji se od uvodnog dijela i 20 pitanja. U uvodnom dijelu učenicima je objašnjeno zašto se provodi ovo istraživanje, tko provodi istraživanje, što će ih se pitati, koliko će trajati ispunjavanje upitnika i da je ispunjavanje upitnika anonimno. Zatim slijedi 20 pitanja, od kojih neka sadrže i potpitanja. Konačan broj pitanja na koji su ispitanici odgovorili ovisi od ispitanika do ispitanika budući da se, ovisno o odgovoru, za pojedino pitanje izlistava različit broj potpitanja (na primjer, ispitanicima koji odgovore „da“ na pitanje *Jesi li ikada pročitao/la e-knjigu* izlistat će se još i potpitanje *Na kojim uređajima čitaš e-knjige?*, dok ostalim ispitanicima neće). Za svako

istraživačko pitanje postavljeno je nekoliko pitanja u upitniku putem kojih će se dobiti odgovor na postavljeno istraživačko pitanje.

Uzorak

Anketni upitnik ispunilo je 75 učenika, od toga je 57 ispitanika ženskog spola dok je 18 ispitanika muškog spola. Prvi razred polazi 18 ispitanika, drugi razred 17 ispitanika, treći razred 15 ispitanika, dok četvrti razred polazi 25 ispitanika.

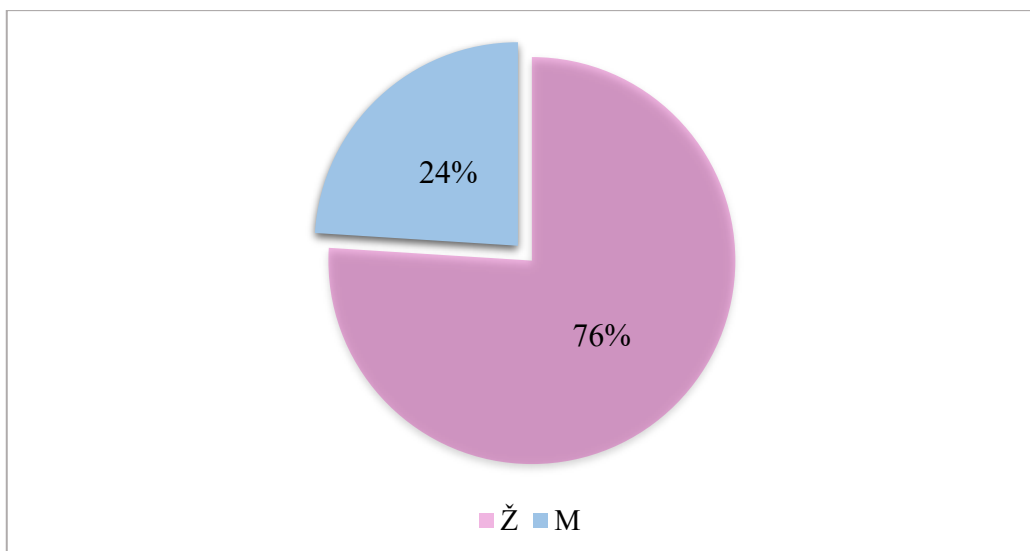
Postupak

Istraživanje je provedeno tijekom svibnja 2020. godine. Da bi se istraživanje moglo provesti, prvo je bilo potrebno dobiti odobrenje ravnatelja Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu. Nakon što je ravnatelj dao suglasnost za provođenje istraživanja, kreiran je online anketni upitnik (Prilog 1). Nakon što je online anketni upitnik u potpunosti završen, bilo je potrebno dobiti dozvolu razrednika po dva odjela prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu da se anketa može provesti među učenicima njihovog odjela. Suglasnost je dobivena za dva odjela prvog, drugog i četvrtog razreda, dok je za treći razred suglasnost dobivena samo od razrednika jednog odjela zbog problema sa stupanjem u kontakt s razrednicima ostalih odjela trećeg razreda. Razrednicima je, potom, prosljeđena poveznica na anketni upitnik, kao i na obrazac za roditelje (Prilog 2), u kojemu su roditelji trebali izraziti svoju suglasnost ili nesuglasnost da njihovo dijete sudjeluje u istraživanju. Budući da se, u trenutku pisanja rada, nastava odvijala online, poveznice na anketni upitnik i obrazac za roditelje učenicima su proslijedili razrednici u svojim virtualnim učionicama.

7.3. REZULTATI

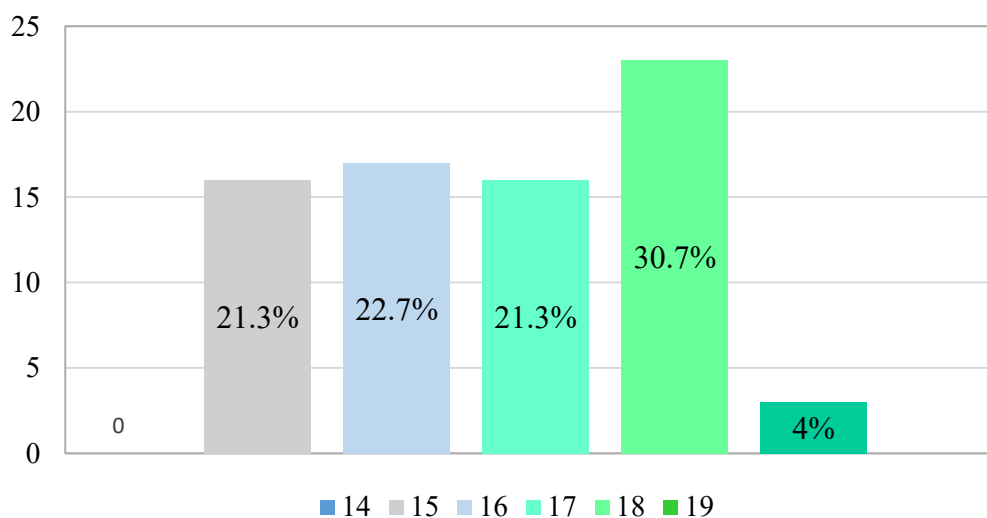
Pitanja kojima se došlo do demografskih podataka o ispitanicima pokazala su sljedeće rezultate:

Od 75 ispitanika, 57 (76%) ispitanika je ženskog spola, a 18 (24%) ispitanika muškog spola. Rezultati su prikazani u Grafikonu 1.

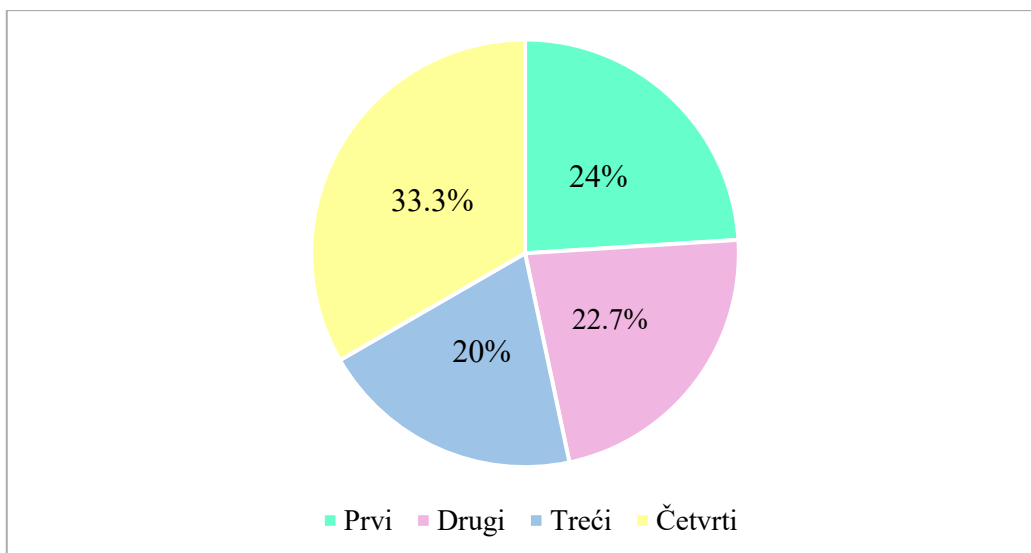
Grafikon 1. Spol ispitanika

Najviše ispitanika ima 18 godina, njih 23 (30.7%), dok samo 3 (4%) ispitanika ima 19 godina. Jednak broj ispitanika, njih 16 (21.3%) ima 15 i 17 godina,, a 17 (22.7%) ispitanika ima 16 godina. Nijedan ispitanik nema 14 godina. Rezultati su prikazani u Grafikonu 2.

Grafikon 2. Dob ispitanika

Najviše ispitanika polazi četvrti razred, njih 25 (33.3%). Prvi razred polazi 18 (24%) ispitanika, drugi razred polazi 17 ispitanika (22.7%), dok treći razred polazi 15 (20%) ispitanika. Rezultati su prikazani u Grafikonu 3.

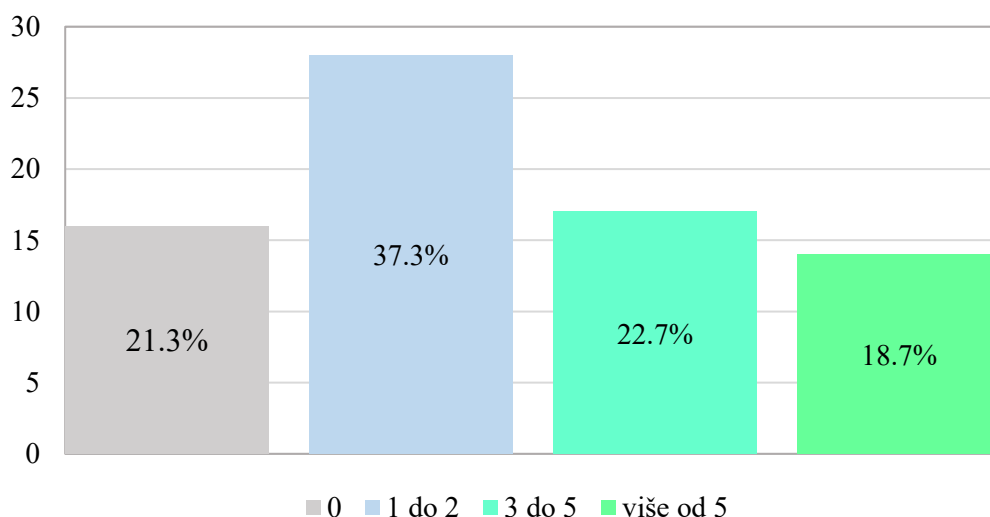

Grafikon 3. Razred koji ispitanici pohađaju

IP1: Kakve su čitateljske navike učenika pri čitanju iz užitka?

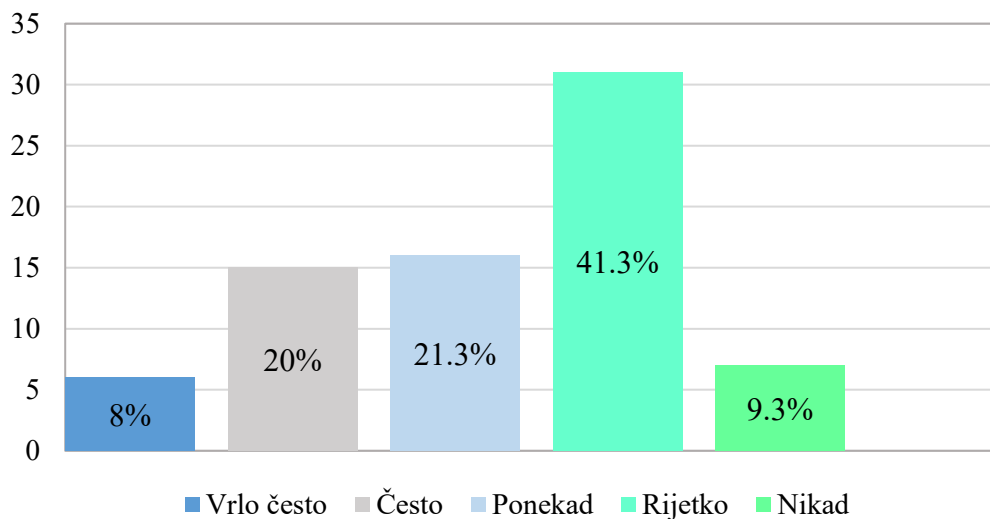
Za ovo istraživačko pitanje u upitniku je postavljeno osam pitanja i tri potpitanja (4., 5., 6., 6.1., 13., 14., 15., 16., 16.1, 17., 17.1).

Na pitanje 4. *Koliko si knjiga iz zabave, užitka ili hobija pročitao/la u proteklih godinu dana? (Ne uključujući lektire i ostalu obaveznu školsku literaturu)* najviše učenika, njih 28 (37.3%) odgovorilo je da je pročitao jednu do dvije knjige u proteklih godinu dana. Tri do pet knjiga je pročitao 17 (22.7%) ispitanika, a više od pet knjiga je pročitao njih 14 (18.7%). Opciju da su pročitali nula knjiga, odnosno da nisu pročitali nijednu knjigu u proteklih godinu dana odabralo je 16 (21.3%) ispitanika. Rezultati su prikazani u Grafikonu 4.

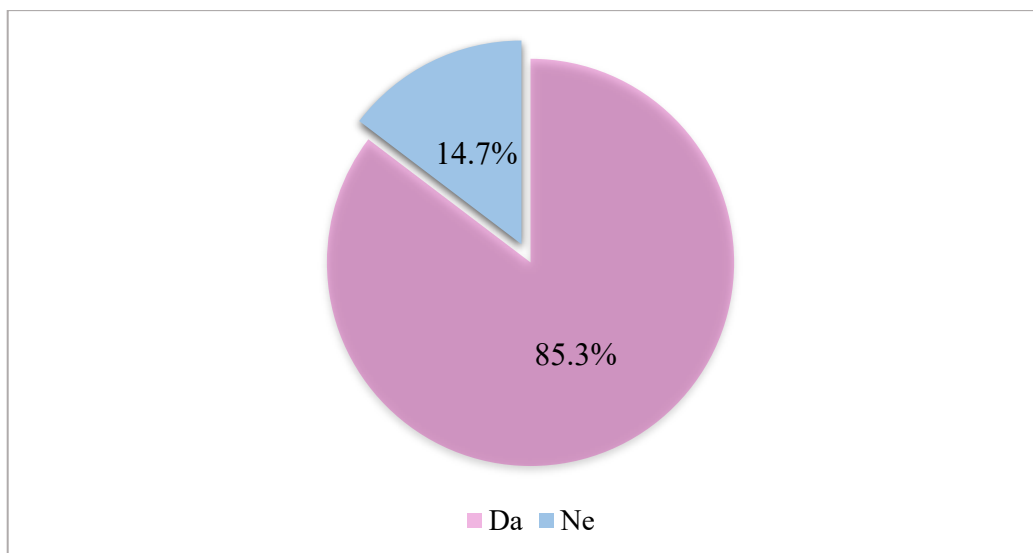
Grafikon 4. Količina knjiga pročitanih iz užitka, zabave ili hobija u proteklih godinu dana

Na pitanje 5. *Koliko često čitaš iz zabave?* ispitanici su odgovor mogli odabrati na skali od vrlo često do nikada. Rezultati pokazuju da je najviše onih koji čitaju rijetko, njih 31 (41.3%), često čita 15 (20%) ispitanika, dok ponekad čita 16 (21.3%) ispitanika. Onih koji čitaju vrlo često je malo, njih 6 (8%), a onih koji ne čitaju nikada je tek za jedan više, njih 7 (9.3%). Rezultati su prikazani u Grafikonu 5.

Grafikon 5. Učestalost čitanja iz zabave, razonode, hobija ili užitka

Pitanje 6. *Bi li želio/željela više čitati iz užitka?* pokazalo je sljedeće rezultate: većina ispitanika, njih čak 64 (85.3%) odgovorilo je da bi htjeli čitati više, dok 11 (14.7%) ne želi čitati više iz užitka. Rezultati su prikazani u Grafikonu 6.

Grafikon 6. Želja ispitanika da više čitaju iz užitka

Prethodno pitanje sadržavalo i potpitanje otvorenog tipa 6.1. *Ukratko obrazloži svoj odgovor.*, u kojemu su ispitanici koji su odgovorili da bi željeli više čitati iz užitka trebali obrazložiti svoj odgovor. Najčešći odgovori su bili da bi željeli više čitati iz užitka, ali da im zbog školskih i drugih obaveza nedostaje vremena za čitanje onoga što ih zanima, a kada imaju slobodnog vremena više vole raditi nešto drugo, npr. baviti se sportom ili družiti s prijateljima/obitelji. Neki od ispitanika su navodili da bi željeli više čitati iz užitka, ali da im nedostaje volje za čitanjem i da im je teško pronaći nešto zanimljivo za čitanje. S druge strane, neki od ispitanika žele više čitati iz užitka jer ih to opušta i odvodi u neki drugi svijet, jer tijekom čitanja pronalaze odgovore na pitanja koja ih muče i jer na taj način proširuju vokabular i razvijaju vještine pisanja, uz to neki od ispitanika navode da bi voljeli više čitati iz užitka zbog osjećaja koje im takvo čitanje pruža. Jedan od zanimljivijih odgovora je:

„Htio bih više čitati jer me tijekom čitanja održava napetosti o tome što će se dogoditi i moje razmišljanje što bih ja tada napravio ili pak čuđenje kada saznam nešto novo o svijetu. Najbolje kod čitanja je oživljavanje osjećaja i razmišljanja kod likova i njihovih situacija i razmišljanja bez da direktno sudjelujemo u tome.“

Sljedeće pitanje s kojim su se željele saznati čitateljske navike učenika je pitanje 13. *Na koji način odabireš knjige koje čitaš iz zabave (užitka).* Ispitanicima je bilo ponuđeno deset izjava te su na svaku izjavu, na skali od vrlo često do nikada, trebali odgovoriti koliko često na određeni način odabiru knjige. Na prvu ponuđenu izjavu *Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke knjižničara/ke.*, nijedan ispitanik nije odgovorio vrlo često, 3 (4%) ispitanika odgovorilo je često, 9 (12%) ispitanika odgovorilo je ponekad, 24 (32%) ispitanika odgovorilo je

rijetko, dok je najviše ispitanika odgovorilo nikada, njih čak 39 (52%). Na drugu izjavu *Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke obitelji.*, 4 (5.3%) je odgovorilo vrlo često, 5 (6.7%) ispitanika odgovorilo je često, 13 (17.3%) ispitanika odgovorilo je ponekad, 26 (34.7%) ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je najviše ispitanika odgovorilo nikada, njih 27 (36%). Na treću izjavu *Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke prijatelja.*, 9 (12%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, najviše ispitanika odgovorilo je često, njih 26 (34.7%), dok je 20 (26.7%) ispitanika odgovorilo ponekad, 12 (16%) ispitanika je odgovorilo rijetko te je 8 (10.7%) ispitanika odgovorilo nikada. Na četvrtu izjavu *Na moj odabir knjige utječe mišljenje ili preporuka raznih poznatih ličnosti (pjevača, glumaca, blogera i slično).*, 2 (2.7%) ispitanika je odgovorilo vrlo često, 8 (10.7%) ispitanika odgovorilo je često, 17 (22.7%) ispitanika je odgovorilo je ponekad, 22 (29.3%) ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je najviše ispitanika, njih 26 (34.7%), na četvrtu izjavu odgovorilo nikada. Na petu izjavu *Na moj odabir knjige utječe medijski marketing. (npr. čitam knjige prema kojima su snimljeni filmovi, serije ili napravljene predstave i slično).*, 11 (14.7%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, najviše ispitanika, njih 20 (26.7%) na petu izjavu je odgovorilo često, 18 (24%) ispitanika je odgovorilo ponekad, 15 (20%) ispitanika je odgovorilo rijetko, dok je 11 (14.7%) ispitanika odgovorilo nikada. Na šestu izjavu *Prilikom odabira knjiga za čitanje važno mi je da na internetu postoje pozitivne recenzije i ocjene za odabranu knjigu.*, 14 (18.7%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, 16 (21.3%) ispitanika odgovorilo je često, 15 (20%) ispitanika je odgovorilo ponekad, najviše ispitanika, njih 18 (24%), na šestu izjavu odgovorilo je rijetko, dok je 12 (16%) ispitanika odgovorilo nikada. Na sedmu izjavu *Na moj odabir knjige utječe izgled knjige.*, 6 (8%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, 11 (14.7%) ispitanika odgovorilo je često, 20 (26.7%) ispitanika odgovorilo je ponekad, najviše ispitanika, njih 26 (34.7%), na sedmu izjavu odgovorilo je rijetko, dok je 12 (16%) ispitanika odgovorilo nikada. Na osmu izjavu *Na moj odabir knjige utječe broj stranica knjige.*, 9 (12%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, 8 (10.7%) ispitanika odgovorilo je često, 16 (21.3%) ispitanika odgovorilo je ponekad, najviše ispitanika, njih 23 (30.7%), na osmu izjavu odgovorilo je rijetko, dok je 19 (25.3%) ispitanika odgovorilo nikada. Na devetu izjavu *Na moj odabir knjige utječe autor knjige.*, 7 (9.3%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, isti broj ispitanika odgovorilo je često, 19 (25.3%) ispitanika odgovorilo je ponekad, 17 (22.7%) ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je najviše ispitanika, njih 2 (33.3%), na devetu izjavu odgovorilo nikada. Na posljednju, desetu, izjavu trinaestog pitanja *Na moj odabir knjige utječe žanr knjige.*, najviše ispitanika, njih 51 (68%), odgovorilo je vrlo često, 17 (22.7%) ispitanika odgovorilo je često, 3 (4%) ispitanika odgovorilo je ponekad, a isto toliko ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je tek 1 (1.3%) ispitanik, na desetu izjavu, odgovorio nikada. Rezultati su prikazani u Tablici 1.

Tablica 1. Način na koji ispitanici odabiru knjige za čitanje iz užitka

Način odabira knjige za čitanje iz užitka	N (%)				
	Vrlo često	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke knjižničara/ke.	0 (0.0%)	3 (4%)	9 (12.%)	24 (32%)	39 (52%)
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke obitelji.	4 (5.3%)	5 (6.7%)	13 (17.3%)	26 (34.7%)	27 (36%)
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke prijatelja.	9 (12%)	26 (34.7%)	20 (26.7%)	12 (16%)	8 (10.7%)
Na moj odabir knjige utječe mišljenje ili preporuka raznih poznatih ličnosti (pjevača, glumaca, blogera i slično)	2 (2.7%)	8 (10.7%)	17 (22.7%)	22 (29.3%)	26 (34.7%)
Na moj odabir knjige utječe medijski marketing. (npr. čitam knjige prema kojima su snimljeni filmovi, serije ili napravljene predstave i slično).	11 (14.7%)	20 (26.7%)	18 (24%)	15 (20%)	11 (14.7%)
Prilikom odabira knjige za čitanje važno mi je da na internetu postoje pozitivne recenzije i ocjene za odabranu knjigu.	14 (18.7%)	16 (21.3%)	15 (20%)	18 (24%)	12 (16%)
Na moj odabir knjige utječe izgled knjige.	6 (8%)	11 (14.7%)	20 (26.7%)	26 (34.7%)	12 (16%)
Na moj odabir knjige utječe broj stranica knjige.	9 (12%)	8 (10.7%)	16 (21.3%)	23 (30.7%)	19 (25.3%)
Na moj odabir knjige utječe autor knjige.	7 (9.3%)	7 (9.3%)	19 (25.3%)	17 (22.7%)	25 (33.3%)
Na moj odabir knjige utječe žanr knjige.	51 (68%)	17 (22.7%)	3 (4%)	3 (4%)	1 (1.3%)

Na pitanje 14. Na koji način dolaziš do knjiga koje čitaš za zabavu? ispitanicima je bilo ponuđeno tri izjave te su za svaku izjavu, na skali od vrlo često do nikada, trebali odgovoriti koliko često dolaze do knjiga na određeni način. Na prvu izjavu *Posuđujem knjige u Gradskoj knjižnici.*, najviše ispitanika, njih 20 (26.7%) odgovorilo je vrlo često, 9 (12%) ispitanika odgovorilo je često, 19 (25.3%) je odgovorilo ponekad, 9 (12%) ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je 18 (24%)

ispitanika, na prvu izjavu odgovorilo nikada. Na drugu izjavu *Posuđujem knjige u školskoj knjižnici.*, 3 (4%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, 16 (21.3%) ispitanika odgovorilo je često, isto toliko ispitanika odgovorilo je ponekad, dok je 15 (20%) ispitanika odgovorilo rijetko, najviše ispitanika, njih 25 (33.3%), na drugu izjavu je odgovorilo nikada. Na treću izjavu *Kupujem knjige.*, 10 (13.3%) ispitanika odgovorilo je vrlo često, 8 (10.7%) ispitanika odgovorilo je često, 16 (21.3%) ispitanika odgovorilo je ponekad, 18 (24%) ispitanika odgovorilo je rijetko, dok je najviše ispitanika, njih 23 (30.7%), na treću izjavu odgovorilo nikada. Rezultati su prikazani u tablici 2.

Tablica 2. Način na koji ispitanici dolaze do knjiga za čitanje iz užitka

Način dolaska do knjiga za čitanje iz užitka	N (%)				
	Vrlo često	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Posuđujem knjige u Gradskoj knjižnici.	20 (26.7%)	9 (12%)	19 (25.3%)	9 (12%)	18 (24%)
Posuđujem knjige u školskoj knjižnici.	3 (4%)	16 (21.3%)	16 (21.3%)	15 (20%)	25 (33.3%)
Kupujem knjige.	10 (13.3%)	8 (10.7%)	16 (21.3%)	18 (24%)	23 (30.7%)

Pitanje 15. Označi u kojoj mjeri se slažeš s navedenim tvrdnjama sadržavalo je šest tvrdnji za koje su, kroz skalu od u potpunosti se slažem do uopće se ne slažem, ispitanici trebali iskazati svoje slaganje ili ne slaganje s navedenom tvrdnjom. Prva tvrdnja bila je *Volim čitati i čitanje mi je zanimljivo.*, 21 (28%) ispitanika se u potpunosti složilo s tvrdnjom, najviše ispitanika, njih 30 (40%), odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom, 17 (22.7%) ispitanika odgovorilo je niti se slažem, niti se ne slažem, 3 (4%) ispitanika odgovorilo je ne slažem se, dok se 4 (5.3%) ispitanika uopće ne slaže s tvrdnjom. Druga tvrdnja bila je *Ne volim čitati i čitanje mi je dosadno.*, samo 4 (5.3%) ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti slaže s tvrdnjom, 3 (4%) ispitanika odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom, 15 (20%) ispitanika odgovorilo je niti se slažem, niti se ne slažem, najviše ispitanika, njih 30 (40%), odgovorilo je da se ne slaže s tvrdnjom, dok je 23 (30.7%) ispitanika odgovorio da se uopće ne slaže s tvrdnjom. Treća tvrdnja bila je *Čitam samo za potrebe obrazovanja.*, samo 5 (6.7%) ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti slaže s tvrdnjom, 7 (9.3%) ispitanika odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom, 21 (28%) ispitanika odgovorilo je niti se slažem, niti se ne slažem, dok je najviše ispitanika, njih 31 (41.3%), odgovorilo da se ne slaže s tvrdnjom, 11 (14.7%) ispitanika odgovorilo je da se uopće ne slaže s tvrdnjom. Četvrta tvrdnja bila je *Čitanje iz užitka poboljšava moje vještine pisanja.*, 24 (32%) ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti

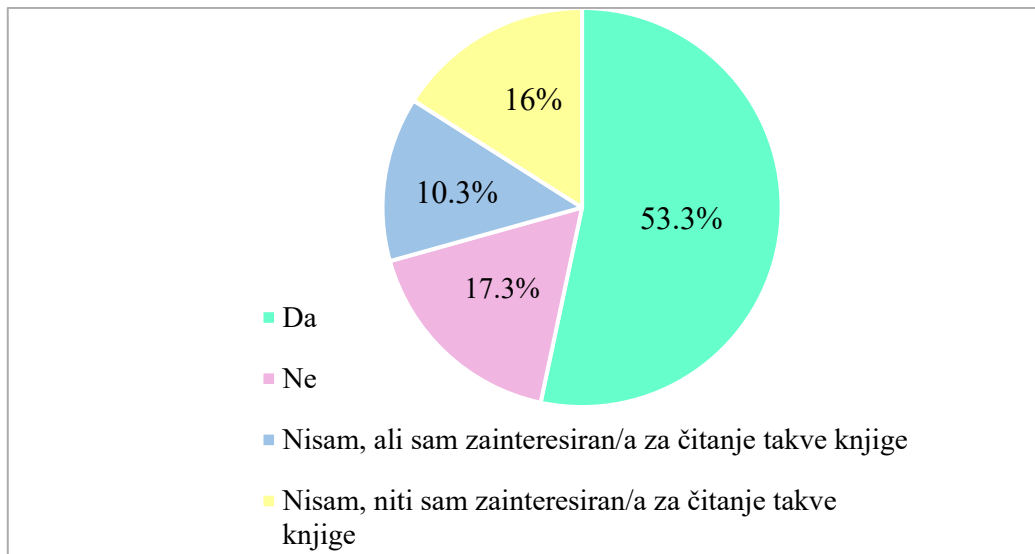
slaže, najviše ispitanika, njih 31 (41.3%) odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom, 14 (18.7%) ispitanika odgovorilo je niti se slažem, niti se ne slažem. Na četvrtu tvrdnju je isti broj ispitanika, njih 3 (4%) odgovorio ne slažem se, odnosno u potpunosti se ne slažem. Peta tvrdnja bila je *Čitanje iz užitka pomaže mi u razvoju vokabulara i mašte.*, 25 (33.3%) ispitanika odgovorilo je u potpunosti se slažem, najviše ispitanika, njih 37 (49.3%), odgovorilo je slažem se, 7 (9.3%) ispitanika odgovorilo je niti se slažem, niti se ne slažem, 4 (5.3%) ispitanika odgovorilo je ne slažem se, dok je tek 2 (2.7%) ispitanika odgovorilo da se uopće ne slaže s tvrdnjom. Šesta tvrdnja je *Čitanje iz užitka povećava mi stupanj koncentracije, razumijevanja i olakšava proces učenja.*, 23 (30.7%) ispitanika odgovorilo je u potpunosti se slažem, najviše ispitanika, njih 25 (33.3%), odgovorilo je da se slažu s tvrdnjom, 16 (21.3%) ispitanika je odgovorilo niti se slažem, niti se ne slažem, 7 (9.3%) ispitanika odgovorilo je ne slažem se, dok je samo 4 (5.3%) ispitanika odgovorilo da se uopće ne slaže s tvrdnjom. Rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 3. Slaganje s navedenim tvrdnjama

Slaganje s navedenim tvrdnjama	N (%)				
	U potpunosti se slažem	Slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Ne slažem se	Uopće se ne slažem
Volim čitati i čitanje mi je zanimljivo.	21 (28%)	30 (40%)	17 (22.7%)	3 (4%)	4 (5.3%)
Ne volim čitati i čitanje mi je dosadno.	4 (5.3%)	3 (4%)	15 (20%)	30 (40%)	23 (30.7%)
Čitam samo za potrebe obrazovanja.	5 (6.7%)	7 (9.3%)	21 (28%)	31 (41.3%)	11 (14.7%)
Čitanje iz užitka poboljšava moje vještine pisanja.	24 (32%)	31 (41.3%)	14 (18.7%)	3 (4%)	3 (4%)
Čitanje iz užitka pomaže mi u razvoju vokabulara i mašte.	25 (33.3%)	37 (49.3%)	7 (9.3%)	4 (5.3%)	2 (2.7%)
Čitanje iz užitka povećava mi stupanj koncentracije, razumijevanja i olakšava proces učenja.	23 (30.7%)	25 (33.3%)	16 (21.3%)	7 (9.3%)	4 (5.3%)

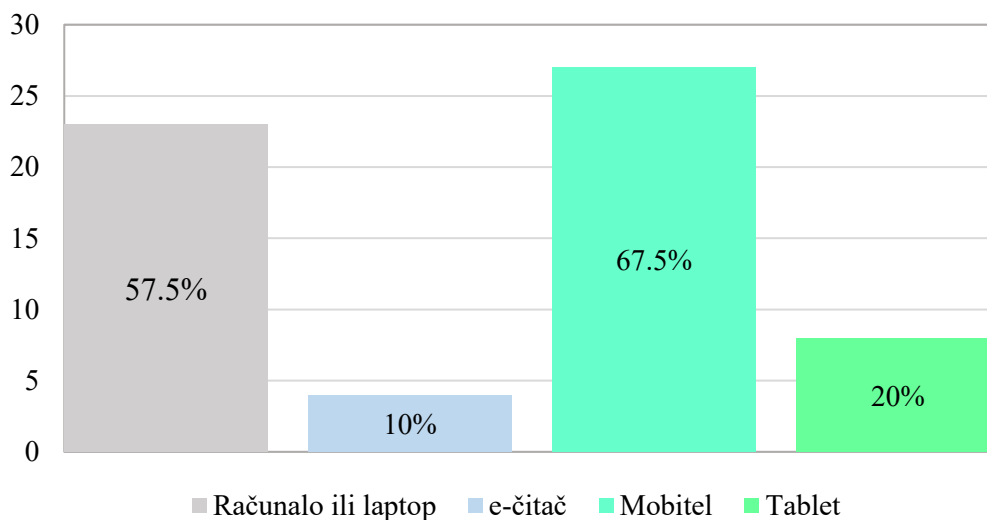
Na pitanje 16. *Jesi li ikada pročitao/la e-knjigu?* najviše ispitanika, njih 40 (53.3%), odgovorilo je da su pročitali e-knjigu, dok 13 (17.3%) ispitanika nikada nije pročitalo e-knjigu, 10 (13.3%) ispitanika odgovorilo je da nikada nisu pročitali e-knjigu, ali su zainteresirani za čitanje takve

knjige, dok je 12 (16%) ispitanika odgovorilo da nikada nisu pročitali e-knjigu i da nisu ni zainteresirani za čitanje takve knjige. Rezultati su prikazani u Grafikonu 7.

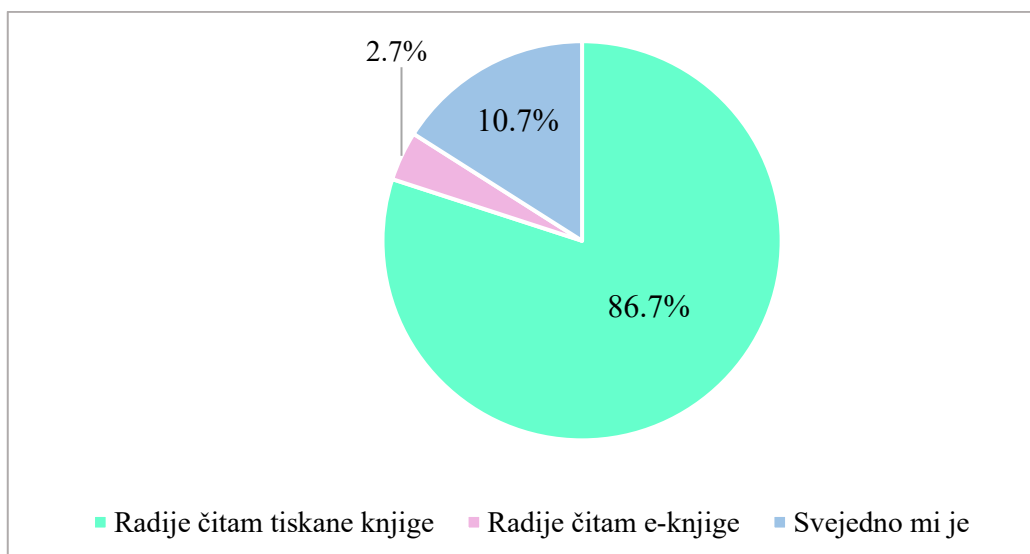
Grafikon 7. Čitanje e-knjiga

Prethodno pitanje sadržavalo je i potpitanje 16.1. *Na kojim uređajima čitaš e-knjige?* na koje su odgovarali samo oni ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili da su pročitali e-knjigu, dakle njih 40 (53.3%). U potpitanju, ispitanici su mogli odabrati više odgovora te u opciju *Ostalo* napisati uređaj na kojem čitaju e-knjige ako isti nije u ponuđenim odgovorima. Od 40 ispitanika koji su odgovorili da su pročitali e-knjigu najviše njih e-knjige čita na mobitelu, 27 (67.5%), na računalu ili laptopu e-knjige čita 23 (57.5%) ispitanika, na tabletu 8 (20%) ispitanika, dok na e-čitaču čita tek 4 (10%) ispitanika. Nitko od ispitanika nije upisao dodatni odgovor u opciju *Ostalo*. Rezultati su prikazani u Grafikonu 8.

Grafikon 8. Uređaji na kojima ispitanici čitaju e-knjige

Pitanje 17. Kad čitaš za zabavu (iz užitka) daješ li prednost tiskanim ili e-knjigama pokazalo je sljedeće rezultate: najviše ispitanika, njih čak 65 (86.7%) odgovorilo je da radije čita tiskane knjige, dok je tek 2 (2.7%) ispitanika odgovorilo da radije čita e-knjige, 8 (10.7%) ispitanika odgovorilo je da im je svejedno. Rezultati su prikazani u Grafikonu 9.

Grafikon 9. Sklonost čitanju tiskanih ili e-knjiga

Prethodno pitanje sastojalo se i od potpitanja 17.1. Ukratko obrazloži svoj odgovor. Najviše ispitanika napisalo je da radije čitaju tiskane knjige zbog toga što već ionako previše gledaju u ekran, imaju osjećaj da im se tijekom čitanja na raznim uređajima naprežu oči te navode kako bi ih pri čitanju e-knjiga ometao internet te da čitanje smatraju kao odmor od tehnologije i zato radije čitaju tiskane knjige. Također, ispitanici govore kako nije isti osjećaj i doživljaj čitati tiskanu i e-

knjigu, odnosno da im nedostaje osjećaj težine knjige u rukama, okretanje stranica i miris knjige. Uz to smatraju da se tiskana knjiga lakše označava i da tijekom čitanja tiskane knjige duže zadržavaju koncentraciju. Ispitanici koji su u sedamnaestom pitanju odgovorili da radije čitaju e-knjige navode kako im je e-knjige lakše čitati. Neki od zanimljivijih odgovora su:

„Kada čitam tiskanu knjigu, puno sam zainteresiranija za radnju, dok mi se čitanje e-knjige više čini čitanju kakvog članka za koje nisam baš zainteresirana.“

„Jedan od razloga zašto čitam knjigu jest da pobjegnem od sve tehnologije (mobiteli, računala i sl.). Čitajući knjigu odmorim oči od ekrana, tako da mi nije ni malo privlačno čitati knjigu na ekranu. Za mene je knjiga knjiga sa stranicama. Ima nešto u tome kada pod prstima osjetim listove knjige.“

IP2: Koje su čitateljske potrebe učenika pri čitanju iz užitka?

Za ovo istraživačko pitanje u upitniku je postavljeno dva pitanja (7.,8.).

Pitanje 7. *Što je za tebe čitanje?* bilo je otvorenog tipa, a najčešći odgovori su bili da je čitanje bijeg od stvarnosti, opuštanje, i „uplovljavanje“ u neki drugi svijet, odličan način za razvijanje mašte i zabava ako čitaju ono što žele, a obaveza i gubitak vremena ako čitaju ono što moraju. Također, za puno ispitanika je čitanje u isto vrijeme i zabava i učenje nečeg novog, razvijanje kritičkog mišljenja, proširivanje vokabulara, pogleda na svijet i slično. S druge strane, nekoliko ispitanika je odgovorilo i da im je čitanje dosadno i da ne razumiju osobe koje čitaju iz zabave te da je čitanje za njih samo školska obaveza. Neki od zanimljivijih odgovora na pitanje su:

„Čitanje je za mene halucinacija iznad knjige.“

„Dok čitam fokusirana sam isključivo na ono što čitam pa izgubim pojam o vremenu i ne razmišljam o stvarima koje me inače zabrinjavaju stoga bih se usudila reći da je čitanje za mene jedan oblik meditacije.“

„Vrijeme za opuštanje, ali i razmišljanje i razvijanje u mnogo pogleda. Najprije naravno razvijanje vokabulara i smisla za govor, a potom i razvijanje u nekakvom emocionalnom smislu. Barem tako djeluje na mene. To je zabava i odlično iskorištavanje slobodnog vremena.“

U pitanju 8. *Što te motivira na čitanje?* ispitanici su mogli odabrati više odgovora te su u opciju *Ostalo* mogli upisati što ih motivira na čitanje, ako isto nije među ponuđenim odgovorima. Najviše

ispitanika odabralo je da ih na čitanje motivira zabava i opuštanje, njih 47(62.7%) te bijeg od stvarnosti, njih 43 (57.3%). Sadržaj teksta na čitanje motivira 41 (54.7%) ispitanika, učenje nečeg novog motivira 35 (46.7%) ispitanika, dok želja za razvijanjem vještina čitanja i vokabulara te pisanja motivira 32 (42.7%) ispitanika. Višak slobodnog vremena motivira tek 16 (21.3%) ispitanika, a okolina i socijalno prihvaćanje motivira samo 1 (1.3%) ispitanika. U opciju *Ostalo* samo je 4 (5.3%) ispitanika upisalo odgovor te su napisali da ne vole čitati pa čitaju samo lektiru ili nešto kratko na internetu. Rezultati su prikazani u Tablici 4.

Tablica 4. Motivacija za čitanje

Motivacija za čitanje	N	%
Bijeg od stvarnosti	43	57.3%
Okolina i socijalno prihvaćanje	1	1.3%
Višak slobodnog vremena	16	21.3%
Želja za razvijanjem vještina čitanja i vokabulara te pisanja	32	42.7%
Sadržaj teksta	41	54.7%
Učenje nečeg novog	35	46.7%
Zabava i opuštanje	47	62.7%

IP3: Koji su čitateljski interesi učenika pri čitanju iz užitka?

Za ovo istraživačko pitanje u upitniku je postavljeno četiri pitanja i jedno potpitanje (9.,10., 11., 11.1., 12.)

U pitanju 9. *Djela kojih žanrova najviše voliš čitati?* ispitanici su mogli odabrati više odgovora i u opciju *Ostalo* upisati koje žanrove vole najviše čitati, ako isti nisu u ponuđenim odgovorima. Najviše ispitanika odgovorilo je da najviše vole čitati ljubavni žanr, njih 48 (64%), kriminalistički žanr najviše voli čitati 45 (60%) ispitanika, dnevnik najviše voli čitati 31 (41.3%) ispitanika, dok avanturistički žanr najviše voli čitati 30 (40%) ispitanika. Fantastiku najviše voli čitati 22 (29.3%) ispitanika, dok znanstvenu-fantastiku 21 (28%) ispitanika. Povijesni žanr najviše voli čitati 9

(12%) ispitanika, a autobiografiju i biografiju najviše voli čitati isti broj ispitanika, njih 7 (9.3%). U opciju *Ostalo* dodatni odgovor upisalo je 9 ispitanika (12%) te su naveli da vole čitati horor, filozofsku i medicinsku literaturu. Rezultati su prikazani u tablici 5.

Tablica 5. Žanrovi koje ispitanici najviše vole čitati

Žanr	N	%
Autobiografija	7	9.3%
Avanturistički	30	40%
Biografija	7	9.3%
Dnevnici	31	41%
Fantastika	22	29.3%
Kriminalistički	45	60%
Ljubavni	48	64%
Povijesni	9	12%
Znanstvena-fantastika	21	28%

U pitanju 10. O kojim temama najviše voliš čitati ispitanici su, također, mogli odabrati između više različitih odgovora te u opciju *Ostalo* upisati teme o kojima najviše vole čitati, a koje nisu u ponuđenim odgovorima. Najviše ispitanika voli čitati o temama s likovima s kojima se mogu poistovjetiti, njih 50 (66.7%), zatim, njih 41 (54.7%) najviše voli čitati o svakodnevnim poteškoćama, dok 38 (50.7%) ispitanika voli čitati o svladavanju izazova. Sljedeće omiljene teme su ljubavni problemi, o kojima voli čitati 37 (49.3%) ispitanika i prijateljstvo, o kojem voli čitati 35 (46.7%) ispitanika. Manje popularne teme su problem zlostavljanja o kojemu voli čitati 21 (28%) ispitanika, suočavanje sa smrću bliske osobe o kojoj čita 18 (24%) ispitanika, problem siromaštva o kojem čita 13 (17.3%) ispitanika, sport o kojem čita 11 (14.7%) ispitanika, prava žena o kojima čita 10 (13.3%) ispitanika i obrazovanje o kojem čita 6 (8%) ispitanika. Opciju *Ostalo* odabralo je 10 (13.3%) ispitanika i napisalo da voli čitati stručnu literaturu i istraživanja, te o životu tinejdžera, glazbi i povijesnim događajima. Rezultati su prikazani u tablici 6.

Tablica 6. Teme o kojima ispitanici najviše vole čitati

Teme	N	%
Ljubavni problemi	37	49.3%
Obrazovanje	6	8%
Prava žena	10	13.3%
Prijateljstvo	35	46.7%
Problem siromaštva	13	17.3%
Problem zlostavljanja	21	28%
Sport	11	14.7%
Suočavanje sa smrću bliske osobe	18	24%
Svakodnevne poteškoće	41	54.7%
Svladavanje izazova	38	50.7%
Teme s likovima s kojima se mogu poistovjetiti	50	66.7%

U pitanju 11. *Označi koliko često iz zabave (užitka) čitaš knjige domaćih autora, a koliko često knjige stranih autora?* ispitanici su odgovore mogli odabrati na skali od vrlo često do nikada. Knjige domaćih autora vrlo često čita samo 1 (1.3%) ispitanik, često čita 5 (6.7%) ispitanika, ponekad čita 18 (24%), najviše ispitanika rijetko čita knjige domaćih autora, njih 32 (42.7%), dok četvrtina ispitanika, njih 19 (25.3%) nikada ne čita knjige domaćih autora. Knjige stranih autora vrlo često čita 17 (22.7%) ispitanika, često čita 16 (21.3%) ispitanika, najviše ispitanika knjige stranih autora čita ponekad, njih 20 (26.7%), dok 15 (20%) ispitanika rijetko čita knjige stranih autora. Onih koji nikada ne čitaju knjige stranih autora je 7 (9.3%). Rezultati su prikazani u Tablici 7.

Tablica 7. Učestalost čitanja knjiga domaćih i stranih autora

Učestalost čitanja knjiga domaćih autora	N	%
Vrlo često	1	1.3%
Često	5	6.7%
Ponekad	18	24%
Rijetko	32	42.7%
Nikada	19	25.3%
Učestalost čitanja knjiga stranih autora	N	%
Vrlo često	17	22.7%
Često	16	21.3%
Ponekad	20	26.7%
Rijetko	15	20%
Nikada	7	9.3%

Prethodno pitanje sadržavalo je i potpitanje *11.1. Ukratko obrazloži zašto češće čitaš knjige domaćih ili stranih autora.* Potpitanje je bilo otvorenog tipa u kojemu su ispitanici trebali kratko obrazložiti zašto češće čitaju knjige domaćih ili stranih autora. Najviše odgovora išlo je u prilog stranim autorima te su razlozi za češće čitanje knjiga stranih autora raznolikije i zanimljivije teme i stil pisanja, popularnost stranih autora, kao i veća zastupljenost u medijima i bolji marketing te nepoznavanje domaćih autora i njihovih djela. S druge strane, nekoliko ispitanika navelo je da više voli čitati knjige domaćih autora zbog toga što su pisane stilom kojeg lakše razumiju i sadrže likove s kojima se lako mogu poistovjetiti pa su im knjige domaćih autora zabavnije. Također, nekoliko ispitanika je navelo da im nije bitno jesu li knjige koje čitaju djela domaćih ili stranih autora već da čitaju ono što im se sviđa. Jedan od zanimljivijih odgovora na ovo potpitanje je:

„Ovo pitanje me stvarno natjeralo na razmišljanje i moram biti iskrena da baš i ne znam odgovor na njega. Mislim da su knjige stranih autora možda više reklamirane, preporučivane

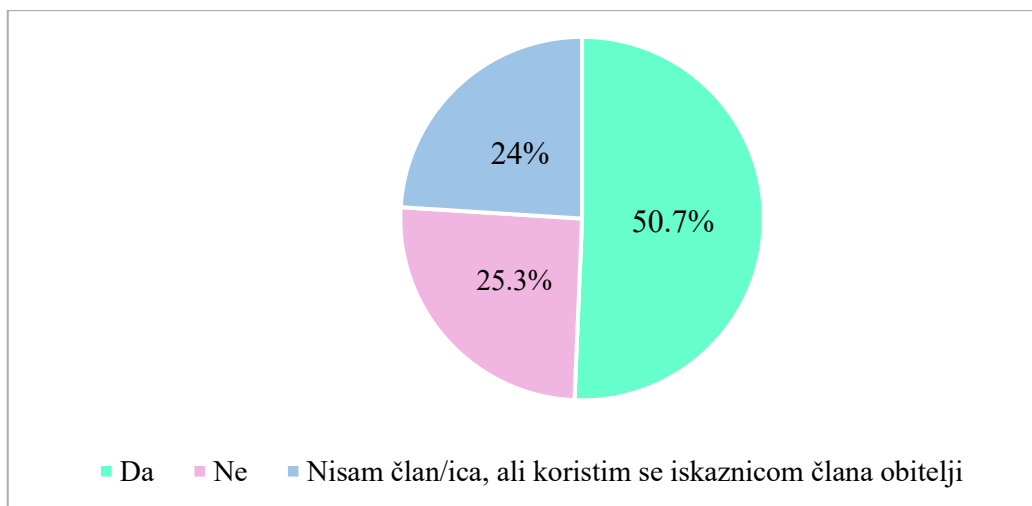
i poznatije od knjiga domaćih autora pa ljudi, uključujući i mene, čitaju takve knjige ne dajući priliku domaćim autorima da zasjaju u pravom svjetlu.“

Sljedeće pitanje 12. *Navedi koji ti je najdraži pisac i koja ti je knjiga najdraža*, također je bilo otvorenog tipa. Puno ispitanika je odgovorilo da nema najdražeg pisca, a ostali odgovori su se poprilično razlikovali. Ipak, kao najčešće spomenute pisce mogu se izdvojiti John Green, Agatha Christie, Fjodor Mihajlovič Dostojevski, J. K. Rowling i Jenny Han. Neki od ispitanika su za najdražeg pisca napisali i domaće autorice Sanju Pilić, Sanju Polak i Vlastu Golub. Odgovori za najdražu knjigu su također raznoliki. Manje je onih koji nemaju najdražu knjigu u odnosu na najdražeg pisca, a djela koja su se ponavljala su *Mali princ*, *Greška u našim zvijezdama*, *Zločin i kazna*, *Ana Karenjina* i *Ubojstvo u Orient Expressu*. Neki od ispitanika za najdražu knjigu napisali su djela domaćih autora *Koko u Parizu* i *Skijaški dnevnik Pauline P.*

IP4: Koje čitateljske potrebe i interese učenika, u kontekstu čitanja iz užitka, zadovoljava Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo?

Za ovo istraživačko pitanje u upitniku je postavljeno jedno pitanje sa sedam potpitanja. (18., 18.1., 18.2., 18.1., 18.2., 18.2.1., 18.2.1., 18.2.2.). Redni brojevi potpitanja se ponavljaju jer su ispitanicima, ovisno o njihovom odgovoru na 18. pitanje prikazana potpitanja različitog sadržaja.

Na pitanje 18. *Jesi li učlanjen/a u Gradsku knjižnicu i čitaonicu Đakovo?* najviše ispitanika odgovorilo je da je učlanjeno, njih 38 (50.7%), dok je 19 (25.3%) ispitanika odgovorilo da nije učlanjeno. Također, 18 (24%) ispitanika je odgovorilo da nije član, ali da se koristi iskaznicom člana obitelji. Rezultati su prikazani u Grafikonu 10.

Grafikon 10. Članstvo ispitanika u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo

Ispitanicima koji su na prethodno pitanje odgovorili da nisu član knjižnice, dakle njih 19 (25.33%), prikazala su se još dva potpitanja. Prvo potpitanje bilo je *18.1. Označi je li nešto od navedenog razlog zašto nisi član Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo*. Ispitanici su, od šest ponuđenih, mogli odabrati više odgovora te u opciju *Ostalo* upisati ako je nešto drugo razlog. Od 19 ispitanika koji su odgovorili da nisu član knjižnice, samo 2 (10.5%) ispitanika odabralo je odgovor *u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige autora koje želim čitati*, te je tek 1 (5.3%) ispitanik odabrao odgovor *nemogućnost dobivanja preporuke za knjige prema mojim interesima*. Ostala četiri odgovora (*u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige žanrova koje želim čitati; u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige s temama koje želim čitati; Gradska knjižnica ne omogućuje pristup e-knjigama koje želim čitati i knjižnica ne organizira aktivnosti koje me zanimaju (npr. radionice, predavanja, susreti s književnicima, klubovi čitatelja i književnika i sl.)*) nije odabrao ni jedan ispitanik. Ostalih 16 (84.2%) ispitanika odabrali su opciju *Ostalo* te su upisali odgovore da ne čitaju knjige u slobodno vrijeme pa im članstvo nije potrebno, da im je knjižnica izvan mjesta stanovanja, da im školska knjižnica ispunjava čitateljske potrebe te da knjige koje čitaju iz užitka sami kupuju. Rezultati su prikazani u Tablici 8.

Tablica 8. Razlog zašto ispitanici nisu član Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo

Razlog zašto ispitanici nisu član Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo	N	%
U Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige autora koje želim čitati.	2	10.5%
U Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige žanrova koje želim čitati.	0	0.00%
U Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige s temama koje želim čitati.	0	0.00%
Gradska knjižnica ne omogućuje pristup e-knjigama koje želim čitati.	0	0.00%
Nemogućnost dobivanje preporuke za knjige prema mojim interesima.	1	5.3%
Knjižnica ne organizira aktivnosti koje me zanimaju (npr. radionice, predavanja, susreti s književnicima, klubovi čitatelja i književnika i sl.)	0	0.00%

Drugo potpitanje, za ispitanike koji nisu članovi knjižnice, bilo je 18.2. *Gdje i na koji način ispunjavaš svoje potrebe za čitanjem?* Ispitanici su mogli, između pet ponuđenih, odabrati više odgovora te u opciju *Ostalo* napisati odgovor, ako isti nije ponuđen. Najviše ispitanika, njih 12 (63.2%), odgovorilo je da kupuje knjige koje žele čitati, 5 (26.3%) ispitanika odgovorilo je da ne čita knjige iz zabave, užitka, dok 4 (21.1%) ispitanika čita knjige online, a 3 (15.8%) ispitanika knjige čita na vlastitom e-čitaču, isto toliko ispitanika potrebe za čitanjem ispunjavaju u školskoj knjižnici. Samo jedan ispitanik odabrao upisati odgovor u opciju *Ostalo* te je odgovorio da potrebe za čitanjem ispunjava kod kuće. Rezultati su prikazani u Tablici 9.

Tablica 9. Ispunjavanje potreba za čitanjem iz užitka

Ispunjavanje potreba za čitanjem iz užitka	N	%
U školskoj knjižnici.	3	15.8%
Kupujem knjige koje želim čitati.	12	63.2%
Čitam knjige na vlastitom e-čitaču (ili računalu, mobitelu)	3	15.8%

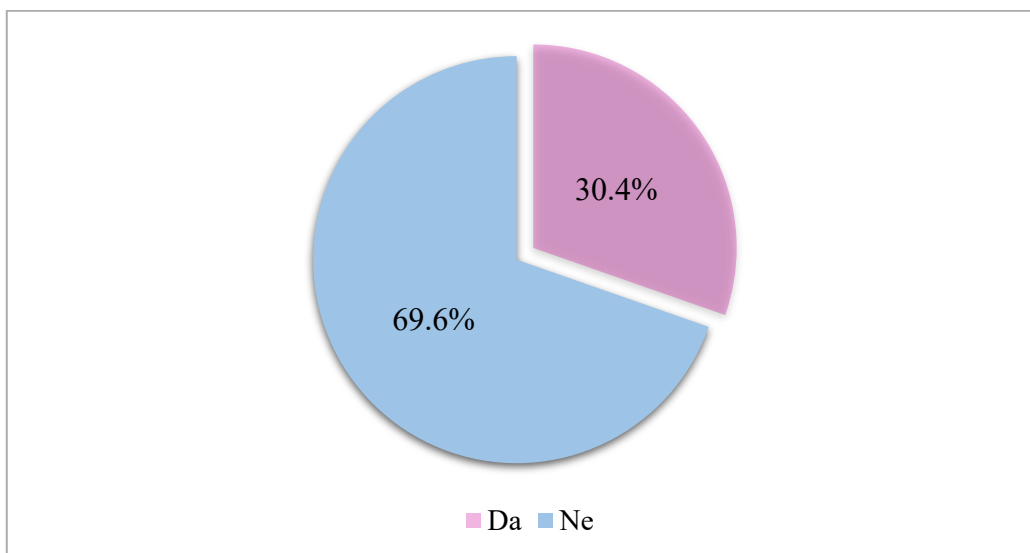
Čitam knjige online.	4	21.1%
Ne čitam knjige iz zabave, užitka.	5	26.3%

Ispitanicima koji su odgovorili ili da su član knjižnice ili da nisu član, ali da koriste iskaznicu člana obitelji, dakle njih 56 (74.7%), također su se prikazala dva potpitanja od kojih je drugo sadržavalo još nekoliko potpitanja, ovisno o odgovoru. Prvo potpitanje za ispitanike koji su odgovorili da su član knjižnice ili da nisu član, ali koriste iskaznicu člana obitelji bilo je *18.1. Označi na koje od navedenih potreba odgovara Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo?* Ispitanici su mogli odabrati jedan ili više od šest ponuđenih odgovora te u opciju *Ostalo* upisati svoj odgovor, ako isti nije među ponuđenima. Od 56 ispitanika kojima se prikazalo ovo potpitanje, najviše njih, 47 (83.9%), odabralo je odgovore *knjižnica posjeduje knjige žanrova koje želim čitati* i *knjižnica posjeduje knjige s temama koje želim čitati*, 39 (69.6%) ispitanika odgovorilo je *knjižnica posjeduje knjige autora koje želim čitati*, 20 (35.7%) ispitanika odgovorilo je *u knjižnici mogu dobiti preporuku za knjigu prema mojim interesima*, dok je 14 (25%) ispitanika odgovorilo *knjižnica omogućuje pristup elektroničkoj građi koju želim čitati (npr. e-knjigama na e-čitačima)*. Nijedan ispitanik nije odgovorio *ništa od navedenog*, a samo 1 (1.8%) ispitanik je odabrao i opciju *Ostalo* te naveo kako u knjižnici samo posuđuje lektire. Rezultati su prikazani u tablici 10.

Tablica 10. Potrebe na koje odgovora Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo

Potrebe na koje odgovora Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo	N	%
Knjižnica posjeduje knjige autora koje želim čitati.	39	69.6%
Knjižnica posjeduje knjige žanrova koje želim čitati.	47	83.9%
Knjižnica posjeduje knjige s temama koje želim čitati.	47	83.9%
Knjižnica omogućuje pristup elektroničkoj građi koju želim čitati (npr. e-knjigama na e-čitačima).	14	25%
U knjižnici mogu dobiti preporuku za knjigu prema mojim interesima.	20	35.7%
Ništa od navedenog.	0	0.00%

Drugo potpitanje za ispitanike koji su odgovorili da su član knjižnice ili da nisu član, ali da koriste iskaznicu člana obitelji, bilo je 18.2. *Nudi li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo neke aktivnosti, povezane s čitanjem iz užitka (npr. radionice, čitaonice, klub čitatelja i književnika i sl.)*. Od 56 ispitanika kojima se prikazalo ovo pitanje, većina njih, 39 (69.6%), odgovorilo je da ne sudjeluje u takvim aktivnostima, dok je 17 (30.4%) ispitanika odgovorilo da sudjeluje u takvim aktivnostima. Rezultati su prikazani u Grafikonu 11.

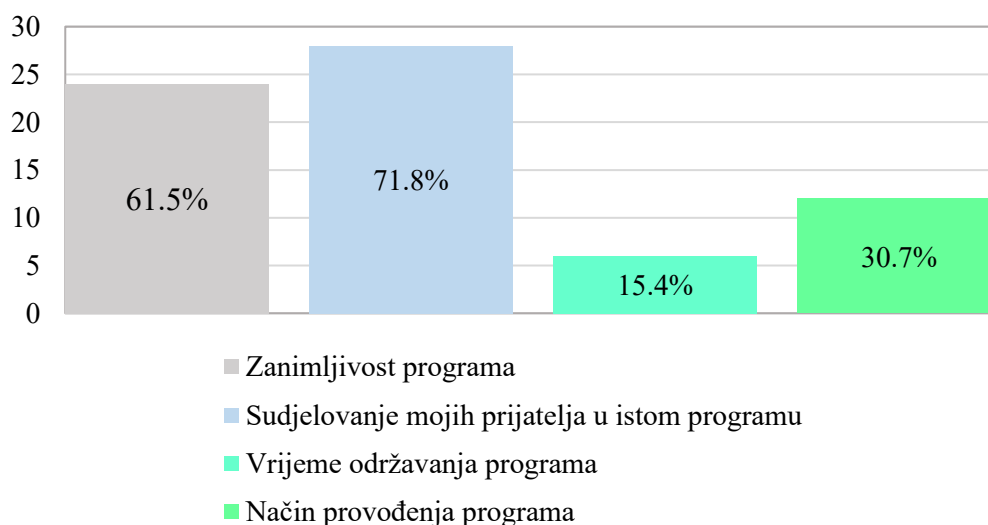
Grafikon 11. Sudjelovanje ispitanika u aktivnostima povezanim s čitanjem iz užitka koje nudi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo

Ispitanicima koji su odgovorili da sudjeluju u aktivnostima povezanim s čitanjem iz užitka koje nudi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo prikazalo se potpitanje 18.2.1. *U kojoj aktivnosti, vezanoj uz čitanje, sudjeluješ i što bi te potaknulo na sudjelovanje?* Pitanje je bilo otvorenog tipa, a od 17 ispitanika kojima se ovo pitanje prikazalo, njih čak 13 (76.5%) napisalo je da ne sudjeluje u takvim aktivnostima, što nažalost znači da ispitanici prethodno pitanje ili nisu razumjeli ili nisu pročitali do kraja pa se ni statistika iz prethodnog pitanja ne može smatrati vjerodostojnom i relevantnom. Ostala 4 (23.5%) ispitanika odgovorilo je da sudjeluju u čitanju poezije, predstavljanju novih knjiga, klubu pisaca i literarnim radionicama na kojima se analizira poezija i pišu razne kreativne i nove stvari.

Ispitanicima koji su odgovorili da ne sudjeluju u aktivnostima povezanim s čitanjem iz užitka koje nudi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, dakle njih 39, prikazala su se još dva potpitanja. Prvo potpitanje bilo je 18.2.1. *Postoji li neka aktivnost, vezana uz čitanje, za koju bi želio/željela da Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo provodi? Ako da, koja?.* Pitanje je bilo otvorenog tipa te su ispitanici većinom odgovorili da ne postoji aktivnost za koju bi željeli da knjižnica provodi te

da nemaju vremena za takve aktivnosti ili da čitanje i aktivnosti vezane uz čitanje smatraju nečim što ne žele dijeliti s drugima. Neki od prijedloga za aktivnosti su bili više predstavljanja knjiga poznatijih autora i rasprave o stripovima.

Drugo potpitanje koje se prikazalo ispitanicima koji ne sudjeluju u aktivnostima povezanim s čitanjem iz užitka koje nudi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo bilo je 18.2.2. *Što bi te potaknulo na sudjelovanje u aktivnosti vezanoj uz čitanje?*. U pitanju je bilo ponuđeno četiri odgovora, a ispitanici su mogli odabrati više odgovora te u opciju *Ostalo* upisati svoj odgovor, ako isti nije među ponuđenim odgovorima. Od 39 ispitanika kojima se prikazalo ovo pitanje najviše njih, 28 (71.8%), odgovorilo je da bi ih na sudjelovanje u takvim aktivnostima potaknulo sudjelovanje njihovih prijatelja u istom programu, 24 (61.5%) je odgovorilo da bi ih potaknula zanimljivost programa, 12 (30.7%) ispitanika odgovorilo je da bi ih potaknuo način provođenja programa, dok je samo 6 (15.4%) ispitanika odgovorilo da bi ih na sudjelovanje u aktivnostima povezanim s čitanjem potaknulo vrijeme održavanja programa. Opciju *Ostalo* odabralo je samo 2 (5.1%) ispitanika te su oni naveli da ne bi sudjelovali u takvim aktivnostima. Rezultati su prikazani u Grafikonu 12.

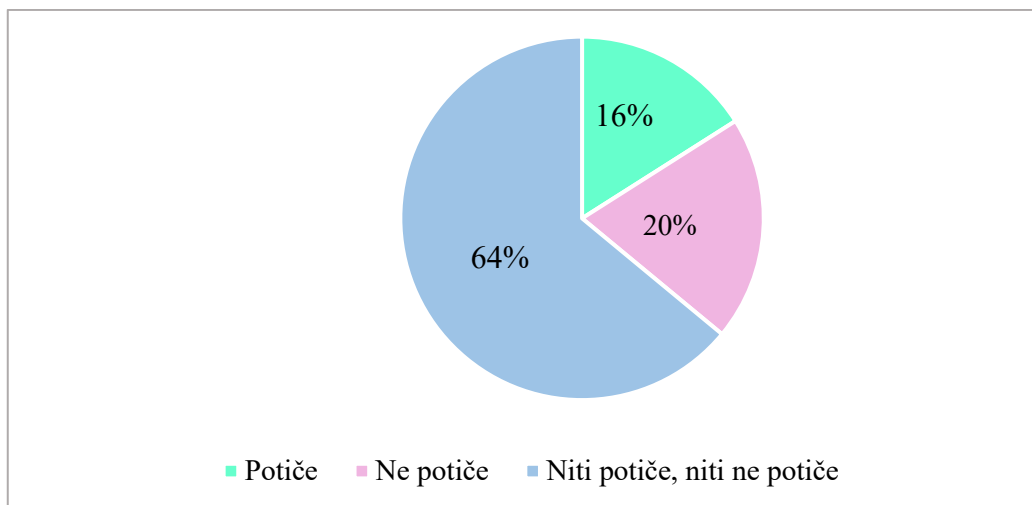
Grafikon 12. Poticaji na sudjelovanje u aktivnostima povezanim s čitanjem

IP5: Potiče li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo čitanje iz užitka kod učenika?

Za ovo istraživačko pitanje u upitniku je postavljeno dva pitanja i jedno potpitanje. (19., 20., 20.1.)

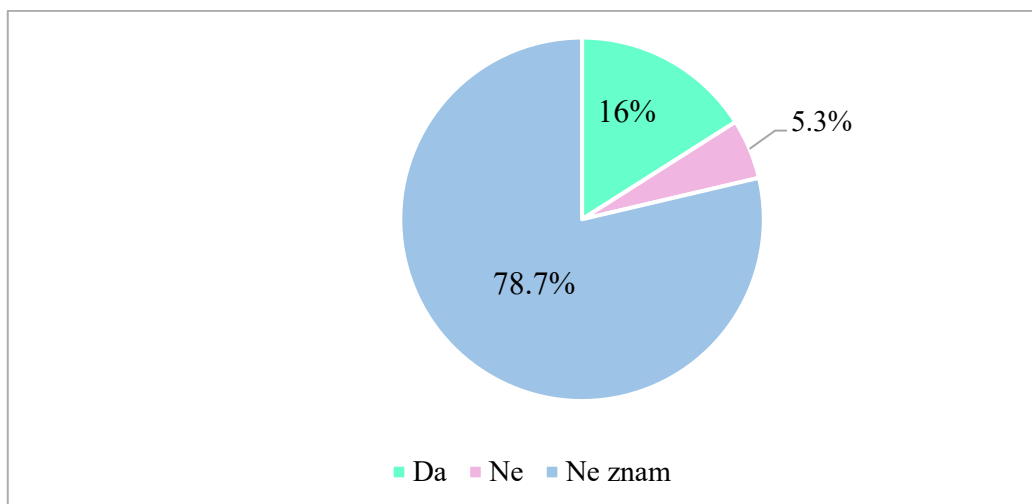
Na pitanje 19. *Potiče li te Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, svojim aktivnostima, na čitanje iz užitka?* najviše ispitanika, njih 48 (64%) odgovorilo je da niti potiče, niti ne potiče, 15 (20%)

ispitanika odgovorilo je da ne potiče, dok je samo 12 (16%) ispitanika odgovorilo da potiče. Rezultati su prikazani u Grafikonu 13.

Grafikon 13. Poticanje ispitanika na čitanje iz užitka od strane Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo I

Rezultati pitanja 20. *Smatraš li da Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo dovoljno potiče učenike na čitanje iz užitka?* pokazali su sljedeće: najviše ispitanika, njih 59 (78.7%), odgovorilo je da ne zna, 12 (16%) ispitanika odgovorilo je da, dok je samo 4 (5.3%) ispitanika odgovorilo ne. Rezultati su prikazani u Grafikonu 14.

Grafikon 14. Poticanje ispitanika na čitanje iz užitka od strane Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo II

Ispitanici koji su odgovorili da smatraju da Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo ne potiče dovoljno na čitanje iz užitka, dakle njih 4, trebali su odgovoriti na potpitanje 20.1. *Što bi Gradska*

knjižnica i čitaonica Đakovo, prema tvom mišljenju, još mogla poduzeti kako bi učenike potakla na čitanje iz užitka? Ispitanici su odgovorili da ne znaju ili da trebaju zanimljivije programe, a jedan odgovor je posebno zanimljiv –

„Gradska knjižnica tu ne može puno napraviti jer je zainteresiranost za čitanje ipak jedan od dijelova obrazovanja, kada bi se npr. uvelo obiteljsko čitanje knjige u prošlosti, dok nije bilo elektronike, čitanje bi još uvijek bilo u modi jer je to izvor informacija. Da se točnije izrazima, ne trebamo odbaciti tehnologiju i vratiti se u prošlost, nego samo želim reći kako knjige više nemaju toliku važnost kao prije, a u toj situaciji, kao što sam maloprije spomenuo, Gradska knjižnica ne može učiniti gotovo ništa.“.

7.4. RASPRAVA

Tijekom provođenja istraživanja prikupljeno je 75 ispunjenih anketnih upitnika. Anketu je ispunilo poprilično više djevojaka nego mladića. Podatak o poprilično većem broju ispitanica mogao bi se temeljiti na pretpostavci da djevojke čitaju više od mladića, koja je i potvrđena ranijim istraživanjima npr. Sabolović-Krajina (1993), Walia i Sintu (2014), Abeyrathna i Zainab (2004), Ase (2012) i Zasacka (2014). Rezultati istraživanja promatrani su u cjelini, nisu se razdvajali prema spolu, godinama i/ili razredu budući da se istraživanje htjela dobiti cjelokupna slika čitateljskih navika, potreba i interesa učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu, kao i toga ispunjava li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo čitateljske potrebe i interese učenika te potiče li ih na čitanje iz užitka.

Čitateljske navike učenika pri čitanju iz užitka

Unatoč popularnom mišljenju kako mladi ne čitaju knjige te da čitaju samo kratke tekstove na društvenim mrežama na kojima provode većinu svog vremena, istraživanja autorica Maharasi i Maulani (2019) i autora Plavšić i Ljubišić (2009) su pokazala da većina mladih pročita nekoliko knjiga godišnje. To je potvrdilo i ovo istraživanje, gdje je većina ispitanika odgovorila da pročita nekoliko knjiga godišnje, dok je tek petina ispitanika odgovorila da u posljednjih godinu dana nije pročitala niti jednu knjigu. Ipak, količina pročitanih knjiga nije razmjerna s učestalosti čitanja iz zabave, razonode, hobija ili užitka. Većina ispitanika ovog istraživanja navela je da rijetko čita za zabavu, dok nešto manje od trećine ispitanika navodi da čita vrlo često i često. Ovi rezultati slični su rezultatima istraživanja autorica Moeller i Becnel (2015) i Clark i Foster (2005), dok istraživanja autorice Howard (2012), autora Anish i Jincy (2007) i autorica Maharasi i Maulani

(2019) pokazuju poprilično različite rezultate o tome koliko mladi čitaju iz zabave. Autorica ovog istraživanja pretpostavlja da količina pročitanih knjiga nije u razmjeru s učestalosti čitanja zbog toga što mladi knjige koje čitaju iz užitka većinom čitaju tijekom školskih praznika, a rjeđe tijekom cijele godine pa stoga navode da pročitaju nekoliko knjiga godišnje, ali da rijetko čitaju. Isto tako, budući da su prijašnja istraživanja provedena na različitim prostorima, razlika u učestalosti čitanja između ispitanika ovog istraživanja i ispitanika nekih od prijašnjih istraživanja mogla bi biti rezultat različitih načina poticanja čitanja i razvijanja čitateljskih navika i interesa u školama i knjižnicama na različitim prostorima. Na primjer, istraživanje autorice Howard (2012) u kojem su ispitanici pokazali iznimno visoku učestalost čitanja provedeno je u srednjim školama u istočnoj Kanadi. Pretpostavka je da se učenicima tih srednjih škola čitanje promovira na bolji način ili da su knjižnice uključnije u ispitivanje čitateljskih navika i interesa mladih prema čemu organiziraju svoje usluge i programe da što bolje ispune potrebe svojih korisnika. Istraživanje autorica Clark i Foster (2005) pokazalo je da bi mladi čitali više kada bi imali više vremena, kada bi više uživali u tome ili kada bi mogli pronaći knjige sa zanimljivim temama. Isto potvrđuje i ovo istraživanje, razlozi za nečitanje kod ispitanika ovog istraživanja su najčešće nedostatak vremena zbog školskih i drugih obaveza i težak pronalazak zanimljivih knjiga za čitanje iz užitka. Autorica ovog istraživanja smatra da je mladima teško pronaći knjige koje su im zanimljive za čitanje zbog toga što imaju neosnovanu odbojnost prema knjižnicama te ih rijetko posjećuju i/ili rijetko traže pomoć knjižničara da im pomogne naći knjigu prema njihovim interesima, a u isto vrijeme nisu dovoljno zainteresirani za čitanje da bi sami uložili trud da pronađu nešto što bi im bilo zanimljivo za čitanje. Također, budući da ispitanici navode i nedostatak vremena za čitanje zbog školskih obaveza, autorica ovog istraživanja smatra da bi se promoviranju čitanja iz užitka trebalo posvetiti više vremena i pažnje u školama. To bi se moglo ostvariti prepuštanjem izbora jedne do dvije lektire učenicima, da sami prema svojim interesima odabiru što bi željeli čitati ili obilježavanjem Mjeseca hrvatske knjige raznim programima i aktivnostima. Istraživanja autorice Hopper (2005) i autora Plavšić i Ljubišić (2009) pokazuju da mladi knjige najčešće odabiru prema predznanju o određenoj knjizi ili prema autoru knjige, a na odabir knjige za čitanje djelomično utječe i izgled knjige, je li povezana s filmom ili serijama, utjecaj reklama kojeg je žanra te preporuka drugih, najviše obitelji i prijatelja, a najmanje profesora. Ovo istraživanje djelomično je potvrdilo navedene razloge za odabir knjige. Naime ispitanici su u ovom istraživanju navodili da pri odabiru knjige za čitanje vrlo često slušaju preporuke prijatelja, a da najmanje slušaju preporuke knjižničara/ke i obitelji. Također, ispitanici navode da na njihov odabir knjige za čitanje iz užitka previše ne utječe mišljenje poznatih ličnosti, ali vrlo često i često utječe medijski marketing. Uz to, na odabir knjige kod većine vrlo često i često utječe žanr što nije nimalo iznenađujuće jer svi žele čitati ono što ih

zanimava neovisno o tome tko je autor, kako je dizajnirana i koliko stranica ima knjiga, što su svojim odgovorima potvrdili i sami ispitanici – većini njih na odabir knjige za čitanje iz užitka ne utječe ni izgled knjige, broj stranica i autor. Zanimljivo je to da je podjednak broj ispitanika ovog istraživanja kojima je važno, odnosno kojima nije važno da postoje pozitivne online recenzije za odabranu knjigu. Upravo suprotne rezultate pokazalo je istraživanje autora Brown (2019) u kojem su ispitanici naveli da pri odabiru knjiga veliku ulogu imaju cijena i izgled korica, dok autor manju te da na odabir knjiga za čitanje iz užitka uvelike utječu recenzije na društvenim mrežama i blogovima. Autorica ovog istraživanja smatra da je mladima preporuka knjiga za čitanje od strane prijatelja puno važnija i poželjnija od preporuka obitelji i knjižničara jer smatraju da ih prijatelji, kao njihovi vršnjaci, bolje razumiju ili dijele interese pa su veće šanse da će im se knjige koje im prijatelji preporučiti svidjeti. Također, zanimljivo je da velikom dijelu ispitanika na odabir knjige ne utječe mišljenje poznatih ličnosti, kao ni recenzije za odabranu knjigu, budući da mladi gotovo za sve proizvode koje kupuju i koriste vole pročitati pozitivne recenzije ili vidjeti da ih i netko drugi koristi/čita, bilo je očekivano da će većini ispitanika biti vrlo važno da za odabranu knjigu postoje pozitivne online recenzije i/ili preporuke poznatih ličnosti. Razlog tomu možda je manja količina recenzija i/ili preporuka određenih knjiga na hrvatskom jeziku ili ne žele saznati puno informacija o knjizi prije nego što ju čitaju pa im je sažetak knjige na koricama dovoljan za odlučiti žele li čitati tu knjigu ili ne. Istraživanja autorice Sabolović-Krajina (1993) i autora Plavšić i Ljubišić (2009) su pokazala da mladi knjige koje čitaju najčešće posuđuju iz lokalnih knjižnica i od prijatelja, a da rjeđe kupuju knjige. Isto je potvrdilo i ovo istraživanje, dok je istraživanje autorica Moeller i Becnel (2015) pokazalo poprilično različite rezultate. Ispitanici tog istraživanja naveli su kako najčešće čitaju knjige koje imaju kod kuće ili ih kupuju u trgovačkim lancima i second-hand trgovinama, dok knjige koje žele čitati za zabavu vrlo rijetko posuđuju od prijatelja i u školskim knjižnicama. Autorica ovog istraživanja pretpostavlja da ispitanici istraživanja provedenog u ovom radu knjige rijetko kupuju zbog financijskih mogućnosti i drugih prioriteta, odnosno da novac koji imaju na raspolaganju žele potrošiti na neke druge stvari, poput odjeće, obuće ili tehnoloških uređaja, više nego na knjige budući da većina ispitanika nisu strastveni čitatelji. Stoga se, kada žele čitati iz užitka, obraćaju prijateljima ili knjižnici. Istraživanje autorice Howard (2011) pokazalo je da mladi smatraju da im čitanje iz užitka poboljšava društvene vještine i stupanje u kontakt s drugima, pomaže da razumiju sami sebe i svoje emocije i reakcije na događaje iz okoline, razvija empatiju i pomaže da razviju stavove i uvjerenja te da se osjećaju bolje u vezi sebe. Da mladi smatraju da čitanje poboljšava razne vještine pokazalo je i istraživanje autorica Maharasi i Maulani (2019). Ispitanici tog istraživanja naveli su kako smatraju da čitanje poboljšava njihove gramatičke vještine, vokabular, i općenito povećava znanje i pruža zabavu.

Slične rezultate potvrdilo je i ovo istraživanje. Naime, većina ispitanika navela je da voli čitati i da im je čitanje zanimljivo, da se slažu da čitanje iz užitka poboljšava njihove vještine pisanja, pomaže u razvijanju vokabulara i mašte te povećava stupanj koncentracije, razumijevanja i olakšava proces učenja. Ovi rezultati svakako su iznimno pozitivni jer ukazuju na to da je većina ispitanika svjesna dobrobiti čitanja iz užitka što povećava šanse da će ti ispitanici razviti čitateljske navike za cijeli život. Istraživanje autora Brown (2019) pokazuje da je više od trećine ispitanika pročitalo e-knjigu te da ih većinom čitaju na tabletima, mobitelima i laptopima, a najmanje na elektroničkim čitačima. Dok je istraživanje autorica Walia i Sintu (2014) pokazalo da većina tinejdžera e-izvore za čitanje koristi nikada ili samo ponekad.. Ovo istraživanje je potvrdilo rezultate istraživanja autora Brown (2019). Većina učenika đakovačke gimnazije pročitala je e-knjigu, a najčešće ih čitaju na mobitelu, računalu ili laptopu, dok uvjerljivo najrjeđe čitaju knjige na e-čitaču, što u isto vrijeme može biti začuđujuće budući da su e-čitači namijenjeni upravo za čitanje e-knjiga, ali s obzirom na prisutnost pametnih mobitela i svakodnevno korištenje istih, činjenica da ispitanici e-knjige najčešće čitaju na mobitelima ipak i nije toliko začuđujuća. Nadalje, iako je većina ispitanika odgovorila da je nekada pročitala e-knjigu, prednost i dalje većinski daju tiskanim knjigama ističući prednosti osjećaja knjige u ruci, okretanja stranica i mirisa knjige, a uz to čitanje smatraju kao odmor od tehnologije stoga više žele čitati tiskane knjige koje će ih odmaknuti od tehnologije. Uz to, autorica ovog istraživanja smatra da učenici i dalje više vole čitati tiskane knjige zbog toga što e-knjige čitaju na mobitelima i/ili računalima što im ne daje pravo iskustvo elektroničkog čitanja budući da su e-čitači, koji su namijenjeni upravo za čitanje e-knjiga, dizajnirani na drugačiji način od tehnologije koju koristimo svakodnevno, odnosno dizajnirani su da ne umaraju čitatelja i da pružaju gotovo identičan osjećaj čitanja kao i tiskana knjiga.

Čitateljske potrebe učenika pri čitanju iz užitka

Istraživanja pokazuju da mladi imaju vrlo različite razloge za čitanje iz užitka i shvaćanja što je čitanje. Istraživanje autorice Howard (2011) pokazalo je da mladi čitaju zbog zabave, da im brže prođe vrijeme, da se opuste i razvijaju maštu te nauče nešto novo. Ovakve rezultate potvrdilo je i ovo istraživanje, ispitanici navode kako čitanje smatraju bijegom od stvarnosti, opuštanjem, odličnim načinom za razvijanje mašte te zabavom ako čitaju ono što žele. Uz to, u čitanju, osim zabavnog pronalaze i obrazovni aspekt te smatraju da čitanje iz užitka razvija kritičko mišljenje, proširuje vokabular, poglede na svijet i slično. Također na čitanje ih najprije motivira upravo

činjenica da će se tijekom čitanja opustiti, zatim bijeg od stvarnosti i sadržaj teksta, a tek nakon toga učenje nečeg novog te želja za razvijanjem vještina čitanja i vokabulara te pisanja. S druge strane istraživanja autorica Clark i Foster (2005) i autorica Abeyrathna i Zainab (2004) pokazala su da ispitanici najviše čitaju zbog razvijanja novih vještina i znanja, a najmanje zbog zabave. Autorica ovog istraživanja smatra da su ovako različiti odgovori poimanja čitanja iz užitka rezultat toga što je čitanje individualna aktivnost i svaka osoba za sebe u knjigama traži ono što smatra da mu je potrebno u određenom trenutku, za neke je to zabava dok je za druge učenje i istraživanje nečeg novog.

Čitateljski interesi učenika pri čitanju iz užitka

Istraživanja autorica Abeyrathna i Zainab (2004), autorica Clark i Foster (2005), autorica Maharasi i Maulani (2019), autorica Moeller i Becnel (2015) i autorice Sabolović-Krajina (1993) pokazuju da se žanrovi koji mladi vole čitati poprilično slični što dokazuje činjenica da su u svim istraživanjima među najdražim žanrovima navedeni kriminalistički, ljubavni i avanturistički žanr, a često su među najdražim žanrovima zastupljene i fantastika te znanstvena-fantastika. Ovo istraživanje potvrdilo je isto to. Ispitanici su kao najdraže žanrove navodili ljubavne, kriminalističke i avanturističke priče, a uz to najviše vole čitati i dnevnik. Zanimljivo je kako fantastika i znanstvena-fantastika nisu među najdražim žanrovima učenika đakovačke gimnazije, budući da se ti žanrovi često povezuju s mladom publikom. Razlog tome može biti to što na odabir knjiga koje mladi čitaju iz užitka utječe medijski marketing i reklame, a zadnjih godina tržište je preplavljeno kriminalističkim serijama i ljubavnim filmovima snimljenih prema knjigama pa mladi nakon odgledanog filma i/ili serije posežu za knjigom istog naslova. Nadalje, istraživanje autorica Moeller i Becnel (2015) pokazalo je da mladi vole čitati priče koje sadrže likove koji su slični ljudima koje poznaju ili njima samima, te priče koje sadrže svakodnevne situacije u kojima su bili oni sami ili njihovi prijatelji i obitelj. Slične rezultate pokazuje i istraživanje autora Hopper (2005) u kojem su mladi naveli da vole čitati o problemima u kojima su se našli oni ili njihovi prijatelji poput zlostavljanja, ljubavi, seksualnosti i izgleda. Isto je potvrdilo i ovo istraživanje, teme o kojima ispitanici najviše vole čitati su teme s likovima s kojima se mogu poistovjetiti, svakodnevne poteškoće, svladavanje izazova, ljubavni problemi i prijateljstvo. Ne čudi činjenica da mladi vole čitati o ovakvim temama budući da se nalaze u osjetljivoj i razvojnoj razdoblju te im činjenica da nisu sami u tome ili da nisu prvi kojima se događa određeni problem može olakšati da se nose sa svime što adolescencija nosi. Također, autorica ovog istraživanja smatra da mladi

vole čitati knjige o ovakvim temama zato što će radije sami pročitati nešto što ih zanima nego što će o istome ispitivati starije jer često ne žele ili se srame razgovarati o svojim problemima i temama koje ih zanimaju. Kada je riječ o čitanju knjiga domaćih i stranih autora, ovo istraživanje pokazalo je da učenici đakovačke gimnazije češće čitaju knjige stranih autora. Autorica ovog istraživanja smatra da je razlog tome količina stranih autora i djela, kao i raznolikost tema te veća i češća zatupljenost u medijima što i sami ispitanici navode kao obrazloženje zašto češće čitaju knjige stranih autora. Naime, oni smatraju da su strani autori zastupljeniji u medijima i imaju bolji marketing pa ih se prepoznaje i do njihovih djela dolazi brže i lakše nego do djela domaćih autora, ali i da su djela stranih autora raznolikija i zanimljivija. Istraživanje autora Plavšić i Ljubišić (2009) pokazalo je sklonost stranim autorima i knjigama i kada je riječ o najdražim piscima i djelima. Naime, ispitanici tog istraživanja za najdraže pisce i djela izdvojili su sve strane autore i naslove. Suprotno tome, u ovom istraživanju učenici su izdvojili nekoliko domaćih autora i naslova kao najdraže, ali odgovori na to pitanje pokazali su da ne postoje određeni autori ili djela koji bi se, po količini spominjanja, mogli izdvojiti kao generalno najdraži autori i djela učenika đakovačke gimnazije. Autorica ovog istraživanja smatra da bi razlog tome mogao biti neizmjerena količina dostupnih knjiga svih žanrova, ali i činjenica da velik broj učenika možda i nema najdražu knjigu ili pisca pa su za odgovor pisali naslove i autore koje su zadnje čitali.

Čitateljske potrebe i interesi učenika, u kontekstu čitanja iz užitka koje zadovoljava Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo

Istraživanje autorice Sabolović-Krajina (1993) pokazuju da su mladi većinom zadovoljni uslugama u lokalnim knjižnicama, a istraživanje autorice Creel (2007) da su dobre strane knjižnica dobro osoblje i posjedovanje knjižnične građe o temama koje ih zanimaju. Isto potvrđuje i ovo istraživanje. Naime većina ispitanika navela je da je član knjižnice ili koristi iskaznicu člana obitelji te da knjižnica njihove čitateljske potrebe većinom ispunjava posjedovanjem knjiga žanrova i tema koje žele čitati i posjedovanjem knjiga autora koje žele čitati. Zanimljivo je da četvrtina ispitanika navodi da knjižnica ispunjava njihove potrebe i time što imaju mogućnost dobivanja preporuke za knjige, iako je vrlo malo ispitanika odgovorilo da prilikom odabira knjige za čitanje iz užitka sluša preporuke knjižničara/ke. Od ispitanika koji nisu članovi knjižnice, većina navodi da je razlog što nisu član taj što ne čitaju knjige ili im je knjižnica predaleko te da svoje potrebe za čitanjem ispunjavaju u školskoj knjižnici, kupuju knjige ili čitaju online. Autorica ovog istraživanja smatra kako je izuzetno dobro što razlozi za nečlanstvo pojedinih ispitanika nisu

povezani s uslugama knjižnice, odnosno da ispitanici ne navode razloge poput tih da knjižnica ne ispunjava njihove čitateljske potrebe, da se ne osjećaju dobrodošlo u knjižnici ili da u knjižnici ne pronalaze građu koja ih zanima. Ipak, autorica ovog istraživanja smatra da se treba poraditi na rješavanju problema nečlanstva pojedinih ispitanika, odnosno treba se raditi na tome da raznim zanimljivim aktivnostima i programima potiču učenike na čitanje kako bi povećali šanse da učenici zavole čitanje i postanu članovi knjižnice. Isto tako treba se poraditi i na problemu udaljenosti knjižnice, odnosno osmisliti načine na koje će se usluge knjižnice približiti učenicima iz udaljenih mjesta, na primjer bibliobusom ili stacionarima. Nadalje, istraživanje je pokazalo da većina učenika ne sudjeluje u aktivnostima povezanim s čitanjem iz užitka koje nudi gradska knjižnica, dok ih tek nekoliko sudjeluje u literarnim radionicama, čitanju poezije i predstavljanju knjiga. Isto tako većina ispitanika nema prijedlog za aktivnost koju bi željeli da gradska knjižnica provodi, tek je par prijedloga poput rasprava o stripovima i češća predstavljanja knjiga poznatih autora. Na sudjelovanje u aktivnostima vezanim za čitanje najviše ispitanika potaknulo bi sudjelovanje prijatelja u istom programu i zanimljivost programa. Autorica ovog istraživanja smatra da učenici ne sudjeluju u aktivnostima povezanim uz čitanje zbog toga što nisu dovoljno upoznati s njima ili misle da takve aktivnosti neće posjećivati njihovi vršnjaci pa ne žele ni oni sami sudjelovati, ali i zbog toga što u slobodno vrijeme daju prednost nekim drugim aktivnostima poput bavljenja sportom ili druženja s prijateljima, nad onima povezanim s čitanjem.

Poticanje čitanja iz užitka kod učenika od strane Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo

Većina ispitanika navodi da ih Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo svojim aktivnostima niti potiče, niti ne potiče na čitanje iz užitka, vrlo mali broj ispitanika navodi da ih gradska knjižnica potiče na čitanje iz užitka, dok petina ispitanika navodi da ih gradska knjižnica ne potiče na čitanje iz užitka. Uz to, većina ispitanika je odgovorila da ne zna potiče li gradska knjižnica učenike dovoljno na čitanje iz užitka, manje od petine ispitanika odgovorilo je da potiče dovoljno, dok tek nekoliko ispitanika smatra da gradska knjižnica učenike ne potiče dovoljno na čitanje iz užitka. Iako postoji nekoliko ispitanika koji smatraju da ih knjižnica ne potiče dovoljno na čitanje iz užitka te da knjižnica općenito učenike ne potiče dovoljno na čitanje iz užitka, nisu znali ponuditi rješenja što bi gradska knjižnica mogla poduzeti kako bi učenike potakla na čitanje iz užitka. Iz ovih rezultata može se iščitati da većina ispitanika ne zna potiče li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo dovoljno na čitanje iz užitka. Razlog tome mogao bi biti to da nisu u potpunosti upoznati s aktivnostima koje knjižnica provodi te da većinom u njima ne sudjeluju, što ukazuje na to da bi se

aktivnosti koje knjižnica provodi trebale više promovirati i to na načine kojima će se približiti mladima i koji će ih privući u knjižnicu. Kada bi učenici posjećivali aktivnosti koje knjižnica provodi možda bi više osjećali da ih knjižnica potiče na čitanje i podržava njihove različite interese.

7.5. ZAKLJUČAK ISTRAŽIVANJA

Prema rezultatima koji su proizašli iz istraživanja, o količini pročitanih knjiga, moglo bi se zaključiti da mladi vole čitati iz užitka, ali promotre li se ostali rezultati koje je pokazalo istraživanje, vidljivo je da je, iako učenici pročitaju nekoliko knjiga godišnje, učestalost i redovitost čitanja iz užitka zapravo niska. Isto tako i sami učenici smatraju da čitaju premalo odnosno navode kako bi željeli čitati više, ali u nedostatku slobodnog vremena čitanje nekako uvijek ostane na zadnjem mjestu aktivnosti koje žele raditi u onim trenucima kada imaju slobodno vrijeme. Istraživanje je nadalje pokazalo da učenici, kada čitaju iz užitka, najviše vole čitati ljubavne i kriminalističke priče te teme koje sadržavaju likove s kojima se mogu poistovjetiti. Također, iako većina ispitanih učenika nisu redovni čitatelji, rezultati pokazuju da učenici vole čitati i da čitanje povezuju s bijegom od stvarnosti i odmorom od tehnologije, uz to, čitanje iz užitka smatraju zabavnim načinom učenja, razvijanja kritičkog mišljenja, proširivanje pogleda na svijet i slično. Nadalje, unatoč digitalnom svijetu u kojem živimo, učenici još uvijek prilikom čitanja iz užitka više vole čitati tiskane knjige jer smatraju da im je potreban odmak od tehnologije pa ne žele i knjige čitati gledajući u ekran. Istraživanje se bavilo i time ispunjava li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo potrebe i interese učenika te potiče li ih na čitanje. Rezultati su pokazali da onim učenicima koji su članovi, gradska knjižnica ispunjava potrebe i interese, ali isto tako i da učenici ne sudjeluju u aktivnostima povezanim uz čitanje iz užitka već da knjižnicu koriste većinom samo za posuđivanje knjiga prema njihovim interesima i potrebama. Većina učenika ne zna potiče li ih knjižnica svojim aktivnostima na čitanje iz užitka, ali nemaju ni prijedloge kako poboljšati aktivnosti za poticanje čitanja.

Iz istraživanja se, dakle, može zaključiti da ispitanici, iako su domoroci u digitalnom svijetu, i dalje vole čitati i da se upravo prilikom čitanja žele odmaknuti i odmoriti od tehnologije. Također se može zaključiti da učenici vole čitati o temama s kojima mladi često imaju problema, odnosno o temama s kojima se i sami susreću u svakodnevnom životu. Iz istraživanja se može zaključiti i to da ispitanici gradsku knjižnicu koriste većinom zbog posuđivanja knjiga koje žele čitati te da ne znaju potiče li ih knjižnica na čitanje iz užitka. Područje poticanja čitanja iz užitka od strane

narodnih knjižnica moglo bi se bolje istražiti daljnjim istraživanjima. Isto tako, ovo istraživanje može se proširiti na ostale srednje škole u Đakovu kako bi se dobila potpuna slika čitateljskih navika, potreba i interesa mladih u Đakovu što bi, kao već i ovo istraživanje, moglo biti temelj za razvijanje boljih usluga i programa za poticanje čitanja i ispunjavanje potreba i interesa mladih u gradskoj knjižnici.

8. ZAKLJUČAK

U današnjem digitalnom svijetu, u kojem su ljudi od informacija udaljeni samo jednim klikom, a količina tih istih informacija svakodnevno raste nevjerojatnom brzinom, vrlo je lako zaboraviti koliko je važno čitanje te da bez osposobljene vještine čitanja svijet informacija koji imaju pred sobom ne znači ništa. Korištenje tehnologije počinje preuzimati većinu slobodnog vremena gotovo svih dobnih skupina, od djece do odraslih. Upravo zbog toga važno je osvijestiti zašto je važno razvijati i njegovati vještinu čitanja te čitateljske navike i interese. Čitanje je vrlo složen proces prepoznavanja grafičkih simbola kako bi ih složili u određene koncepte koji imaju značenje. U taj proces uključeni su svi dijelovi mozga te je upravo zbog toga čitanje iznimno važna aktivnost za ljude. Nijedna aktivnost neće aktivirati toliko moždanih stanica u isto vrijeme kao čitanje, a dobre posljedice redovnog čitanja su nebrojene. Čitanjem se razvijaju vještine pisanja, vokabular, mašta, povećava se znanje o drugim kulturama, proširuju pogledi na svijet i tako dalje, a sve to poboljšava i činjenica da jednom kada je osoba naučena redovito čitati ona u to ne mora uložiti ni svjestan trud i napor, može čitati automatizirano tekstove koji ne moraju biti stručni, već koji odgovaraju interesima slobodnog vremena osobe, ali i dalje će razvijati sve navedene vještine. Čitanje prema interesima pojedine osobe u slobodno vrijeme naziva se još i čitanje iz užitka, a specifično je upravo po tome što se uz aspekt zabave, razvijaju i mnoge druge korisne vještine. Stoga je vrlo važno poticati redovno čitanje koje će rezultirati razvijanjem čitateljskih navika i interesa te stvoriti temelj za cjeloživotno čitanje. Posebna pozornost kod poticanja čitanja treba se posvetiti mladima koji se nalaze u razvojnem razdoblju tijekom kojeg im se interesi poprilično mijenjaju te često prestaju redovno čitati iz užitka, a više vremena provode na neke druge aktivnosti, na primjer druženje s prijateljima, bavljenje sportom ili korištenje društvenih mreža. Razlog smanjenog interesa za čitanje kod mladih može biti to što ih čitanje previše podsjeća na školu ili to što ne znaju i ne mogu pronaći knjige koje govore o temama koje ih zanimaju. Također, iz rezultata prethodno provedenih istraživanja i istraživanja opisanog u ovom radu vidljivo je da bi mladi voljeli više čitati iz užitka, ali da ih u tome sprječava nedostatak slobodnog vremena zbog školskih i ostalih obaveza. Kada se mladi odluče čitati iz užitka to je najčešće zbog opuštanja i zabave te bijega od stvarnosti, a rjeđe zbog učenja nečeg novog. Također, pretpostavka je da kada mladi čitaju iz užitka najčešće čitaju djela ljubavne, kriminalističke i avanturističke tematike te teme koje sadržavaju likove s kojima se mogu poistovjetiti. To su potvrdila prethodno provedena istraživanja, kao i istraživanje opisano u ovom radu. Knjige koje čitaju iz užitka mladi najčešće posuđuju od prijatelja ili u knjižnici. Upravo knjižnice imaju najveću ulogu u promoviranju i poticanju čitanja iz užitka. Jedan od glavnih ciljeva u knjižnicama treba biti da svojim uslugama i

programima kod svih korisničkih skupina razviju zanimanje i želju za čitanjem te za svakog čitatelja osiguraju pristup raznolikoj građi koja će ispuniti potrebe i interese svih korisnika. Promatrajući rezultate prethodno provedenih istraživanja na temu čitateljskih navika i interesa mladih, kao i rezultate istraživanja opisanog u ovom radu, može se primijetiti da su čitateljske navike i interesi mladih poprilično slični diljem svijeta, kao i da se nisu puno promijenili tijekom godina. To dokazuje činjenica da se u istraživanju opisanom u ovom radu došlo do nekih sličnih rezultata kao u nekim od istraživanja provedenih devedesetih godina prošlog stoljeća.

9. LITERATURA

1. Abeyrathna, P. H. A. S. ; Zainab, A. N. The status of reading habit and interests among secondary school children in Sri Lanka. // Malaysian journal of Library & Information Science 9, 2 (2004), str. 109-123. URL: <https://mjlis.um.edu.my/article/view/8410/5843> (2020-08-17)
2. Anish, C.A.; Jincy, J. Reading habits of higher secondary school students: a study. // Imperial Journal of Interdisciplinary Research 3, 5(2007), str. 1939-1949. URL: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2576/> (2020-06-02)
3. Ase Tveit, K. Reading habits and library use among young adults. // New Review of children's literature and librarianship (2012), str. 85-104. URL: https://www.researchgate.net/publication/265417806_Reading_Habits_and_Library_Use_Among_Young_Adults (2020-08-17)
4. Brown, Brendan. INFOGRAPHIC: the surprising reading habits of millennials, 2019. URL: <https://experteditor.com.au/blog/infographic-surprising-reading-habits-millennials/> (2020-06-02)
5. Bučević-Sanvincenti, L. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62-69. URL: <https://hrcak.srce.hr/165681> (2020-06-05)
6. Bussert-Webb, K; Zhang, Z. Reading attitudes of Texas high school students. // Reading Psychology 37, 2 (2016), str. 424-448. URL: https://www.researchgate.net/publication/281926141_Reading_Attitudes_of_Texas_High_School_Students (2020-06-05)
7. Clark, C.; Rumbold, K. Reading for pleasure: a research overview. // National Literacy Trust (2006), str. 1-35. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED496343.pdf> (2020-06-04)
8. Clark, K.; Foster, A. Children's and young people's reading habits and preferences: the who, what, why, where and when. // National Literacy Trust (2005), str. 1-94. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED541603.pdf> (2020-08-17)
9. Corradini, E. Teens and library services: experiences, expectations, perspectives: an exploratory study: dissertation proposal. Str. 1-23. URL: https://www.researchgate.net/publication/33436328_Teens_and_library_services_experiences_expectations_perspectives_an_exploratory_study_dissertation_proposal (2020-06-04)
10. Creel, S. L. Early adolescents' reading habits. // Young adult library services 5, 4(2007), str. 46-49. URL: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=e4d0f4f9-1a0f-490b-bcb9-1a85e42ef70e%40sdc-v-sessmgr03> (2020-08-17)
11. Csobanka, Z. E. The Z Generation. // Acta Technologica Dubnicae 6, 2 (2016), str. 63-76. URL: <https://content.sciendo.com/view/journals/atd/6/2/article-p63.xml> (2020-06-05)
12. Čudina-Obradović, M. Znanost o čitanju. // Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja : priručnik / M. Čudina-Obradović. Zagreb: Golden marketing, 2014. Str. 11-24.

13. Čunović, K.; Vuković, Z. Slobodno vrijeme mladih. // Priloga Knjižničarskih novic 15(2005), str. 1-4. URL: <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/pdf/november2005-priloga5.pdf> (2020-06-04)
14. Čavar, A. Čitanje kao oblikovanje značenja. // Konteksti čitanja: razumijevanje i sociokulturno znanje / A. Čavar. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2017. Str. 12-23.
15. Dehaene, S. Kako čitamo. // Čitanje u mozgu: znanost i evolucija ljudskog izuma / S. Dehaene. Zagreb: Algoritam, 2013. Str. 23 – 69.
16. Eyre, G. Back to basics: the role of reading in preparing young people for the information society. // Reference Services Review 31, 3(2003), str. 219-226. URL: <http://lamla2656638.pbworks.com/f/preparing%20young%20people%20for%20THE%20INFO%20SOCIETY.pdf> (2020-06-04)
17. Fennema, E. H. Mental imagery and the reading process. // The Elementary School Journal 59, 5(1959), str. 286-289. URL: www.jstor.org/stable/999400 (2020-06-11)
18. Ferris, J. The reading brain in the digital age: the science of paper versus screens, 2013. URL: <http://www.scientificamerican.com/article.cfm?id=reading-paper-screens> (2020-06-09)
19. Ghazal Ghalebardi, S.; Noorhidawati, A. Engaging children with pleasure reading: the e-reading experience. // Journal of educational Computing Research 0, 0(2017), str. 1-25. URL: https://www.researchgate.net/publication/320926880_Engaging_Children_With_Pleasure_Reading_The_E-Reading_Experience (2020-06-09)
20. Gorman, M.; Suellentrio, T. The philosophy of service to young adults. // Connecting young adults and libraries : a how-to-do-it manual. / M. Gorman.; Suellentrop T. New York: Neal-Schuman Publishers, 2009. Str. 2-12.
21. Grosman, M. Čitatelji i književnost u 21. stoljeću. URL: <https://www.azoo.hr/citanje/09.html> (2020-06-04)
22. Hopper, R. What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. // Literacy (2005), str. 113-120. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/49585145/j.1467-9345.2005.00409.x20161013-8012-b125fc.pdf?1476409130=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DWhat_are_teenagers_reading_Adolescent_fi.pdf&Expires=1598447689&Signature=aOydQsaRe4kw59336Bti784ZnRIEHK0YXv4XpE9mUJfDXu7h-6SrquMHPrh6H48ANSNU0b-kjtPtBFSsaX-goEzP1C0zSahlLISLJys5E8E5jZgyCxxcSVUSr4sMPUOY7m3m7iPKCV0nUTXZltnXkFrleBTDOWTa8rJMTIKucHJBTjuqwFvaJBw4qzG-Ll6lMA6SCjElxCY-OEbiyuzaBUcNUmVBlvBULY0L5bpoMnLi7~Px1Pfhf8ybMll1pvGA39e5XHvjxzhg22jALH0jhSnXibbpfFbCfxOSAE3gqDa7CG5hFkgV0V9YVrr9c2Vb-eRaxFYRWyYTzSBWSBLWQ_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA (2020-08-17)
23. Howard, V. The importance of pleasure reading in the lives of young teens: self-identification, self-construction and self-awareness. // Journal of Librarianship and Information Science 43, 1(2011), str. 46-55. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0961000610390992> (2020-06-02)

24. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1 (2012), str. 124-132. URL: <https://hrcak.srce.hr/93699> (2020-06-02)
25. International Federation of Library Associations and Institutions. Guidelines for library services for young adults. Str. 1-15. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf> (2020-06-02)
26. Kunz, J. C. Understanding your reader's needs and wants can lead to higher book sales, 2019. URL: <https://kunzonpublishing.com/2019/03/understanding-your-readers-needs-and-wants-can-lead-to-higher-book-sales/> (2020-07-07)
27. Kushmeeta Chettri, Ms.; Rout, S. K. Reading habits – an overview. // IOSR Journal of Humanities and Social Science 14, 6(2013), str. 13-17. URL: <http://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol14-issue6/C01461317.pdf?id=6700> (2020-06-02)
28. Kuvač-Levačić, K. Čitanje, vrste čitanja i čitatelja i koncept pismenosti 21. stoljeća. // Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu 118-119(2016), str 3-5.
29. Kuvač-Levačić, K. Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje „neknjiževnih“ tekstova. URL: <https://www.azoo.hr/citanje/03.html> (2020-06-04)
30. Maharasi, I.; Maulani, S. High school students' reading habit and perception on reading for pleasure. // International Journal of Indonesian Education and Teaching 3, 1(2019), str. 80-89. URL: https://www.researchgate.net/publication/335012807_HIGH_SCHOOL_STUDENTS'_READING_HABIT_AND_PERCEPTION_ON_READING_FOR_PLEASURE (2020-06-02)
31. Martinović, I.; Grgić, I.; Kotromanović, E. Užitek u čitanju: teme u literaturu za mlade objavljenoj u Hrvatskoj 2016. – 2019. godine. // Anafora 6, 2(2019). str. 287-328. URL: <https://www.ffos.unios.hr/anafora/anafora-62-1-martinovic-ivana-grgic-ivona-kotromanovic-elizabeta> (2020-06-02)
32. Moeller, R. A.; Becnel, K. E. You are what you read: young adult literacy and identity in rural America. // YRLA 6(2015), str. 1-24. URL: http://www.yalsa.ala.org/jrlya/wp-content/uploads/2015/04/You-Are-What-You-Read_Final.pdf (2020-06-12)
33. Ninčević, M. Izgradnja adolescentskog identiteta u današnje vrijeme. // Odgojne znanosti 11, 1(2009), str. 119-141. URL: <https://repozitorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A860/datastream/FILE0/view> (2020-06-04)
34. Palani, K. K. Promoting reading habits and creating literate society. // Journal of Arts, Science & Commerce 3, 2(1) (2012), str. 90-94. URL: https://didarnews.ir/files/fa/news/1398/8/21/129559_545.pdf (2020-08-18)
35. Patil, N. The importance of reading habit in young generation. URL: <https://theknowledgereview.com/importance-reading-habit-young-generation/> (2020-08-18)
36. Plavšić, M.; Ljubešić, M. Književni interesi mladeži (na području Istarske i Primorsko-goranske županije). // Metodčki obzori 4, 1-2(2009), str. 125-142. URL: <https://hrcak.srce.hr/45758> (2020-06-05)

37. Reading for pleasure – a door to success. URL: <https://natlib.govt.nz/schools/reading-engagement/understanding-reading-engagement/reading-for-pleasure-a-door-to-success> (2020-06-02)
38. Reading habits, str. 119-129. URL: https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/131544/13/13_chapter%205.pdf (2020-08-18)
39. Research evidence on reading for pleasure, 2012. Str. 1-33. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/284286/reading_for_pleasure.pdf (2020-06-02)
40. Rothman, D. A tsunami of learners called generation Z. Str. 1-5. URL: https://mdle.net/Journal/A_Tsunami_of_Learners_Called_Generation_Z.pdf (2020-06-09)
41. Rudan, Vlasta. Normalni adolescentni razvoj. // Medix 52, 10(2004), str. 36-39. URL: <https://hrcak.srce.hr/20237> (2020-06-05)
42. Sabolović-Krajina, D. Čitanje – sposobnost važnija nego ikada. // Riječi teške od života: suvremene težnje u nastavi hrvatskoga jezika : stazama Lovrakovih sljedbenika : zbornik. / glavni urednik Vladimir Strugar. Bjelovar: Ogranak Hrvatskog pedagoškog-književnog zbora Bjelovarsko-bilogorske županije, 2003. Str. 35-42.
43. Sabolović-Krajina, D. Čitateljske navike tinejdžera u Hrvatskoj. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/sabolovic-krajina_1993.htm (2020-06-02)
44. Sabolović-Krajina, D. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Međunarodno savjetovanje Knjižnice europskih gradova u 21. stoljeću: zbornik radova Međunarodnog savjetovanja / glavni i odgovorni urednik Marijan Kraš. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović, 1998. Str. 145-152.
45. Sheldrick Ross, C. Reading interests. // Encyclopedia of Library and Information Sciences, Third Edition. Taylor & Francis, 2010. Str. 1-11. URL: https://www.researchgate.net/publication/258764077_Reading_Interests (2020-06-09)
46. Suhana, A.; Haryudin, A. The effects of reading habit towards students reading comprehension at private senior high school in Purwakarta. // Eltin Journal 5, 2(2017), str 57-58. URL: https://www.researchgate.net/publication/332733109_THE_EFFECTS_OF_READING_HABIT_TOWARDS_STUDENTS'_READING_COMPREHENSION_AT_PRIVATE_SENIOR_HIGH_SCHOOLIN_PURWAKARTA (2020-07-07)
47. UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice 1994. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2020-06-05)
48. Šaškor, M. Poticaji razvijanju čitateljskih navika adolescenata, 2011. Str. 1-36. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/4/48/Zup_vijece_srednjih_%C5%A1kola.pdf (2020-06-05)
49. Walia, P. K.; Sinha, N. Changing trend in reading habits of teenagers in Delhi: an impact assessment of demographic and enviromental variables. // Library Review 63, 1/2(2014), str. 125-137. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/LR-03-2013-0038/full/html> (2020-06-02)

50. Zasacka, Z. Teenagers and books – from daily reading to avoidance. // Edukacja 6, 131(2014), str. 67-80. URL: <http://www.edukacja.ibe.edu.pl/images/numery/2014/6-5-zasacka-teenagers-and-books.pdf> (2020-06-09)

10. PRILOZI

Prilog 1 – anketni upitnik ¹¹⁷

Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu

Anketni upitnik

Draga učenice, učenice,

molim te da izdvojiš malo svoga vremena kako bi sudjelovao/la u istraživanju *Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A.G. Matoša u Đakovu*.

Tko provodi istraživanje?

Istraživanje provodi studentica diplomskog studija Informatologije i Nakladništva na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku, Marijana Mikić, pod mentorstvom doc. dr. sc. Ivane Martinović.

Zašto provodim ovo istraživanje?

Istraživanje provodim za potrebe izrade diplomskog rada jer želim saznati više o navikama čitanja mladih.

Što ću te pitati u upitniku?

U upitniku ću te pitati koliko čitaš, što voliš čitati, zašto čitaš, na koji način dolaziš do knjiga koje čitaš, o čitanju e-knjiga te nekoliko pitanja o tome što tebi, kao čitatelju, nudi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo. **Sva pitanja u upitniku odnose se na čitanje iz užitka, zabave ili hobija, stoga te molim da prilikom odgovaranja na pitanja u obzir ne uzimaš lektiru i ostalu obaveznu školsku literaturu.** Isto tako, budući da tvrdnje u upitniku odražavaju tvoje mišljenje i da nema točnih i netočnih odgovora, molim te da iskreno odgovaraš na sva pitanja.

Koliko će trajati ispunjavanje upitnika?

Za ispunjavanje upitnika trebat će ti oko 15 minuta. Također, ako upitnik ne stigneš ispuniti odjednom, uvijek možeš odabrati opciju "Nastavi kasnije" (u gornjem desnom izborniku). Pritiskom na opciju "Nastavi kasnije" dobit ćeš daljnje upute za korištenje, a kada budeš htio/htjela nastaviti ispunjavanje upitnika trebaš odabrati opciju "Učitaj nedovršeni upitnik". Upitnik završavaš pritiskom gumba "Pošalji" na zadnjoj stranici upitnika.

Jesu li odgovori na ovaj upitnik anonimni?

Da, upitnik je anonimn što znači da se ne potpisuješ i da nitko neće provjeravati tvoje odgovore. Sve što ćeš napisati je strogo povjerljivo te će se koristiti isključivo kao skupina podataka za statističku obradu. Dakle, svi odgovori se pregledavaju na grupnoj razini i ne može se znati što si baš ti odgovorio/la.

Ako imaš još pitanja, slobodno mi se obrati na e-mail: mmikic1@ffos.hr

¹¹⁷ Ispitanici su anketni upitnik ispunjavali online, a u radu je priložena verzija upitnika za ispis.

Informacija o privatnosti

Ovaj upitnik je anonimn. Zapsi Vaših odgovora ne sadrže informacije preko kojih bi Vas se moglo identificirati, osim ukoliko se to izričito ne traži u anketi. Ukoliko koristite identifikacijske tokene za pristup ovom upitniku, budite sigurni da token neće biti spremljen zajedno s Vašim odgovorima. Tokeni se spremaju u zasebnu bazu podataka i bit će izmijenjeni nakon što završite (ili ne završite) s ispunjavanjem upitnika. Ne postoji način za povezivanje tokena s danim odgovorima.

1. Spol:

- M
- Ž

2. Dob:

- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

3. Razred:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

4. Koliko si knjiga iz zabave, užitka ili hobija pročitao/la u proteklih godinu dana? (Ne uključujući lektire i ostalu obaveznu školsku literaturu).

- 0
- 1-2

- 3-5
- više od 5

5. Koliko često čitaš iz zabave, razonode, hobija ili užitka?

- vrlo često
- često
- ponekad
- rijetko
- nikada

6. Bi li želio/željela više čitati iz užitka?

- da
- ne

6.1. Ako si u prethodnom pitanju odgovorio/la *da* ukratko obrazloži svoj odgovor.

7. Što je za tebe čitanje?

8. Što te motivira na čitanje? (Moguće označiti više odgovora).

- bijeg od stvarnosti
- okolina i socijalno prihvaćanje
- višak slobodnog vremena
- želja za razvijanjem vještina čitanja i vokabulara te pisanja
- sadržaj teksta
- učenje nečeg novog
- zabava i opuštanje

Nešto drugo: _____

9. Djela kojih žanrova najviše voliš čitati? (Moguće označiti više odgovora).

- autobiografija
- avanturistički
- biografija
- dnevnici
- fantastika
- kriminalistički
- ljubavni
- povijesni
- znanstvena-fantastika

Nešto drugo: _____

10. O kojim temama najviše voliš čitati u knjigama? (Moguće označiti više odgovora).

- ljubavni problemi
- obrazovanje
- prava žena
- prijateljstvo
- problem siromaštva
- problem zlostavljanja
- sport
- suočavanje sa smrti bliske osobe
- svakodnevne poteškoće
- svladavanje izazova
- teme s likovima s kojima se mogu poistovjetiti

Nešto drugo: _____

11. Označi koliko često iz zabave (užitka) čitaš knjige domaćih autora, a koliko često knjige stranih autora?

	Vrlo često	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Knjige domaćih autora čitam...	☐	☐	☐	☐	☐
Knjige stranih autora čitam...	☐	☐	☐	☐	☐

11. 1. Ukratko obrazloži zašto češće čitaš knjige domaćih ili stranih autora.

12. Navedi koji ti je najdraži pisac i koja ti je knjiga najdraža.

Najdraži pisac: _____

Najdraža knjiga: _____

- nemam najdražu knjigu
- nemam najdražeg pisca

13. Na koji način odabireš knjige koje čitaš iz zabave (užitka)?

	Vrlo često	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke knjižničara/ke.	☐	☐	☐	☐	☐
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke obitelji.	☐	☐	☐	☐	☐
Prilikom odabira knjiga za čitanje slušam preporuke prijatelja.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moj odabir knjige utječe mišljenje ili preporuka raznih poznatih ličnosti (pjevača, glumaca, blogera i slično)	☐	☐	☐	☐	☐

Na moj odabir knjige utječe medijski marketing. (npr. čitam knjige prema kojima su snimljeni filmovi, serije ili napravljene predstave i slično)	☐	☐	☐	☐	☐
Prilikom odabira knjige za čitanje važno mi je da na internetu postoje pozitivne recenzije i ocjene za odabranu knjigu.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moj odabir knjige utječe izgled knjige.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moj odabir knjige utječe broj stranica knjige.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moj odabir knjige utječe autor knjige.	☐	☐	☐	☐	☐
Na moj odabir knjige utječe žanr knjige.	☐	☐	☐	☐	☐

14. Na koji način dolaziš do knjiga koje čitaš za zabavu?

	Vrlo često	Često	Ponekad	Rijetko	Nikada
Posuđujem knjige u Gradskoj knjižnici.	☐	☐	☐	☐	☐
Posuđujem knjige u školskoj knjižnici.	☐	☐	☐	☐	☐
Kupujem knjige.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Označi u kojoj mjeri se slažeš s navedenim tvrdnjama.

	U potpunosti se slažem	Slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Ne slažem se	Uopće se ne slažem
Volim čitati i čitanje mi je zanimljivo.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Ne volim čitati i čitanje mi je dosadno.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

Čitam samo za potrebe obrazovanja.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Čitanje iz užitka poboljšava moje vještine pisanja.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Čitanje iz užitka pomaže mi u razvoju vokabulara i mašte.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Čitanje iz užitka povećava mi stupanj koncentracije, razumijevanja i olakšava proces učenja.	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

16. Jesi li ikada pročitao/la e-knjigu?

- da
- ne
- nisam, ali sam zainteresiran/a za čitanje takve knjige
- nisam, niti sam zainteresiran/a za čitanje takve knjige

16.1. Ako si u prethodnom pitanju odgovorio/la da, na kojim uređajima čitaš e-knjige?

- računalo ili laptop
- e-čitač
- mobitel
- tablet

17. Kad čitaš za zabavu (iz užitka) daješ li prednost tiskanim ili e-knjigama?

- radije čitam tiskane knjige
- radije čitam e-knjige
- svejedno mi je

17.1. Ukratko obrazloži svoj odgovor.

18. Jesi li učlanjen/a u Gradsku knjižnicu i čitaonicu Đakovo?

- da
- ne
- nisam član/ica, ali koristim se iskaznicom člana obitelji

→ ako nisi član knjižnice odgovori na sljedeća pitanja

18.1. Označi je li nešto od navedenog razlog zašto nisi član Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo. (Moguće označiti više odgovora).

- u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige autora koje želim čitati
- u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige žanrova koje želim čitati
- u Gradskoj knjižnici ne mogu pronaći knjige s temama koje želim čitati
- Gradska knjižnica ne omogućuje pristup e-knjigama koje želim čitati
- nemogućnost dobivanja preporuke za knjige prema mojim interesima
- knjižnica ne organizira aktivnosti koje me zanimaju (npr. radionice, predavanja, susreti s književnicima, klubovi čitatelja i književnika i sl.)

Nešto drugo je razlog: _____

18.2. Gdje i na koji način ispunjavaš svoje potrebe za čitanjem? (Moguće označiti više odgovora).

- u školskoj knjižnici
- kupujem knjige koje želim čitati
- čitam knjige na vlastitom e-čitaču (ili računalu, mobitelu)
- čitam knjige online
- ne čitam knjige iz zabave, užitka

Nešto drugo: _____

→ ako si član knjižnice odgovori na sljedeća pitanja

18.1. Označi na koje od navedenih potreba odgovara Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo? (Moguće označiti više odgovora).

- knjižnica posjeduje knjige autora koje želim čitati
- knjižnica posjeduje knjige žanrova koje želim čitati
- knjižnica posjeduje knjige s temama koje želim čitati

- knjižnica omogućuje pristup elektroničkoj građi koju želim čitati (npr. e-knjigama na e-čitačima)
- u knjižnici mogu dobiti preporuku za knjigu prema mojim interesima
- ništa od navedenog

18.2. Nudi li Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo neke aktivnosti povezane s čitanjem iz užitka (npr. radionice, čitaonice, klub čitatelja i književnika i sl.) u kojima sudjeluješ?

- da
- ne

→ ako sudjeluješ odgovori na sljedeće pitanje

18.2.1. U kojoj aktivnosti, vezanoj uz čitanje, sudjeluješ i što te potaknulo na sudjelovanje?

→ ako ne sudjeluješ odgovori na sljedeća pitanja

18.2.1. Postoji li neka aktivnost vezana uz čitanje za koju bi želio/željela da Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo provodi? Ako da, koja?

18.2.2. Što bi te potaknulo na sudjelovanje u aktivnosti vezanoj za čitanje?

- zanimljivost programa
- sudjelovanje mojih prijatelja u istom programu
- vrijeme održavanja programa
- način provođenja programa

Nešto drugo: _____

19. Potiče li te Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, svojim aktivnostima, na čitanje iz užitka?

- potiče
- ne potiče

- niti potiče, niti ne potiče

20. Smatraš li da Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo dovoljno potiče učenike na čitanje iz užitka?

- da
 ne
 ne znam

→ ako ne odgovori na sljedeće pitanje

20.1. Što bi Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, prema tvom mišljenju, još mogla poduzeti kako bi učenike potakla na čitanje iz užitka?

Hvala!

Prilog 2 – Obrazac za suglasnost o sudjelovanju djeteta u istraživanju

Suglasnost o sudjelovanju djeteta u istraživanju

Poštovani roditelji,

studentica sam Filozofskog fakulteta u Osijeku na Odsjeku za Informacijske znanosti, smjer Informatologija i Nakladništvo. Za potrebe izrade diplomskog rada, pod mentorstvom doc. dr. sc. Ivane Martinović, provodim istraživanje "Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu" te Vas molim da ispunjavanjem ovog obrasca date svoju suglasnost da Vaše dijete sudjeluje u istraživanju. Istraživanje se provodi uz prethodno odobrenje ravnatelja škole. **Sudjelovanje u istraživanju je u cijelosti dragovoljno. Ispunjavanje ankete je u potpunosti anonimno i svi prikupljeni podaci strogo su povjerljivi te će se koristiti isključivo u znanstvene svrhe.**

Za sva pitanja možete mi se obratiti na e-mail: mmikic1@ffos.hr

Unaprijed Vam zahvaljujem,
Marijana Mikić

*podaci prikupljeni putem ovog obrasca čuvaju se na propisan i odgovoran način sukladno odredbama GDPR-a te jedino autorica istraživanja i njezina mentorica imaju uvid u iste

Unaprijed Vam zahvaljujem,
Marijana Mikić

*podaci prikupljeni putem ovog obrasca čuvaju se na propisan i odgovoran način sukladno odredbama GDPR-a te jedino autorica istraživanja i njezina mentorica imaju uvid u iste

Ime i prezime djeteta *

Ime

Prezime

Ime i prezime roditelja *

Ime

Prezime

Mjesto *

Mjesto stanovanja

Datum *

Datum ispunjavanja obrasca

Suglasan/na sam da moje dijete sudjeluje u istraživanju "Čitateljske navike, potrebe i interesi učenika Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu" *

Da

Ne

Potpis *

Potpišite se mišem ako obrazac ispunjavate na računalu ili prstom ako obrazac ispunjavate na mobitelu

Podnesi